

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Tätä mieltä olen!

Länsimäen nuoret vaikuttajat

Merikanto, Marianne

2013 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Tätä mieltä olen!
Länsimäen nuoret vaikuttajat

Marianne Merikanto
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2013

Marianne Merikanto

Tätä mieltä olen! Länsimäen nuoret vaikuttajat

Vuosi 2013 Sivumäärä 108

Tämä opinnäytetyö on Vantaan nuorisopalveluiden ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyöhanke. Opinnäytetyö liittyy laajemmin Lasten ja nuorten Vantaa -toimintaohjelmaan, jonka tarkoituksena on edistää vantaalaisten lasten ja nuorten osallisuutta kaupungin eri toimintaympäristöissä. Opinnäytetyötä varten koottiin 14-18 -vuotiaista nuorista ideointiryhmä, joka kokoontui 12 kertaa Länsimäen nuorisotilalla. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda Länsimäen nuorten ääni kuuluviin ja innostaa heitä vaikuttamaan toiminnallisuuden ja luovuuden keinoin. Ryhmätoiminnan avulla tavoiteltiin nuorten tietoisuuden kasvamista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille. Ryhmätoiminnan aikana nuoret ottivat kantaa ja vaikuttivat erilaisilla tavoilla Rajakylän liikuntapuiston skeittialueen kehittämiseen ja nuorten oleskelukatokseen liittyen. Nuoret tekivät kantaaottavan videon, jota esitetään kaupungin eri tilaisuuksissa. Lisäksi he ottivat kantaa perinteisin adressein. Nuoret organisoivat itsenäisesti myös ruokatapahtuman nuorisotilalla.

Tutkin nuorten osallisuuskokemuksia osallistavan tutkimuksen avulla ryhmätapaamisten ohessa. Tavoitteena oli ottaa selvää, minkälaisia kokemuksia vaikuttamisesta Vantaan Länsimäen nuorilla on ja mihin Länsimäen nuoret haluavat vaikuttaa? Osallistavan tutkimuksen yhteydessä tekemäni sosiometriset harjoitukset, nuorten ajatuskarttatyöskentely ja nuorten ryhmäkeskustelut videokuvattiin arviointia varten. Opinnäytetyön arviointi koostuu nuorten vastauksien arvioinnista ja ryhmätoiminnan arvioinnista. Opinnäytetyön johtopäätöksenä voidaan todeta, että perinteiset edustukselliset vaikuttamisen tavat eivät kiinnostaneet ryhmän nuoria, vaan heitä kiinnosti löyhä, järjestäytymätön ja projektiluontoinen kansalaistoiminta, tapahtumien järjestäminen ja muu itseorganisointi. Ryhmätoimintaa arvioin saamani palautteen ja itsearvioinnin pohjalta. Palautetta keräsin nuorilta ja nuorisotyöntekijöiltä kirjallisesti kyselylomakkeen avulla sekä suullisesti ja toiminnallisesti. Lopputuloksena opinnäytetyö tarjoaa esimerkin sosiokulttuurisen innostamisen toimintamallista. Mallia voi hyödyntää erilaisten nuorten parissa.

Asiasanat: nuorten osallisuus, vaikuttaminen, sosiokulttuurinen innostaminen, luovuus, toiminnallisuus, osallistava tutkimus, voimaantuminen

Marianne Merikanto

In my opinion! Youth making an affect in Länsimäki, Vantaa

Year	2013	Pages	108
------	------	-------	-----

The purpose of this thesis was to adduce the opinions of Länsimäki's youth and encourage them to influence their community through functional and creative methods. The thesis is based on the City of Vantaa's Youth Services' and Laurea University's co-operation project, which is a part of Vantaa for Children and the Youth- programme. The programme's purpose is to promote child and youth participation in communal issues and environments. I assembled and established an effective group of Länsimäki's youth aged between 14-18 years. The group convened twelve times at Länsimäki Youth House. I aimed to increase the youth awareness of possibilities to participate and affect in their local area. The main target was to create positive experiences of participation among the members of the group and empower them. The youth took a stance and made an influence in several different ways during the process. They made a short film as a statement to youth recreation to further develop Rajakylä's Skate Park. The film has been shown at different city events. They also used traditional petitions to support their aim to get a shed, "club house" for Länsimäki's youth to "hang out". The process culminated to a Thai-dinner party, which was organized independently by the group at the local youth center.

I investigated the young people's experiences of involvement through participatory action research during our group meetings. My target was to find out, what kind of experiences Länsimäki's youth have on making an affect and what are they willing to influence on? Some practices I used among the research were filmed for later evaluation, such as sociometry, mind map working and dialog. The thesis' evaluation consists of two parts. I evaluated the young people's answers and the group process separately. I collected feedback from the youth and youth workers which helped me to reflect and evaluate during the process. A clear conclusion was that the members of my group were not interested to make an affect using traditional representative ways. Instead they were interested in loose, unorganized and project-type civic activity for instance organizing happenings. As a final result this thesis offers an example of a model for the sociocultural inspiring of young people, which can be benefited among various youth groups.

Keywords: youth participation, affecting, sociocultural inspiring, creativity, action, participatory action research, empowerment

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön tausta	8
2.1	Opinnäytetyön teoreettinen tausta	8
2.2	Opinnäytetyön alkuvaiheet	9
2.2.1	Opinnäytetyön alkuvaiheiden kuvaus ja oppimiskokemukset	9
2.3	Opinnäytetyön prosessikuvaus	11
2.4	Opinnäytetyön aikajana	12
3	Opinnäytetyön tavoitteet	13
3.1	Arviointikysymykset	14
3.2	Opinnäytetyön tavoitteiden, toteutuksen ja arvioinnin taulukko	15
3.3	Omien henkilökohtaisten tavoitteiden taulukko	17
4	Osallisuus	18
4.1	Nuorten osallisuus Suomessa	19
4.2	Osallisuus ja voimaantuminen	20
5	Sosiokulttuurinen innostaminen	21
5.1	Sosiokulttuurisen innostajan toiminnallisia menetelmiä	23
5.1.1	Dialogi	24
5.1.2	Sosiometria	25
5.1.3	Digitaalinen tarinankerronta	27
5.1.4	Osallistava miellekartta	30
5.1.5	Tapahtuman järjestäminen	30
6	Osallistava tutkimus	32
7	Opinnäytetyön toteutus	37
7.1	Toiminnan prosessikuvaus	38
7.2	Orientaatiovaihe	40
7.3	Tutustumis- ja suunnitteluvaihe	41
7.4	Toimintavaihe	44
7.5	Ryhmän lopetusvaihe	48
8	Arviointi	50
8.1	Nuorten vastausten arviointi	51
8.1.1	Mihin ja miten nuoret haluavat vaikuttaa	52
8.1.2	Nuorten osallisuuskokemuksia	55
8.2	Ryhmätoiminnan arviointi	58
8.2.1	Nuorten osallisuuden ja voimaantumisen kokemukset ryhmän aikana ..	59
8.2.2	Nuorten tietoisuuden kasvaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista	62
8.3	Oman toiminnan arviointi	63

8.3.1	Nuorten luottamuksen saavuttaminen.....	63
8.3.2	Kehittyminen sosiokulttuurisena innostajana	64
8.3.3	Kehittyminen toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäjänä.....	67
9	Johtopäätökset.....	69
9.1	Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamalli	69
9.2	Johtopäätöksiä nuorten vastauksista	69
9.3	Johtopäätöksiä toiminnasta	74
10	Kehittämis ehdotukset.....	77
10.1	Toiminnallisen mallin toteutumisen edellytykset	79
11	Eettinen pohdinta	80
12	Pohdinta.....	82
	Lähteet	85
	Kuviot	89
	Taulukot	90
	Liitteet.....	91
	Liite 1 Lasten ja nuorten Vantaa toimintaohjelman toimenpiteet.....	91
	Liite 2 Tutkimuslupa.....	94
	Liite 3 Ryhmän aikana käytetyt sosiometriset harjoitukset	98
	Liite 4 Nuorten tekemä adressi.....	99
	Liite 5 Alkukartoituksen kysymykset ja vastaukset	100
	Liite 6 Loppukartoituksen kysymykset ja vastaukset	102
	Liite 7 Ruokatapahtuman palaute.....	104
	Liite 8 Tiedote Vanhemmille.....	105
	Liite 9 Lupa osallistua ideointiryhmään	106
	Liite 10 Lupa käyttää ideointiryhmän toiminnasta kerättyä aineistoa.	107
	Liite 11 Lupa julkaista ideointiryhmän nuorten asuinalue ja lupa käyttää aineistoa	108

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on kannanotto Länsimäen nuorten puolesta. Opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda Länsimäen nuorten ääni kuuluviin ja innostaa Länsimäen nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan. Halusin ottaa selvää, mitkä asiat ovat Länsimäen nuorille tärkeitä ja minkälaisilla eri tavoilla nuoret ovat kiinnostuneita vaikuttamaan. Samalla oli tarkoituksena tuoda esille heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan vaikuttamisesta ja osallisuudesta Vantaan kaupungissa. Halusin myös selvittää, onko Länsimäen nuorison mielipiteillä ja toiveilla yhteneväisyyksiä aikaisemmin tutkittujen muiden nuorten toiveiden kanssa. Selvitin asiaa vertaamalla opinnäytetyön tuloksia aikaisempiin tutkimustuloksiin nuorten osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Opinnäytetyötä varten perustettiin nuorten ideointiryhmä, jonka aikana nuorilla oli mahdollisuus kertoa osallisuuskokemuksistaan elämänsä aikana sekä ideoida ja toteuttaa erilaisia kannanottoja itsellensä merkityksellisiin asioihin liittyen. Nuoret järjestivät itse tapahtuman, tekivät kantaottavan videon ja lisäksi ottivat kantaa perinteisesti adresseihin nimiä keräten. Ryhmätoimintaan sisältyi myös yhteinen tapaaminen nuorten ja kaupungin virkamiesten kanssa. Tapaamisessa nuorilla oli mahdollisuus kertoa toiveistaan ja kehitysehdotuksistaan Länsimäen aluetta koskien. Yhteisen tapaamisen tarkoitus oli varmistaa nuorten kannanottojen kuuluvuus. Lisäksi nuorten tekemää kantaottavaa videota esitetään kaupungin eri tilaisuuksissa.

Lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet omaan lähiyhteisöön ja palveluihin ovat ajankohtainen ja polttava aihe, johon halusin tarttua. Usein lasten ja nuorten toiveita kyllä kuullaan, mutta aikuiset ovat toiminnan suunnittelijoita ja toteuttajia. Kuitenkin erityisesti nuoret ovat kykeneviä myös itse suunnittelemaan ja toteuttamaan heille itselleen suunnattuja palveluja ja vapaa-ajanviettopaikkoja. Nuorten osallisuus on tärkeää, koska nuorten mielipiteiden huomioiminen ei ainoastaan tuota parempia päätöksiä, vaan lisää myös vastuun tuntoa. On tärkeää antaa nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa, koska jos nuoret menettävät uskon vaikuttamiseen se saattaa johtaa siihen, että osallistumisella ei koeta enää olevan mitään merkitystä. Silloin on vaarana, että koko kansalaistoiminnan ja vaikuttamisen kulttuuri häviää. (Eskelinen ym. 2012b:46.) Nuoret ovat yhteiskuntamme toivo ja voimavara. Siksi heidän mielipiteidensä huomioiminen ja yhteiskunnallinen osallisuutensa on tärkeää.

Ideointiryhmän nuoret kokivat vaikutusmahdollisuutensa hyvin heikoiksi ennen ideointiryhmään osallistumista: *”No tää on periaatteessa eka juttu mihin nuoret, tai me voidaan vaikuttaa.”* Osallisuuteen opitaan ja kasvetaan jo lapsuudesta asti päiväkodissa, kotona, koulussa ja harrastuksissa (af Ursin & Haanpää 2012:55-56). Ei riitä, että nuoria vain kuullaan, vaan sen pohjalta on annettava nuorille valtaa toimia, tai muutettava yhteiskunnan rakenteita sellaisiksi, että nuorten osallisuus ja vaikuttaminen mahdollistuu (af Ursin ym. 2012: 57). Ideointiryhmän toiminnan tarkoituksena oli kasvattaa nuorten tietoisuutta erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista Vantaan kaupungissa sekä antaa nuorille valmiuksia vaikuttaa luovuuden ja

toiminnan keinoin. Valmiudet osallistua ja toimia aktiivisina yhteiskunnan jäseninä kehittyvät nimenomaan toiminnan kautta (af Ursin ym. 2012: 57).

2 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyö liittyy Lasten ja nuorten Vantaa-hankeeseen, joka on sijoitettu Vantaan nuorisopalveluihin. Opinnäytetyöni työelämän ohjaajana toimi Lasten ja nuorten Vantaa-hankkeen projektipäällikkö Pia Tasanko. Hanke pohjautuu kaupunginhallituksen hyväksymään Lasten ja nuorten Vantaa-toimintaohjelmaan, joka on syntynyt ”Nuorten osallisuus ja kuuleminen Vantaalla” projektin tuloksena (Koistinen ym. 2010: 1). Nuorisolain 8 §:n mukaan nuoria on kuultava heitä koskeissa asioissa ja nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn (Nuorisolaki 21.1.2006/72). Toimintaohjelmassa tarkennetaan osallisuuden sisältävän oikeuden tiedon saamiseen ja tuottamiseen, suunnitteluun, päätöksentekoon, yhteiseen toimintaan ja arviointiin. (Koistinen ym. 2010: 1.)

Lasten ja nuorten Vantaa toimintaohjelman tavoitteisiin on pyritty vuosina 2010-2012, 18 erilaisen toimenpiteen avulla (Ks. liite 1 Lasten ja nuorten toimintaohjelman toimenpiteet). Tämä opinnäytetyö nivoutuu Lasten ja nuorten Vantaa -hankeeseen lähinnä kansalais- ja järjestötoiminnan parantamiseen tähtäävän toimenpiteen sekä nuorisotiloilla osallisuuden varmistamisen ja lisäämisen kautta. Toimenpiteenä näissä mainitaan, että pyritään lisäämään ja kehittämään erilaisia toimintaryhmiä ja varmistetaan, että nuorten osallisuus on keskeisessä asemassa nuorisotilojen toiminnassa. (Koistinen ym. 2010: 3-4.) Opinnäytetyöni oli nuorten vaikuttamiseen tähtäävä toimintaryhmä, joka kokoontui nuorisotilalla. Osa nuorista kävi myös säännöllisesti nuorisotilalla.

2.1 Opinnäytetyön teoreettinen tausta

Opinnäytetyön teoreettista taustaa rakentavat osallisuuden, vaikuttamisen ja voimaantumisen käsitteet. Tarkastelen teoreettisessa osiossa niitä lain määrittämiä pykäläitä, jotka luovat edellytykset lasten ja nuorten osallisuuden toteutumiselle. Tutkimusteoreettista taustaa luovat myös aiemmat tutkimukset nuorten osallisuudesta. Opinnäytetyön keskiössä on sosiokulttuurinen innostaminen, koska pyrin innostamaan nuoria vaikuttamaan ja osallistumaan. Esittelen teoriaosuudessa niitä sosiokulttuurisen innostajan toiminnallisia menetelmiä, joita hyödynsin tässä opinnäytetyössä. Näitä menetelmiä olivat *dialogi*, *sosiometria*, *digitaalinen tarinankeronta*, *osallistava miellekartta* ja *tapahtuman järjestäminen*. Teoriaosuuden päätteeksi kerroin osallistavasta tutkimuksesta. Osallistava tutkimus on sosiokulttuurisen innostamisen menetelmä. Lisäksi tutkin osallistavan tutkimuksen avulla nuorten osallisuuskokemuksia.

2.2 Opinnäytetyön alkuvaiheet

Opinnäytetyön alkuperäinen idea syntyi romanityöryhmän kokouksessa, jossa pohdittiin syitä romaninuorten vähäiselle osallistumiselle nuorten muodollisiin vaikuttamisen kanaviin, kuten oppilaskuntatoimintaan ja nuorisovaltuustoon. Syntyi ajatus, että syitä vähäiselle osallisuudelle voidaan kysyä romaninuurilta itseltään. Ajatuksena oli tutkia ja tukea kieli- ja kulttuuri-ryhmien osallistumista, joka myös oli yksi toimintaohjelman tavoitteista. Löysin opinnäytetyön aiheen Laurean opinnäytetyön hankemessuilta, jossa lehtori Ira Stiller esitteli aiheen. Hänestä tuli opinnäytetyön ohjaajanani Laurea-ammattikorkeakoulusta. Kiinnostuin aiheesta heti ja tartuin tarjoukseen. Kuten opinnäytetyön prosessikuvauksesta (Ks. kuvio 1 Opinnäytetyön prosessikuvaus) on nähtävissä, koko opinnäytetyön kohderyhmä ja painotus kuitenkin muuttuivat prosessin aikana. Opinnäytetyön alkuvaiheet toisella alueella, romanikohderyhmän kanssa eivät muodosta suoraa jatkumoa opinnäytetyöprosessissa, joten päätin jättää ne pois toiminnan kuvauksesta. Koska opinnäytetyön alkuvaiheet liittyivät omiin tavoitteisiini ja oppimiskokemuksia kuitenkin tuli, raportoin seuraavaksi lyhyesti, mitä alkuvaiheessa tapahtui ja arvioin, mitä siitä opittiin. Opinnäytetyön tavoitteet ovat pysyneet samana, vaikka kohderyhmä vaihtui.

2.2.1 Opinnäytetyön alkuvaiheiden kuvaus ja oppimiskokemukset

Romaninuurista oli tarkoitus koota ryhmä, joka kokoontuisi noin kuusi kertaa alueen nuorisotilan tiloissa. Ryhmän kokoamiseen tähdättiin seuraavilla tavoilla: 1) *Otettiin yhteyttä yhteyshenkilöihin ja tavattiin asiantuntijoita*. Yhteyttä otettiin romaninkielen opettajaan ja yhteen aktiiviseen romaninuoreen. He yrittivät auttaa ryhmän markkinoinnissa, alueen nuorisotilan työntekijöiden lisäksi. 2) *Ryhmästä tehtiin paperi-tiedote*, joka jaettiin näille edellä mainituille yhteyshenkilöille. 3) *Tutustuin alueen nuorisotiloihin*, joiden oli tarkoitus olla toimintaympäristönä. Koska nuoria ei juuri näkynyt tilalla, kiersimme alueen työntekijän kanssa nuorten suosimat oleskelupaikat ja yritimme tavoittaa ja innostaa nuoria tulemaan ensimmäiseen ryhmätapaamiseen henkilökohtaisella mainostamisella. 4) *Järjestin infotilaisuuden koululla romaninkielen opetuksessa käyville nuorille*.

Seuraavaksi kerron, mitkä syyt johtivat mahdollisesti romaninuurista koostuvan ryhmän peruuntumiseen. Ensimmäiseen tapaamiseen saapui vain yksi aktiivinen romaninuri, joka kertoi, etteivät muut ole kiinnostuneita, koska heillä on jotain muuta tekemistä tai etteivät he jaksa osallistua johonkin, jossa pitää istua ja kuunnella. Saatoin todeta jo hänen kommentistaan, että jokin tiedottamisessa on ”mennyt pieleen”, jos nuoret luulevat, että ryhmässä jouuu vain istumaan paikallaan ja kuuntelemaan. Romaninkielen opettajan mukaan nuoret ovat kyllästyneet tutkimuksiin, koska viime aikoina koululla oli ollut paljon tieteellisiä tutkimuksia

kohdistuen romaninuoriin. Ryhmätoimintaa olisi ollut parempi markkinoida vielä enemmän vaikuttavana ja toiminnallisena ryhmänä tutkimuksen ja pelkän nuorten äänen esille tuomisen sijaan. Opettajan mukaan myös ikähaarukka 14-17 saattoi olla liian laaja, koska samassa ryhmässä olisi voinut olla vasta 14 vuotta täyttänyt tyttö ja lähes 18 -vuotias poika. Nuorisotyöntekijä mainitsi erään romaniäidin ottaneen tämän puheeksi.

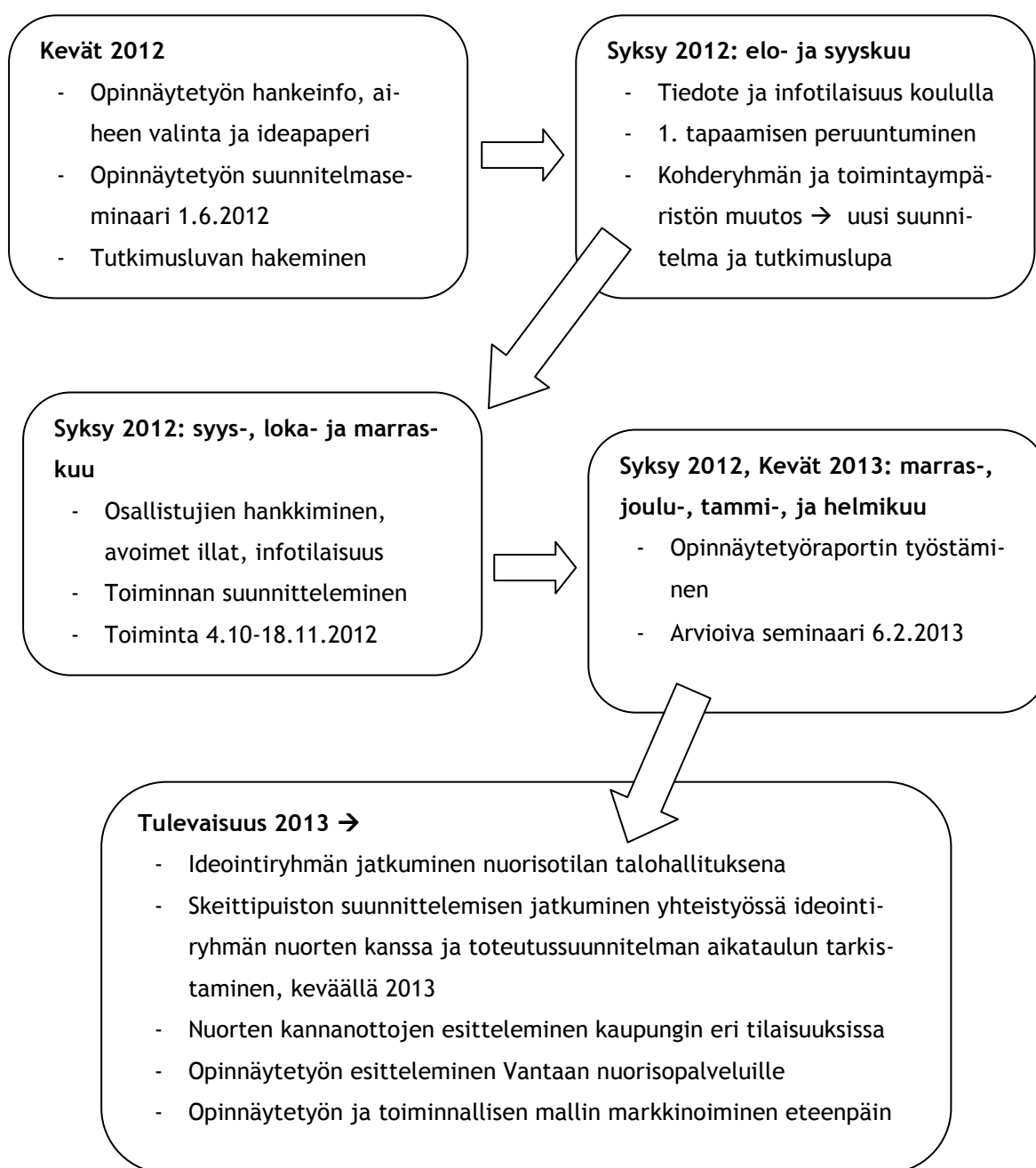
Nuoria saattoi karkottaa myös paperitiedote, joka oli varsin virallinen ja kaukana nuorten käyttämästä kielestä, vaikka sen perimmäinen tarkoitus oli herättää kiinnostus ja houkutella nuoria ryhmään. Koululla romaninkielen opetuksessa käyville nuorille järjestettyyn infotilaisuuteen ei saapunut paikalle kuin viisi nuorta. Käytin innostamisen menetelmänä PowerPointesitystä, jossa kerrottiin ryhmästä kuvien ja tekstin avulla. Näytin myös aiheeseen herätteleviä kanta-aottavia valokuvia ja kyselin mihin tai millä tavalla kuvassa otetaan kantaa. Nuoret saivat luultavasti myös esityksestäni liian virallisen kuvan ja kokivat sen tylsänä. Tiedotustilaisuus ei saanut nuoria innostumaan, luultavasti valitsemieni esittelemisen tapojen vuoksi.

Olin ajatellut saavuttavani nuorten luottamuksen ja voivani samalla markkinoida ryhmää käymällä vapaa-ajallani nuorisotilalla tutustumassa nuoriin. Sain kuulla, että alueen nuoret alkavat käydä nuorisotilalla vasta loka- marraskuussa. Se olisi ollut hyvä tietää jo etukäteen ryhmätoimintaa suunniteltaessa. Toiminta olisi myös saattanut lähteä paremmin liikkeelle, jos joku nuorille ennestään tuttu henkilö, esimerkiksi joku nuorisotilan työntekijöistä olisi ollut mukana ryhmätoiminnassa. Koska nuoret eivät käyneet vielä nuorisotilalla, heräsi ajatus, että nuoria voisi houkutella ryhmään ostoskeskuksilta ynnä muualta missä nuoret ”hengailevat”. Käydessämme kierroksen alueen nuorisotyöntekijän kanssa nuorten oleskelupaikoilla, sain konkreettisesti nähdä, ettei nuoriin voi luoda kontaktia menemällä heidän yleisille oleskelupaikoilleen, täysin nuorille tuntemattomana ihmisenä. Nuoret eivät edes halunneet kuulla, mistä ryhmästä olisi ollut kyse. Nuoret saattoivat kokea markkinoinnin heidän reviiereilleen tunkeutumisenä ja loukkaavana.

Pohdin työelämän ja koulun ohjaajani kanssa jatkovaihtoehtoja ja päädyimme valitsemaan kohderyhmän alueelta, jossa vastaavanlaista työtä nuorten kanssa oli jo tehty. Samalla kohderyhmää laajennettiin kaikkia nuoria koskevaksi, etniseen taustaan katsomatta. Ikähaarukaksi muotoutuivat 14-18 -vuotiaat nuoret. Uusi toimintaympäristö löytyi Länsimäen nuorisotilalta. Alueella oli kartoitettu alustavasti nuorten ideoita ja siellä on esimerkiksi aktiivisten vertaisnuorten toimintaa, jossa vanhemmat nuoret auttavat nuorempia, esimerkiksi diskojen järjestämisessä tai toimien kerhon ohjaajina vapaaehtoisesti. Myös alueen koululla on kartoitettu nuorten unelmia. Alueen historiassa painottuu yhteisöllisyys. Länsimäki on yhteisöllinen lähiö, jossa yhteen hiileen puhaltaminen, oikeuksien vaatiminen, vaikuttaminen ja myös asioiden itseorganisointi ovat olleet merkittävässä roolissa alueen kehityksessä. (Karvinen 2004: 69,73,76,74, 80, 88.) Tein uuden tutkimussuunnitelman ja hain uuden tutkimusluvan (Ks. liite

2 Tutkimuslupa), jota ei kuitenkaan tarvinnut odotella kauan, sillä opinnäytetyön painotus vain hieman muuttui. Opinnäytetyön alkuvaiheista viisastuneena valitsin erilaisen lähestymistavan nuorten tavoittamiseen ja ryhmän kokoamiseen. Ryhmätoiminta ajoittui loka- ja marraskuulle, raportointi pääasiallisesti joului- ja tammikuulle. Opinnäytetyön seminaari pidettiin helmikuun alussa ja sosionomiksi valmistuminen siirtyi maaliskuulle 2013 (Ks. kuvio 2 Opinnäytetyön aikajana).

2.3 Opinnäytetyön prosessikuvaus

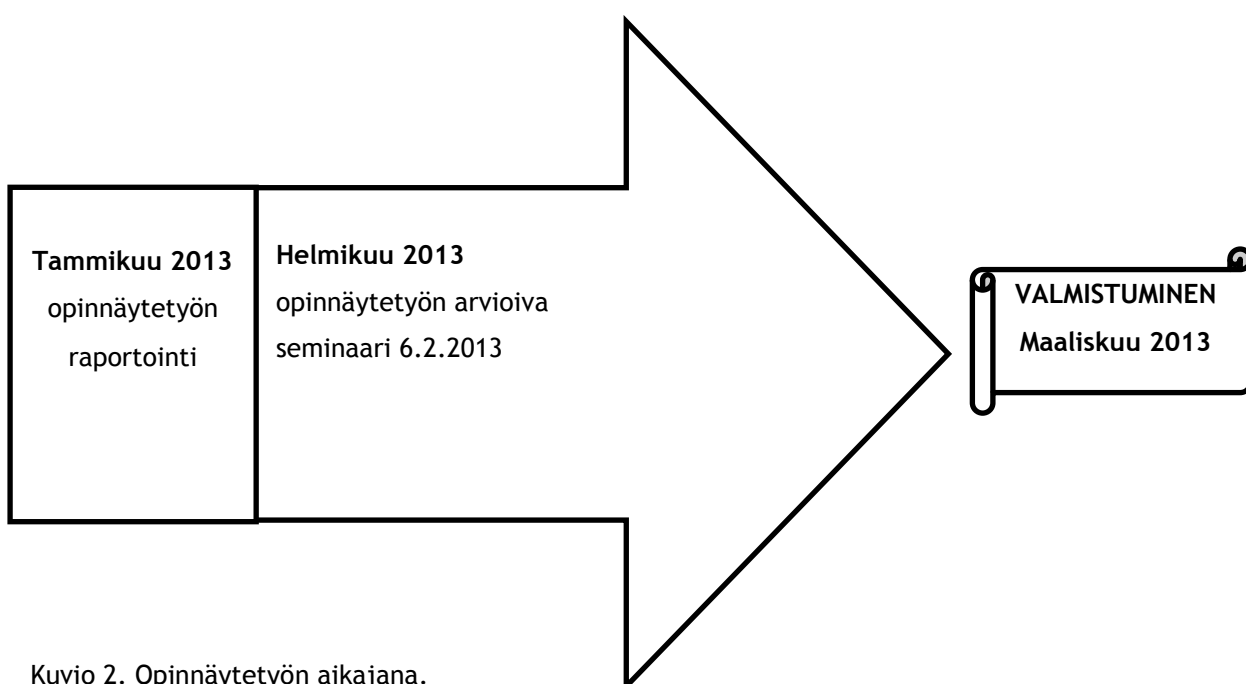

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessikuvaus

2.4 Opinnäytetyön aikajana

Maaliskuu 2012 hankeinfo 23.3	Huhtikuu 2012 ideapaperi	Toukokuu 2012 suunnitelman työstäminen	Kesäkuu 2012 suunnitelma- seminaari 1.6, tutkimusluvan hakeminen	Heinä- ja Elokuu 2012
---	------------------------------------	---	---	--------------------------

Syyskuu 2012 kohderyhmän ja toimintaym- päristön vaih- dos, uusi suun- nitelma ja tut- kimuslupa	Lokakuu 2012 toiminta	Marraskuu 2012 toiminta	Joulukuu 2012 opinnäytetyön raportointi
---	---------------------------------	-----------------------------------	--

Kuvio 2. Opinnäytetyön aikajana.

3 Opinnäytetyön tavoitteet

Tämä opinnäytetyö on ollut vuorovaikutuksellinen prosessi, jonka aikana nuoret saattoivat tuoda esille heitä kiinnostavia asioita niin yksilönä kuin nuorena. Opinnäytetyöprosessi oli toiminnallista ja osallistavaa kehittämistoimintaa. Opinnäytetyön tavoitteena oli toiminnallisen mallin kehittäminen, jonka avulla:

- 1) innostetaan nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan sekä
- 2) tavoitellaan positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille.

Lisäksi toiminnallisen mallin avulla:

- 3) voidaan kerätä tietoa nuorten osallistumis- ja vaikuttamiskokemuksista ja
- 4) tavoitellaan nuorten tietoisuuden kasvamista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Positiivisiin osallisuuskokemuksiin tähdättiin ottamalla nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun, aineiston tuottamiseen ja arviointiin. Lisäksi pyrittiin varmistamaan, että nuorten kannanotot tulevat kuulluksi ja niiden pohjalta syntyisi todellisia, konkreettisia muutoksia. Nuorten tietoisuutta erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista käsiteltiin ryhmätoiminnan aikana keskustellen ja kokeilemalla erilaisia vaikuttamisen tapoja. Voimaantumiseen pyrittiin ryhmätoiminnan harjoitusten ja luovan vaikuttamisen kautta. Tarkoituksena oli saavuttaa ryhmässä luottamuksellinen ilmapiiri, jossa rohkea itseilmaisuus, luovuus ja itsetunnon koheneminen mahdollistuivat.

Opinnäytetyö on yhteydessä myös laajemman kehittämistyön tavoitteisiin, koska se liittyy Lasten ja nuorten Vantaa -hankkeeseen, jonka tavoitteita ovat lasten ja nuorten osallisuuden parantaminen kaupungin eri toimintaympäristöissä. Opinnäytetyö tukee myös suunnitteilla olevan Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun Nuorten Kaupunki-hankkeen tavoitteita, joita ovat nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden tukeminen. Lisäksi opinnäytetyö tukee Länsimäessä alkavaa ESR-hanketta, jonka tavoite niin ikään liittyy nuorten osallisuuden parantamiseen.

Opinnäytetyötä koskevat omat henkilökohtaiset tavoitteeni olivat:

- 1) nuorten luottamuksen saavuttaminen
- 2) kehittyminen ohjaajana sosiokulttuurisen innostajan suuntaan
- 3) kehittyminen toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäjänä

Luottamuksen saavuttaminen on haasteellista lyhyessä ajassa. Siihen tähtäsin panostamalla tutustumiseen alussa: ensin avoimissa illoissa vapaamuotoisesti ja myöhemmin ryhmätoiminnan aikana tutustumisharjoituksilla. Tavoitteenani oli noudattaa ohjaajana sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita eli karsia koulumaailmasta opittua asiantuntijalähtöistä ja subjektiivista ohjaajan roolia. Ohjaajan roolina innostaja pyrkii saamaan nuoret osallistumaan kes-

kusteluun, etsimään tietoa sekä aktivoitumaan ja organisoitumaan toimimaan itsenäisesti. Tavoitteeni oli, että opin improvisoimaan ja soveltamaan harjoituksia ja menetelmiä yllättävissäkin tilanteissa, sen sijaan, että ohjaisin ryhmää suunnitelmapaperia orjallisesti noudattaen, tarkistaen vähän väliä mikä harjoitus tulee seuraavaksi.

3.1 Arviointikysymykset

Opinnäytetyöprosessia arvioitiin arviointikysymysten avulla, jotka vastasivat opinnäytetyön tavoitteisiin. Nuorilta kerättyä tietoa arvioin seuraavien arviointikysymysten avulla. Nämä arviointikysymykset vastaavat tavoitteeseen 3. *”kerätä tietoa nuorten osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksista”*.

- 1) Saatiinko toiminnan avulla kerättyä tietoa, jota tavoiteltiin? (tavoite 3)
- 2) Haluavatko nuoret osallistua ja vaikuttaa? (tavoite 3)
- 3) Mihin he haluavat vaikuttaa ja miten? (tavoite 3)
- 4) Minkälaisia osallisuuskokemuksia nuorilla on? (tavoite 3)

Ryhmätoimintaa arvioin seuraavien arviointikysymyksiä avulla.

- 5) Onnistuttiinko lisäämään nuorten tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista? (tavoite 4 ja tavoite 1)
- 6) Onnistuttiinko tuottamaan nuorille voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia? (tavoite 2 ja tavoite 1)

Arvioimalla sitä, onnistuttiinko lisäämään nuorten tietoisuutta ja luomaan voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia voidaan myös arvioida tavoitteen 1. *”Innostaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan”* toteutumista. Prosessin kehittämistarpeita arvioin seuraavan arviointikysymyksen avulla.

- 7) Miten prosessia ja toiminnallista mallia voidaan kehittää ja hyödyntää jatkossa?

Arviointikysymyksiä vielä täydensivät lisäkysymykset: ”Miksi onnistuttiin?” tai ”Miksi ei onnistuttu?” Kaikkia edellä mainittuja asioita arvioitiin suullisen palautteen sekä alku- ja loppukartoituksen avulla. Lisäksi keräsin palautetta luovilla menetelmillä, esimerkiksi kuvakortteja ja sosiometriä hyödyntäen. Myös prosessin kehittämistä koskeviin kysymyksiin otettiin nuoret osallisiksi, keräämällä nuorilta palautetta käytetyistä menetelmistä ja ryhmätoiminnasta. Prosessin kehittämistä koskeviin kysymyksiin ja haasteisiin pyrittiin saamaan vastauksia muita opinnäytetyön tavoitteita arvioimalla sekä hyödyntäen omia havaintoja ja oman toiminnan arviointia. Kehitysehdotuksissa olen koostanut saamaani palautetta ja oppimiskokemuksia.

3.2 Opinnäytetyön tavoitteiden, toteutuksen ja arvioinnin taulukko

TAVOITE Toimintaan liittyvät tavoitteet	TOTEUTUS/TOIMINTA Miten toteutetaan toimintaan liittyviä tavoitteita?	ARVIOINTI Arviointikysymykset ja miten toimintaa arvioidaan?
1. Innostaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan	Keskustelu ja dialogi, kuvien käyttäminen ilmaisun tukena, sosiometria, kantaaottavan videon, adressien ja juhlan suunnittelu ja toteuttaminen toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen	Arviointikysymykset 4. <i>Onnistuttiinko lisäämään nuorten tietoisuutta</i> 5. <i>Onnistuttiinko tuottamaan nuorille voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia?</i> Itsearviointi, omat havainnot, keskustelun videokuvaukset ja arviointi jälkikäteen, nuorisotyöntekijöiden kirjallinen ja suullinen palaute, nuorten oma palaute ja loppukartoitus
2. Positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille	Videon julkaiseminen internetissä ja esittäminen skeittityöryhmälle. Toiminnalliset ja luovat harjoitteet sekä sosiometria. Nuoret saavat itse suunnitella ja toteuttaa kannanottoihin liittyvät tavoitteensa juhlan, videon ja adressit. Esimerkiksi videoon nuoret itse keksivät juonen, näyttelevät, kuvaavat ja editoivat. Aikuiset auttavat nuoria vain toteuttamaan valintojaan.	Arviointikysymys 5. <i>Onnistuttiinko tuottamaan nuorille voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia?</i> Nuorten suullinen ja toiminnallinen palaute, nuorisotyöntekijöiden palaute, loppukartoitus.

<p>3. Kerätä tietoa nuorten osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksista</p>	<p>Alkukartoitus, keskustelu ja dialogi, ajatuskartta-työskentely, sosiometria, loppukartoitus.</p>	<p>Arviointikysymykset 1. <i>Saatiinko toiminnan avulla kerättyä tietoa, jota tavoiteltiin?</i></p> <p>2. <i>Haluavatko nuoret osallistua ja vaikuttaa?</i></p> <p>3. <i>Mihin he haluavat osallistua ja vaikuttaa ja miten?</i></p> <p>4. <i>Minkälaisia osallisuuskokemuksia nuorilla on?</i></p> <p>Alku- ja loppukartoitukset, sosiometrinen ym. harjoitusten ja keskustelun tallentaminen videolle, videon analysointi.</p>
<p>4. Nuorten tietoisuuden kasvaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista</p>	<p>keskustelu, dialogi, erilaisten vaikuttamistapojen kokeileminen ryhmän aikana: kantaottava video, tapahtuman järjestäminen, adressien tekeminen.</p>	<p>Arviointikysymys 4. <i>Onnistuttiinko lisäämään nuorten tietoisuutta?</i></p> <p>Alku- ja loppukartoitus. Suullinen, sosiometrinen ja toiminnallinen palaute nuorilta. Esim. Osoittaa nuorten tietoisuuden kasvua osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista, että osaa nimetä eri vaikuttamisen tapoja tai väyliä, jota kautta vaikuttaa.</p>

Taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet, toteutus ja arviointi.

3.3 Omien henkilökohtaisten tavoitteiden taulukko

TAVOITE Toimintaan liittyvät tavoitteet	TOTEUTUS/TOIMINTA Miten toteutetaan toimintaan liittyviä tavoitteita?	ARVIOINTI Miten toimintaa arvioidaan?
1. Nuorten luottamuksen saavuttaminen	Nuorten kohtaaminen kasvokkain ja Facebookissa, Nuorten mielialojen ja mielipiteiden huomioiminen tapaamisten aikana ja harjoituksia tehdessä: harjoitusten soveltaminen. Tutustumisharjoitukset. Nuorten anonyymiyden pitäminen. Nuorten kannanottojen kuuluvuuden varmistaminen.	Nuorilta ja nuorisotyöntekijöiltä saadun palautteen avulla, osallistujamäärän ja aktiivisuuden avulla.
2. Kehittyä ohjaajana sosiokulttuurisen innostajan suuntaan	Innostaa nuoria esimerkein ja toiminnallisuutta hyödyntäen keskustelemaan ja kertoamaan mielipiteensä, käyttäen osallistavaa keskustelua ja kysymyksiä. Ryhmän toiveiden huomioiminen ja ryhmälle sopivien toimintatapojen valitseminen. Ei kirjallisia vaan toiminnallisia menetelmiä.	Palaute nuorilta ja nuorisotyöntekijöiltä. Videomateriaalin analysointi, itsereflektio sen pohjalta.
3. Kehittyä toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäjänä	Tilanteeseen sopivien menetelmien valitseminen ja soveltaminen tilanteessa.	Suullisen ja toiminnallisen palautteen, loppukartoituksen ja omien havaintojen avulla. Nuorten sekä nuorisotyöntekijöiden palautteen analysointi.

Taulukko 2. Omat henkilökohtaiset tavoitteet.

4 Osallisuus

Osallisuudelle on useita määritelmiä. Eräs näkökulma osallisuudesta liittyy sen köyhyyden ja syrjäytymisen torjuntaan. Tällöin osallisuus ymmärretään osattomuuden vastakohtana. Osallisuus voidaan myös nähdä kansalaisten perusoikeutena. (Vehviläinen 2006: 76.) Tässä opinnäytetyössä osallisuus on rajattu koskemaan kahta seuraavaa osallisuuden määritelmää, jotka painottavat kansalaisten oikeuksia, mahdollisuuksia ja vastuuta osallisuudessa. ”Osallisuus on oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä (tai sitä muistuttavaa yksikköä), ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa tai ekosysteemiä” (Kiilakoski 2007: 13). ”Osallisuus on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. Se on sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi”. (Kiilakoski 2007: 13-14.) Osallisuutta tarkastellessa on tärkeä ymmärtää, että ihminen ei voi olla yksin osallinen. Jotta osallisuus voi toteutua, on ihmisen arvostettava itseään. Lisäksi yhteisön tai yhteiskunnan on oltava sellainen, että osallisuus on mahdollista. (Kiilakoski 2007: 12, 14.)

Osallisuus vaatii ihmisen omaa aktiivisuutta, motivoituneisuutta ja innostuneisuutta. Osallistuminen liittyy läheisesti osallisuuden termiin, mutta osallistuminen saattaa myös olla passiivista. On sellaisia tilanteita, joissa ihminen saattaa osallistua jonkin ryhmän toimintaan, esimerkiksi pakotettuna. Sellaisessa tilanteessa osallisuuden toteutuminen hankaloituu. Tällainen tilanne saattaa syntyä esimerkiksi nuorelle työttömälle, joka on pakotettu osallistumaan työ- ja elinkeinotoimiston kurssille, jottei menetä toimeentuloaan. Samanlainen tilanne voi syntyä, jos nuori valitaan vasten tahtoaan esimerkiksi nuorisovaltuustoon. Osallisena oleminen tarkoittaa muutakin kuin mukana olemista. Oman aktiivisuuden puuttuessa osallisuuden kokemus saattaa jäädä uupumaan kokonaan tai ei välttämättä ole kovin vahva. (Kiilakoski ym. 2012: 15.) Osallisuudessa ihmisten omalla osallistumisella ei tarkoiteta ihmisten mielipiteiden kysymistä konsultoitavassa mielessä, vaan kyse on heidän osallistumisestaan todelliseen päätöksentekoon (Kurki 2000: 136).

Osallisuutta tai osattomuutta voidaan kokea monenlaisilla ihmiselle merkityksellisillä kentillä, esimerkiksi perheen keskuudessa, ystäväpiirissä, harrastuksissa, koulussa, virtuaalimaailmassa, kansalaisyhteiskunnassa, politiikassa ja niin edelleen. Osallinen voi olla sekä palvelujen käyttäjänä että kansalaistoimijana. Ihminen voi olla osallinen esimerkiksi kaupungin päätöksentekoon. Myös nuoret voivat vaikuttaa kaupungin päätöksiin esimerkiksi nuorisovaltuuston kautta. Oppilaskunnan kautta nuorilla on mahdollisuus muuttaa koulun arkea. Facebookissa voi ilmaista mielipiteitään ja saada palautetta kannanotoistaan. Nuori voi osallistua ja vaikuttaa myös esimerkiksi järjestötoiminnalla tai osallistumalla teemojen ympärille perustettuun ryhmään, jolla esimerkiksi vastustetaan asuinalueelle suunniteltua moottoritietä. Kaiken

kaikkiaan osallisuudella voidaan vaikuttaa yksilön, yhteisön, yhteiskunnan tai koko globaalin maailman tilaan. (Kiilakoski 2007: 14, 15.)

4.1 Nuorten osallisuus Suomessa

Lainsäädännöllä on tähdätty siihen, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus toimia ja vaikuttaa ympäristöönsä. Lainsäädäntö takaa jokaiselle iästä, sukupuolesta ja taloudellisesta tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta mahdollisuuden olla aktiivinen kansalainen. (Kiilakoski 2007: 10.) Lasten ja nuorten osallisuuden toteutuminen on määritetty lain velvoittamaksi oikeudeksi Suomen perustuslain 6 §:ssä (Perustuslaki 11.6.1999/731) ja Nuorisolain 8 §:ssä (Nuorisolaki 21.1.2006/72). Kuntalaisen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista säädetään kuntalain 27 §:ssä ja 28 §:ssä (Kuntalaki 17.3.1995/365). Edellä mainittujen lisäksi nuorten opiskelijoiden osallisuuden toteutuminen on mainittu perusopetuslaissa (Perusopetuslaki 21.8.1998/628), lukiolaissa (Lukiolaki 21.8.1998/629) ja laissa ammatillisesta koulutuksesta (Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630). Lisäksi lasten ja nuorten osallisuuden periaatteiden toteutumisvaade on YK:n lapsen oikeuden sopimuksessa (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989), lastensuojelulaissa (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417) sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa (Lapsi- ja nuorisopolitiittinen kehittämissuunnitelma 2012-2015).

Nuorten osallisuudesta löytyy runsaasti tutkimustietoa. Esimerkiksi Gretschel & Kiilakoski ja Vehviläinen ovat tutkineet asiaa (Ks. Gretschel & Kiilakoski 2007, Gretschel & Kiilakoski 2012, Vehviläinen 2006). Nuorten osallisuuskokemuksien tutkiminen on tärkeä, koska nuoret ovat itse oman elämänpiirinsä asiantuntijoita. Nuoret tulisi nähdä toimijoina, joilla on perusteltuja näkemyksiä itseään koskevista ilmiöistä. Kukaan aikuinen ei voi kokea maailmaa nuorten silmin. Nuorten kuunteleminen tuottaa parempia päätöksiä ja näin vaikuttaa koko yhteiskunnan rakenteisiin. (Kiilakoski 2007: 10.) Vaikka lainsäädännöllä on pyritty varmistamaan nuorten osallisuuden toteutuminen, kokevat nuoret itse vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi useiden tutkimuksien mukaan. Tutkimusten mukaan suuri syy nuorten osallistumattomuuteen piilee siinä, etteivät nuoret usko mahdollisuuksiinsa tulla kuulluksi. Myös valmiuksien ja kiinnostuksen puute vaikuttaa vähäiseen osallisuuteen. Harva nuori tuntee oikeutensa osallistua ja vielä harvempi, miten käyttää oikeuttaan. (af Ursin & Haanpää 2012: 62, 64, 54, 55.)

Nuorten osallisuus julkiseen päätöksentekoon on edelleen harvinaista suurimmassa osassa länsimaita. Viranomaiset eivät ole useinkaan halukkaita laajentamaan asiantuntijakeskeistä rooliaan antaen, esimerkiksi nuorille, mahdollisuuksia osallistua julkiseen päätöksentekoon ja kehittämiseen. (Horelli 2001: 58, 57.) Kansainvälisessäkin vertailussa suomalaisten nuorten poliittisia kasvuympäristöjä voidaan pitää suhteellisen passiivisina. Osallisuuteen kasvetaan varhaislapsuudesta lähtien, ei ainoastaan perheen vaan myös kunnallisen toiminnan, kuten

päiväkotien ja koulujen vaikutuspiirissä. (af Ursin & Haanpää 2012: 55, 56.) Merkittävä haaste kasvattajille on, miten lasten ja nuorten osallisuutta voitaisiin edistää arjen käytännöissä, koska jo pienet lapset omaksuvat vertaissuhteissaan toimintamalleja, jotka kehittyvät ja moninaistuvat leikeissä ja muissa vuorovaikutussuhteissa. (Rasku-Puttonen 2006: 123.) Poliittisesti aktiivisilla roolimalleilla on merkittävä osuus osallisuuteen kasvamisessa. On huolestuttavaa, että passiivinen suhtautuminen politiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen siirtyy vanhemmilta lapsille. Vaikka pitemmällä tähtäimellä nuorten osallistumisaktiivisuudessa ja kiinnostuksessa politiikkaa kohtaan on havaittavissa kasvua, koulun ulkopuolella tapahtuva yhteiskunnallinen vaikuttaminen on suurimmalle osalle suomalaisista nuorista edelleen vierasta. (af Ursin & Haanpää 2012: 55, 56.)

Tutkimusten mukaan yhteiskuntatason kysymykset koetaan itselle kaukaisina ja kiinnostus osallistumiseen kohdistuu pääasiallisesti omaa elämää ja arkea koskettaviin asioihin. Vain vähemmistö nuorisosta on kiinnostunut poliittisesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorille tärkeä motiivi liittyä osallistumisen mielekkyyteen. Toiminnan pitää myös olla itseä hyödyttävää. Valmiudet osallistua ja toimia aktiivisina yhteiskunnan jäsenenä kehittyvät nimenomaan toiminnan kautta. Pelkkä tietoisuuden kasvattaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ei riitä. Nuorilla on oltava mahdollisuuksia kokeilla erilaisia osallistumisen vaihtoehtoja, koska nuorten positiiviset osallisuuskokemukset lisäävät halua osallistua ja vaikuttaa myöhemmin. (af Ursin & Haanpää 2012: 56-57, 65, 67, 55.) Myös nuorten kuulemisjärjestelmiä pitäisi kehittää siten, että ne kykenisivät tuottamaan nuorille aitoja kokemuksia kuuluksi tulemisesta ja arvostamisesta (af Ursin & Haanpää 2012: 65). Ei riitä, että nuoria vain kuullaan, vaan sen pohjalta on annettava nuorille valtaa toimia tai muutettava yhteiskunnan rakenteita sellaisiksi, että nuorten osallisuus ja vaikuttaminen mahdollistuu (af Ursin & Haanpää 2012: 57).

4.2 Osallisuus ja voimaantuminen

Osallisuus liittyy vahvasti *voimaantumisen* tai *valtautumisen* käsitteisiin, koska osallisuus on vallan ja resurssien lisääntymistä omassa elämänhallinnassa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. (Vehviläinen 2006: 76.) Voimaantumisen ja valtautumisen käsitteet ovat monitulkinnallisia ja niitä käytetään hieman erilaisissa yhteyksissä. Englanninkielessä voimaantumisen ja valtautumisen vastine on kuitenkin yksi ja sama sana, *empowerment*, jolla viitataan siihen, että kyse on vallan siirtämisestä. Heille, joilla sitä ei ole, pitäisi ”antaa” valtaa. Ihmisten pitäisi myös itse osata ”ottaa” valtaa. (Juhila 2006: 20.) Länsimaissa puhutaan kahdesta erityyppisestä voimaantumisen kuvauksesta. Yhdysvaltalaisessa kontekstissa voimaantuminen ymmärretään enemmän yksilön kokemuksena. Tämän näkemyksen mukaan ihmisten voimaantuminen on suotavaa, jotta heistä tulisi sosiaalisesti aktiivisempia ja, jotta he itse parantaisivat omaa elämäntilannettaan. Eurooppalaisessa käsityksessä voimaantuminen liitetään usein

rakenteellisiin ongelmiin ja sosiaalisiin marginaaliryhmiin, kuten köyhiin tai etnisiin vähemmistöihin. (Wallace 2007: 23, 25.) Myös nuorten voidaan ajatella olevan yhteiskunnan marginaalia heikkojen vaikuttamismahdollisuuksiensa ja itsemääräämisoikeuksiensa vuoksi (Pyyry 2012: 39). Ihmisten voimaantuminen merkitsee koko yhteisön elinolojen ja hyvinvoinnin kohe-
nemista. Ihmisiä pitää ”voimaannuttaa”, jotta he kykenisivät ratkaisemaan ja selvittämään ei ainoastaan omia haasteitaan, vaan koko yhteisön rakenteellisia ongelmia. Voimaantumisessa on siis tärkeää yhteisön keskinäinen sosiaalinen kanssakäyminen, vuorovaikutus ja yhteistyö-
kyky. (Wallace 2007: 23, 25.) Voimaantumisen yksilöllinen ja rakenteellinen ulottuvuus voi-
daan tiivistää seuraavalla tavalla. Yksilöulottuvuus on henkilökohtaisen elämän osallisuuden vahvistumista. Rakenneulottuvuudella viitataan puuttumista ihmisten osallisuusmahdollisuuksia heikentäviin rakenteisiin. Voimaantuminen on siis sekä päämäärä, että väline. (Juhila 2006: 120-121.) Ihmiset kykenevät oppimaan, kasvamaan ja muuttamaan, eli vaikuttamaan elämänsä, mikäli heille annetaan ohjausta ja riittävät aineelliset resurssit. Voimaantuminen voi mahdollistua vain oikeanlaisessa ympäristössä, oikeanlaisen harjoituksen, ohjauksen ja tuen avulla. (Juhila 2006: 122, Wallace 2007: 25.)

5 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään parantamaan ihmisten elämänlaatua sosiaalista kommunikaatiota edistämällä ja vuorovaikutusta lisäämällä. Innostamisen lopullinen tavoite on edistää ihmisten omaa osallistumista luomalla tilanteita ja mahdollisuuksia ihmisten väliselle kommunikaatiolle ja vuorovaikutukselle. Sosiokulttuurisella innostamisella herätetään ihmisten tietoisuutta, organisoidaan toimintaa ja saadaan ihmiset liikkeelle. ”Sosiokulttuurinen innostaminen on kaikkien niiden toimenpiteiden yhdistelmä, jotka luovat sellaisia osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisöissään.” (Kurki 2000: 19, 21.) Sosiokulttuurisella innostamisella on kaksi päätavoitetta. Innostamisen avulla pyritään ”herättämään henkiin elämää siellä missä sitä ei ole” eli luodaan liikettä ja toimintaa tukien aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuunottamista. Toinen tavoite on ”tukea ja saada liikkeelle niitä kykyjä, jotka ovat jo olemassa” eli motivoidaan, vahvistetaan ja koordinoidaan yksilöiden ja ryhmien kykyjä sekä heidän osallistumistaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. Yksilöllisellä tasolla pyritään siis saattamaan ihmisiä yhteen, yhteisen toiminnan pariin. Ryhmätasolla sen sijaan motivoidaan ryhmäprosessien liikkeelle lähtemistä ja yksinkertaistetaan rakenteita ja toimintoja sellaisiksi, että ne auttavat ryhmien itseohjautuvuutta. Pyrkimyksenä on, että sosiokulttuurinen innostaminen muuttuu ammatillisesta toiminnasta ihmisten omaan aloitteellisuuteen perustuvaksi toiminnaksi, jonka ytimenä on ihmisten välinen kohtaaminen. (Kurki 2000: 23.) Innostajien työ tulee siis vähitellen tarpeettomaksi, koska ihmiset kykenevät yhä enemmän ottamaan itse vastuuta omasta toiminnastaan ja ryhmät jatkavat tavoitteellista toimintaansa itsenäisesti ja omaehtoisesti

kehittelten omia vaihtoehtojaan ja ratkaisumallejaan ongelmiinsa ja tarpeisiinsa (Kurki 2000: 136, 25, 26).

Sosiokulttuurinen innostaminen on tekemisen tapa, jolle on luonteenomaista vuorovaikutuksen ja osallistumisen korostaminen (Kurki 2000: 26). Innostaminen lähtee herkistämisestä ja motivoinnista, joilla tarkoitetaan ihmisten herättelemistä tiedostamaan ja kiinnittämään huomiota sellaisiin asioihin, jotka he kokevat subjektiivisesti oman elämänsä kannalta merkityksellisiksi. Jotta voidaan herkistyä havaitsemaan ympärillä olevia asioita, tarvitaan informaatiota ympäröivästä todellisuudesta: omasta elämästä, historiasta ja ympäristöstä. Informaatiopohjan kartuttamiseksi ihmiset voidaan johdattaa aluksi toiminnallisen tai osallistavan tutkimuksen tekemiseen. Saatuja tutkimustuloksia voidaan tarkastella ja tulkita yhdessä, jotta ihmisten identiteetti ja kuuluminen yhteisönsä vahvistuisi. (Kurki 2000: 133.)

Toiminnassa käytetään erilaisia sosiaalisen työn tekniikkoja, joiden avulla luodaan kommunikaatiota sekä sellaisten asenteiden ja toimintatapojen syntymistä, jotka tekevät ihmisten osallistumisen mahdolliseksi (Kurki 2000: 27). Koska innostamisen perustavoite on ihmisten vapauden ja autonomian kasvaminen, vuorovaikutuksellisten verkkojen luominen yksilöiden ja ryhmien välille ei riitä. Tavoitteena on edistää vuorovaikutusta myös viranomaisten ja suuren yleisön kanssa. (Kurki 2000: 28.) Välineellisiä tekniikkoja, joilla ihmisiä voidaan innostaa, ovat erilaiset ryhmätyön, sosiaalisen kommunikoinnin ja suullisen ilmaisun taidot sekä organisoinnin, ohjelmoinnin ja hallinnon taidot (Kurki 2000: 135). Innostamisen tavoitteena on edistää ihmisten organisoitumista ja sosiokulttuuristen aktiviteettien syntymistä toiminnan avulla, tekemällä ja kokemalla (Kurki 2000: 136).

Innostamisen toimintamuotoja ovat kasvatuksellinen, kulttuurinen ja taiteellinen ilmaisu sekä sosiaalinen ja virkistysellinen toiminta (Kurki 2000: 137). Innostaminen on kasvatuksellista toimintaa, osallistumista, elämistä ryhmässä, lähiössä tai kaupungissa (Kurki 2000: 69). Kasvatuksellisilla toimintatavoilla tarkoitetaan sellaisia seminaareja, kursseja ja työpajoja, joissa pedagogiikka on ihmisiä osallistavaa ja innostavaa. Kulttuurisilla aktiviteeteilla, kuten konserteilla, museoilla ja taidetapahtumilla tavoitellaan oman perityn kulttuurin ilmentämistä ja uusien kulttuurien synnyttämistä. Taiteen eri muodot ovat innostamisen keskeisimpiä menetelmiä. Taiteen avulla voidaan ilmaista tunteita, ajatuksia ja arvoja. (Kurki 2000: 138, 139.) Taiteellista ilmaisua voidaan harjoittaa esimerkiksi kuoron, teatterin tai musiikkiryhmien muodossa. Myös asuinalueiden ja työpaikkojen kunnostaminen ja koristaminen yhdessä esimerkiksi maalaamalla seinä tai tekemällä graffiteja ovat sosiokulttuurisen innostamisen taiteellisia menetelmiä. Nykyaikana erilaiset informaatiotekniikat, kuten video, radio, televisio, sanomalehti ja multimedia luovat monenlaisia ilmaisullisia mahdollisuuksia. (Kurki 2000: 139.) Virkistysellinen toiminta painottuu fyysiseen hyvinvointiin: kuntoon, vireyteen ja terveyteen. Virkistyselliseen toimintaan kuuluvat erilaiset juhlat, leikit ja pelit. Sosiaalisilla aktivitee-

teilla luodaan ja tuetaan erilaisia mahdollisuuksia ihmisille liittyä yhteen eli kehitetään yhteisöjä ja yhdyskuntia. (Kurki 2000: 140.)

5.1 Sosiokulttuurisen innostajan toiminnallisia menetelmiä

Innostajan ammatillisen toiminnan tärkeimpiä asioita on tuntea mahdollisimman monia ryhmätyön välineitä ja osata käyttää niitä luovasti ja rohkeasti. (Kurki 2000: 25.) Hyvällä innostajalla on ”takataskussaan” menetelmiä ja harjoituksia, joita käytetään ihmisten sosiokulttuuriseen innostamiseen sekä työvälineinä ja apukeinoina esimerkiksi tutustumisessa, suunnittelemisessä, palautteen annossa ja arvioinnissa. Toiminnallisilla menetelmillä on siis useita käyttötarkoituksia ja tavoitteita. Toiminnallisilla menetelmillä autetaan ihmisiä virittäytymään riittävästi, jotta ihmiset tuntevat olonsa turvalliseksi ja rentoutuneeksi sekä tulevat avoimiksi muille ihmisille ja asioille (Kopakkala 2005: 179). Toiminnallisten menetelmien yksi tavoite on tuoda asiat näkyviksi. Esimerkiksi mieltä vaivaava tai vaiettu asia, saattaa muuttua erilaiseksi, kun siitä tekee maalauksen, novellin tai kertomuksen. Toiminnallisia menetelmiä käytettäessä on tärkeää varata riittävästi aikaa pohdinnalle toiminnan jälkeen, koska asioiden sisäistäminen ottaa aikansa. (Kopakkala 2005: 182.)

Toiminnallisen ryhmätyöskentelyn rakenne on nelivaiheinen (Kopakkala 2005: 183). Myös opinnäytetyöni ryhmätapaamiset noudattivat pääasiallisesti tätä mallia. Ryhmätapaamiset alkavat virittäytymisellä (warming up), jota seuraa toiminta (action). Toimintavaihetta seuraa tunneilmaisu eli jakaminen (sharing) ja tapaaminen päättyy loppukeskusteluun (processing). (Kopakkala 2005: 184, 185.) Virittäytymisessä nivotaan edellisen kerran tapaamiskerrat uuteen alkavaan tapaamiseen. Virittäytymisen päätavoite on kuitenkin päästä sopivaan tilaan, jotta toiminta olisi mahdollista. Virittäytymisessä voidaan pyytää ryhmän jäseniä esimerkiksi kertomaan päivästänsä tähän mennessä. (Kopakkala 2005: 184.) Toimintaosuudessa tapahtuu yleensä jotakin uutta. Toiminta voi olla esimerkiksi sosiometrisia harjoituksia, videon katsomista, videon tekemistä tms. Toimintaan liittyviä tunteita päästään jakamaan tunneilmaisuvaiheessa, jonka aikana osallistujat voivat kertoa minkälaista oli tehdä asioita, esimerkiksi tehdä valintoja sosiometriassa tai esittää rooleja videolla. Tunneilmaisu seuraa yleensä vielä loppukeskustelu, jonka aikana toimintaosuutta käsitellään älyllisesti. Voidaan pohtia esimerkiksi uusia ratkaisutapoja tai muuta sellaista. Loppukeskustelussa voidaan myös virittäytyä jo seuraavaan toimintaan. (Kopakkala 2005: 185.)

Ryhmätoiminnassa käytettävien toiminnallisten menetelmien pitää soveltua kohderyhmälle ja tilanteeseen. Menetelmiä ei tule valita menetelmien vuoksi tai pelkän teorian pohjalta. Toiminnallisten menetelmien käyttö on yhtä lailla hyvin helppoa ja hyvin vaikeaa. Myös kuuntelu ja keskustelu ovat vaikeita asioita. (Kopakkala 2005: 178.) Harjoitukset ja menetelmät saattavat menettää voimansa, jos niitä ohjataan väärällä tavalla tai väärässä tilanteessa. Siksi

tilannetta pitää osata lukea ja menetelmiä pitää osata soveltaa. Ryhmän jäseniä ja heidän motivaatiotasoaan sekä mielialojaan on koetettava arvioida ja huomioida ohjaustilanteen aikana. Usein ohjaaja saattaa valmistautua erittäin hyvin tapaamiseen, mutta unohtaa kokonaan huomioida ryhmän jäsenten tunteet tai oman vaikutuksensa muihin ihmisiin (Kopakkala 2005: 178). Kommunikaatio on paljon enemmän kuin sanallista viestintää (Ojala & Uutela 1993: 76). Pelkkä olemus, pukeutuminen, äänensävy, ilmeet, eleet, asenteet ja jopa ajatukset vaikuttavat toisiin ihmisiin (Kopakkala 2005: 179, Ojala ym. 1993: 76). Siksi pelkkä menetelmien teoreettinen hallinta ei riitä. Ohjaajan on osattava antaa tilaa tunteiden käsittelylle ja lisäksi hallittava omat tunteensa menetelmiä käytettäessä (Kopakkala 2005: 178).

Esittelen seuraavaksi sosiokulttuurisen innostajan toiminnallisia menetelmiä, joita hyödynsin oppinnytetyöni ryhmätoiminnan aikana. Näitä menetelmiä olivat 1) dialogi, 2) sosiometria, 3) digitaalinen tarinankerronta, 4) osallistava miellekartta ja 5) tapahtuman järjestäminen.

5.1.1 Dialogi

Dialogi on yksi sosiokulttuurisen innostajan väline, jonka avulla rakennetaan yhteistä ymmärrystä. Dialogi eroaa normaalista keskustelusta siinä, että sen tavoite on tutkia ilmiötä yhteisenä vuoropuheluna. Dialogissa asioita tarkastellaan erilaisista näkökulmista ja erilaisia käsityksiä pohditaan rinnakkain. Yhteisen keskustelun pohjalta tehdään havaintoja ja päätöksiä. Perusedellytys dialogin syntymiselle on kyky asettua toisen ihmisen asemaan ja katsoa asioita toisen ihmisen näkökulmasta. Dialogi edellyttää puhumisen, kuuntelemisen ja ymmärtämisen taitoja, jotka vaativat usein näkökulman vaihtoa. Jotta asioita voidaan tarkastella toisen näkökulmasta, on tärkeää luoda tilanteita, joissa jokaisen oma kokemus ja näkökulma asioista tulevat esille. (Leino 2012: 213, 215.) Koska tilanteet eivät voi sattumanvaraisesti luistella sinne tänne, tarvitaan ohjaaja ohjaamaan keskustelun kulkua. Tällaista dialogia kutsutaan johdetuksi dialogiksi ja se on tyypillinen toimintamuoto monissa työyhteisöissä. Ohjaaja tekee kuitenkin vain sen mikä on tarpeellista. Hän ei toimi eksperttinä vaan tasavertaisena keskustelun jäsenenä ja dialogin fasilitaattorina. Ohjaajan rooliin kuuluu nostaa esille sellaisia teemoja ja ideoita, joihin osoitetaan yleistä kiinnostusta ryhmässä, mutta ne ovat syystä tai toisesta jääneet keskustelun ulkopuolelle. (Heikkilä ym. 2001: 187, 163.) Myös jatkuva mielenkiinnon osoittaminen ja aktiivinen kuuntelu ovat ohjausprosessin syvyyden ja laadun kannalta merkittäviä (Heikkilä & Heikkilä 2001b: 38).

Dialogi on sekä päämäärä että menetelmä. Teoriassa esiintyy monenlaisia tulkintoja siitä, mikä on aitoa dialogia. Käytämme usein sanaa dialogi perinteisestä keskustelusta, joka saattaa jopa äityä dialogille vieraaseen väittelyyn. Dialogissa on keskeistä yrittää ymmärtää toisen näkemys ja hyväksyä erilaiset näkökulmat. (Heikkilä ym. 2005: 57.) Kun ajatellaan dialogia päämääränä eli onnistuneena kaikki osapuolet tasavertaisesti huomioivana keskusteluna,

voidaan dialogiin pääsemisen tukena käyttää erilaisia muita menetelmiä. Omassa ryhmätyöskentelyssä käytin esimerkiksi kuvakortteja, sosiometriaa, osallistavaa miellekarttatyöskentelyä sekä osallistavia ja tarkentavia kysymyksiä, jotta jokaisen ääni tuli kuulluksi ja jokainen sai kertoa oman näkemyksensä asiasta vuorollaan. Kuvia voidaan käyttää siten, että jokainen voi valita esimerkiksi sellaisen kuvan, joka symboloi omia parhaita puolia ryhmän jäsenenä. Sitten jokainen näyttää vuorollaan valitsemansa kuvan ja kertoo miksi valitsi sen. (Kopakkala 2005: 169.) Kuvien käyttäminen keskustelun tukena saattaa helpottaa monipuolisten vastauksien keksimistä. Omien kokemuksieni mukaan kuvat voivat myös helpottaa kuuntelijan osassa olevia keskittymään, koska ne tekevät vastaukset kaikille näkyviksi.

Myös asioiden kirjaaminen näkyville fläppitaululle tai liitutaululle dialogin aikana, helpottaa asioiden hahmottamista. Saadakseni vuoropuhelua syntymään ja varmistaakseni kaikkien ryhmän jäsenten, myös hiljaisempien äänen kuuluvuuden, käytin keskustelun synnyttämisen apuvälineinä nuoria osallistavia avoimia kysymyksiä sekä tarkentavia kysymyksiä. Osallistavilla kysymyksillä ohjaaja voi luoda keskustelua aikaan, esimerkiksi sanoen: ”Kerro minkälaisia osallisuuskokemuksia sinulla on koulusta?” (Heikkilä ym. 2001: 61). Osallistumiseen tähdätään käyttämällä avoimia kysymyksiä, joihin ei voi vastata yhdellä sanalla. Avoimien kysymysten lisäksi voidaan käyttää tarkentavia suljettuja kysymyksiä, jos kaikkea kerrottua ei ole ymmärretty: ”Sinä olit siis mukana suunnittelemassa koulun ruokalan remonttia, vai ymmärsinkö oikein?” (Heikkilä ym. 2001: 61, 65). Tarkentavien kysymysten avulla voidaan varmistaa asiaita, sekä osoittaa, että toista on kuunneltu.

5.1.2 Sosiometria

Sosiometria on menetelmä, jota voi käyttää asioiden, ilmiöiden ja ryhmädynamiikan tutkimiseen. Sitä voi myös hyödyntää tutustumisessa ja virittäytymisessä sekä ihmisten innostamisessa ja motivoinnissa. Sosiometrian termin loi J.L. Moreno. Hän tarkoitti sosiometrialla oppia ryhmän rakenteesta ja vuorovaikutussuhteista. (Kopakkala 2005: 122.) Sosiometria tutkii henkilöiden välisiä suhteita ja siteitä ja pyrkii vaikuttamaan niihin (Aitolehti & Silvola 2008: 12, Niemistö 2002: 129). Sosiometrian avulla ryhmän tapahtumat ja ilmiöt tulevat mitattaviksi ja hallittaviksi. (Kopakkala 2005: 122.) Sosiometrisessa työskentelyssä voidaan tarkastella esimerkiksi ryhmäsuhteita. Valtasuhteita voidaan selvittää kysymällä ”Kenet tästä ryhmästä valitsisit johtajaksi vaellukselle?” Vastaukset kertovat kenen johtamiskykyyn ryhmän jäsenet luottavat. Sosiometriassa voidaan tutkia positiivisten valintojen lisäksi negatiivisia ja epämääräisiä valintoja. (Niemistö 2002: 129.) Myös muita kuin ryhmäilmiöitä on mahdollista tutkia sosiometrian avulla. Sosiometrian avulla voidaan tutkia ihmisten käsityksiä suhteessa johonkin ajankohtaiseen ilmiöön (Merikivi 2008: 109). Sosiometrialla voidaan tutkia ihmisten mielipiteitä koskien yhteiskuntaa, osallisuutta ja vaikuttamista, kuten tässä opinnäytetyössä. Sosiometrialle on ominaista näkökulmien laajentuminen, uteliaisuuden ja tiedonhalun kasvu ja yhtei-

söllisyys. Kokemus on samalla subjektiivinen. (Aitolehti 2008: 126.) Jokaisen erilainen näkemys asiasta tulee esille sosiometrian avulla. Sosiometria vaikuttaa osallistujan kokemusmaailmaan, maailmankuvaan ja sitä kautta myös hänen toimintatapoihinsa (Aitolehti 2008: 126). Sosiometrian päämäärä on auttaa ihmisiä tiedostamaan valintojaan ja edistää toimivien yhteisöjen syntymistä. Sosiometriaa voidaan käyttää tiettyä toimintaa tai teemaa varten perustetuissa pienryhmissä tai luonnollisissa ryhmittymissä, kuten kouluissa, työpaikoilla tai asuinryhmissä. (Aitolehti & Silvola 2008: 12.)

Yleensä sosiometrian tavoitteet liittyvät kiinteästi ryhmän kehitysvaiheisiin (Kopakkala 2005: 126). Aloittelevissa ryhmissä sosiometrian tavoite on tukea tutustumista, ryhmän rajojen löytymistä ja vahvistaa ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kopakkala 2005:125.) Myöhemmissä ryhmän kehitysvaiheissa sosiometrian avulla voidaan ratkoa ryhmässä esiintyviä huolenaiheita tuomalla ne yhteiseen tietoisuuteen ja pohdinnan kohteeksi (Kopakkala 2005: 126). Sosiometriassa ihmiset tekevät näkyviä valintoja, jonka jälkeen heitä haastatellaan tekemistään valinnoista (Kopakkala 2005: 127-128). Ihmisiä voidaan esimerkiksi kehottaa valitsemaan joukostaan se henkilö, jolta lainaisi tarvittaessa 10 euroa tai sen, jonka on tavannut ensimmäisenä. Valinta voidaan osoittaa esimerkiksi laittamalla käsi sen henkilön olkapäälle kenet valitsee tai heittämällä pallo valinnan kohteelle. Ohjaajan innostuneisuus ja sopiva rentous auttaa osallistujia suhtautumaan valintoihin keveästi ilman ahdistavaa vakavuutta. (Kopakkala 2005: 127.)

Sosiometriassa voidaan myös piirtää ja kirjoittaa tai käyttää kuvitteellisia kehiä ja janoja. Jana sopii hyvin käytettäväksi dialogin tukena. Jana tekee hetkessä näkyväksi osallistujien käsityksen jostakin asiasta. Se on myös yksi helpoimpia toiminnallisia menetelmiä käyttää. (Kopakkala 2005: 169.) Osallistujat yksinkertaisesti asettuvat kuvitteelliselle janalle esimerkiksi sen mukaan, kuinka hyvin arvioivat voivansa vaikuttaa omassa kaupungissaan. Janan toinen pää on ”negatiivinen” eli ”*en voi vaikuttaa*” ja toinen pää ”positiivinen” eli ”*kyllä voin vaikuttaa*”. Tehtävä puretaan haastatteleamalla ihmiset lyhyesti toiminnallisen sosiometrian aikana. ”*Kerro, miksi olet siinä kohti janaa.*” (Kopakkala 2005: 170, 128.) Valintojen purkaminen saattaa olla osallistujista jännittävää. Monissa sosiometrisissä harjoituksissa seistäään, joten osallistujat saattavat myös käydä kärsimättömiksi nopeasti. Vastausten purkamisen jälkeen käydään vielä jälkikeskustelu tai koonti sosiometrian mittauksen tuloksista. Sen aikana pohditaan, mitä vastauksista tuli ilmi. Jälkikeskustelu on tärkeä ja välttämätön osa sosiometrian käyttöä. (Kopakkala 2005: 128.)

Sosiometrinen työskentely on aina paljastavaa, joten sitä on syytä soveltaa harkiten. Sosiometrian paljastavuus riippuu kysyttävästä asiasta. Kysymys ”kenelle ryhmän jäsenistä lainaisit rahaa?” paljastaa luonnollisesti enemmän kuin kysymys ”kenen ryhmän jäsenistä olet tavannut tänään ensimmäisenä”. (Niemistö 2002: 131.) Vaikka sosiometrialla tutkittaisiin henkilö-

kohtaisten ryhmäsuhteiden sijaan yhteiskunnallisia valtasuhteita, on syytä noudattaa varovaisuutta. Keskusteluissa tapahtuu aina jotakin, vaikka niissä ei paneuduttaisi liian henkilökohtaisiin kokemuksiin tai ryhmäsuhteisiin (Aitolehti 2008: 125). Vaikka useimmiten sosiometrian vaikutus ryhmään on positiivisen virkistävä, tulee ohjaajan huolehtia etteivät osallistujat haavoitu tarpeettomasti tai ryhmän suhteet vahingoitu. (Aitolehti 2008: 125.) Sosiometrinen työskentely vaatii ohjaajalta teoreettisen ymmärryksen lisäksi menetelmien hallintaa (Niemi 2002: 131.) Ohjaajan on myös kyettävä lukemaan tilannetta ja vaikuttamaan siihen, ettei sosiometriassa paljasteta liian henkilökohtaisia asioita tai loukata ryhmän jäseniä. Sosiometriaa ohjaavan tulee aina olla ammattitaitoinen (Aitolehti 2008: 125).

5.1.3 Digitaalinen tarinankerronta

Digitaalinen tarinankerronta on yhteisöllinen taide- ja medialähtöinen menetelmä, joka sopii hyvin nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen. Digitaaliset tarinat ovat omaelämäkerrallisia, henkilökohtaisia ja usein kantaaottavia videoteoksia, joissa kuvilla, äänellä ja tekstillä luodaan tarina. (Juppi 2012: 193.) Omassa opinnäytetyössäni nuorten kantaaottavan lyhytelokuvan tekeminen noudatti pääpiirteissään digitaalisen tarinankerronnan periaatteita. Myös ruokatapahtuman yhteyteen koostettu valokuvanäyttely, kertoi ”digitaalisen tarinan” nuorten vapaa-ajan vietosta. Tosin valokuvat kertoivat tarinan ilman liikkuvaa kuvaa, tekstiä ja ääntä. Digitaalisen tarinankerronnan työpajoja on järjestetty esimerkiksi osana koulujen, kirjastojen, museoiden, yhteisökeskusten, kansalaisjärjestöjen ja nuorisohankkeiden toimintaa. Digitaalista tarinankerrontaa voidaan hyödyntää esimerkiksi oman kulttuurisen identiteetin työstämiseen, yhteisön kulttuuriperinnön tallentamiseen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen, kansalaisvaikuttamiseen, yhteiskunnallisten ja sosiaalisten ongelmien ratkomiseen, kaupunkisuunnitteluun ja tulevaisuuden skenaarioiden kehittämiseen. (Juppi 2012: 196.)

Digitaalisen tarinankerronnan tavoitteita ovat yhteisöjen kehittäminen, ihmisten sosiaalisen osallisuuden ja kansalaisvaikuttamisen edistäminen sekä voimaantuminen (Juppi 2012: 194). Digitaalinen tarinankerronta sopii hyvin nykyajan nuorisolle, koska 2000-luvun lapset ja nuoret ovat entisiä sukupolvia kyvykkäämpiä moniaistiseen toimintaan (Kupiainen ym. 2009: 141). Nuoret ovat kasvaneet internetin, sosiaalisen median sekä digitaalisen mediateknologian keskellä. Heille tarinan aineiston etsiminen, uusien ohjelmistojen omaksuminen ja teknologisten laitteiden käyttäminen on vaivattomampaa kuin useimmille aikuisista. (Juppi 2012: 206-207.) 2000-luvulla digitaaliset mediat ovat lisäksi mahdollistaneet nuorille entistä helpomman saatavuuden ja pääsyn osalliseksi median tuottamisesta, jakamisesta ja levittämisestä (Kupiainen & Sintonen 2009: 129). Digitaalinen tarinankerronta on osallistava menetelmä, joka antaa äänen sellaisille ryhmille, jotka eivät pääse esille valtavirtajulkisuudessa. Se tarjoaa keinon nuorille ilmaista mielipiteitään ja saada ääntään esiin julkisessa keskustelussa. (Juppi

2012: 201.) Digitaalinen tarinankerronta tähtää äänien moninaisuuteen eli valtakulttuurien rinnalle nousevien tarinoiden ja näkökulmien esille nostamiseen (Kupiainen ym. 2009: 163).

Digitaalisen tarinankerronnan toimintatavat poikkeavat perinteisistä toimintatavoista, joissa ohjaaja määrittelee tavoitteet ja keinot saavuttaa ne. Digitaalinen oppiminen näyttäytyy leikkillisinä, kokeellisena, konventioita ja sääntöjä rikkovana. Vaikka ennakkosuunnittelu ja arviointi ovat tärkeitä, sallitaan poikkeamat suunnitelmista. (Kupiainen ym. 2009: 165.) Digitaalinen tarinankerronta on siis menetelmänä hyvin joustava ja se noudattaa osallisuuden pedagogiikan periaatteita (Kupiainen ym. 2009: 165, 167). Osallisuuden pedagogiikka perustuu tasa-vertaisuuteen ohjaajan ja ohjattavan sekä ohjattavien välillä. Kenenkään ei tarvitse tietää kaikkea, vaan tietoisuutta voidaan laajentaa ja kykyjä kasvattaa yhdessä. (Kupiainen ym. 2009: 167.) Ohjaajan tehtävä on pikemminkin saada ohjattava uskomaan omiin kykyihinsä, sekä pohtimaan kriittisesti ympäröivää maailmaa sekä kyseenalaistamaan maailman ilmiöitä. (Kupiainen ym. 2009: 167, 131-132). Kriittinen orientoituminen auttaa näkemään yhteiskunnassa vallitsevia valta-asetelmia, sortorakenteita sekä eriarvoisuutta (Kupiainen ym. 2009: 132).

Digitaalinen tarinankerronta käynnistyy tyypillisesti menetelmän esittelyllä ja esimerkkivideoiden katsomisella. Osallistujille voidaan teettää leikkimielisiä harjoituksia, joiden tarkoituksena on vapauttaa tunnelma. Prosessi lähtee liikkeelle tarinan aiheen ideoinnista ja ideoiden jakamisesta muiden kanssa. Ohjaaja pyrkii auttamaan osallistujia löytämään juuri sen itselleen tärkeän tarinan, selkiyttämään tarinan näkökulmaa ja merkitystä sekä auttaa osallistujia työstämään siitä käsikirjoituksen ja valmiin digitarinan. (Juppi 2012: 197.) Perinteisesti digitarinoiden työstäminen alkaa tekstimuotoon kirjoitettavasta käsikirjoituksesta (Juppi 2012: 198). Kirjoittaminen ei kuitenkaan sovi kaikille ryhmille. Käsikirjoituksen voi myös tehdä puheen, näytellen, piirtäen tai valokuvaten. Valokuvien ottaminen on useimpien ihmisten mielestä hauskaa ja kirjoittamista paljon yksinkertaisempaa (Pyry 2012: 45). Käsikirjoitusta seuraava vaihe on tarinoiden aineiston tuottaminen ja kokoaminen, joka tarkoittaa esimerkiksi vanhojen paperivalokuvien, kirjeiden tai muiden muistojen skannaamista tai uusien valokuvien ottamista tarinaa varten. (Juppi 2012: 198.) Perinteisesti tarinat muodostetaan skannattujen stillkuvien, tekstin ja äänen kautta. Tässä opinnäytetyössä nuoret tekivät digitaalisen tarinan videokuvaamalla ja käsikirjoitus toteutettiin valokuvaamalla. Digitaalisen tarinankerronnan prosessi päättyy aina tarinan jakamiseen osallistujien kesken ja mahdollisesti myös laajemman yleisön kesken esimerkiksi internetissä. (Juppi 2012: 198.)

Digitaalista tarinankerrontaa voidaan helposti soveltaa ryhmän tarpeiden sekä käytettävissä olevan ajan ja välineistön mukaan. Menetelmää on sovellettu esimerkiksi siten, että nuoret on laitettu ensin valokuvaamaan asuinympäristöstään asioita, joista ovat ylpeitä ja asioista joihin toivoisivat muutosta. Nuorten ottamat valokuvat ovat toimineet digitarinoiden pohjana.

(Juppi 2012: 202.) Myös omassa opinnäytetyössäni nuoret kuvasivat skeittialueen epäkohtia kuvakäsikirjoituksen tekemisen yhteydessä. Käsikirjoitus tehtiin suullisesti ja kuvakäsikirjoitus valokuvin. Valokuvat järjestettiin suullisten kertomusten mukaan lineaarisiksi tarinaksi. Pääasiallisesti tarinan juonenkäänneet kuitenkin syntyivät nuorten improvisaation ja toiminnassa tehtyjen ideoiden ja ratkaisujen pohjalta. On tärkeää, että nuoret saavat toteuttaa digitaalisen tarinan omalla tavallaan. Digitaalinen tarinankerronta ei anna nuorille ainoastaan mahdollisuutta tuottaa representaatiota omasta viiteryhmästään, vaan myös toiminnan tavat voivat olla nuorten omia tapoja toimia (Juppi 2012: 206). Digitaalisen tarinankerronnan mallin tarkka noudattaminen kirjallisine käsikirjoituksineen voi viedä nuorten innostumisen. Siksi on tärkeää antaa nuorille vapaus toteuttaa tarinan kerronta omalla tavallaan. Valokuvat jo itsessään ovat ilmaisuvoimainen keino luoda esityksiä itsestämme, elämästämme tai omasta viiteryhmästämme. (Juppi 2012: 205.) Yksi ideointiryhmän nuorista halusi koota valokuvanäyttelyn ruokatapahtuman yhteyteen. Nuorten vapaa-ajan kuvaaminen valokuvissa, valokuvien sommittelu ja näytteille asettelu voivat jo itsessään mahdollistaa esimerkiksi erilaisten roolien kokeilun, uudenlaisten roolien omaksumisen, illuusion rakentamisen ja kuvitellulla identiteetillä leikittelyn (Juppi 2012: 205).

Digitaalisella tarinankerronnalla on useita eri hyötyjä. Digitaalisen tarinankerronnan kautta nuori voi tuoda keskusteluun ja julkisuuteen omat merkityksenantonsa ja kokemuksensa (Kupiainen ym. 2009: 131). Tarinat voivat toimia välineinä myös nuorten ja aikuisten kanssa käytävälle vuoropuhelulle, koska tarinoiden jakaminen auttaa näkemään asioita uusista näkökulmista (Juppi 2012: 193, Kupiainen ym. 2009: 139). Kun digitaalisen tarinankerronnan tavoitteena on nuorten osallisuuden kasvaminen, on ohjaajan otettava vastuuta siitä, että nuorten näkemykset tulevat kuulluksi myös ryhmän ulkopuolella. Helppo tapa varmistaa kuulluksi tuleminen, on järjestää tilaisuus, jonne voidaan kutsua nuorten vanhempia, nuorten parissa työskenteleviä aikuisia sekä kunnan viranomaisia keskustelemaan nuorten esiintuomista kehittämis ehdotuksista. (Juppi 2012: 203.) Myös tämän opinnäytetyön yhteydessä nuorten ja Rajakylän skeittipuistosta vastuussa olevien kaupungin virkamiesten (skeittityöryhmän) välillä järjestettiin tapaaminen. Tapaamisessa nuoret saivat esittää videonsa. Kun videota esitetään saattavat nuoret kokea, että heidän tarinanmuodossa esittämiään näkemyksiä arvostetaan lähiyhteisössä ja laajemmin yhteiskunnassa. Aikuisille nuorten tekemien tarinoiden näkeminen saattaa olla merkityksellinen nuorten kokemusmaailman hahmottamisen kannalta. (Juppi 2012: 203.) Digitarinan tekeminen ja niiden pohjalta herännyt keskustelu nuorten ja kaupungin virkamiesten välillä tarjoaa parhaimmillaan nuorille kokemuksen aktiivisesta toimijuudesta omassa lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa (Juppi 2012: 193). Omien digitarinoiden tuottaminen lisäksi opettaa uusia taitoja, kehittää itseilmaisua, rohkaisee omien näkemysten esittämiseen sekä rikastuttaa ja avartaa kokemusmaailmaa ja lisää tuntemusta mediakulttuurista (Juppi 2012: 203, Kupiainen ym. 2009: 139).

5.1.4 Osallistava miellekartta

Osallistava miellekartta on menetelmä, jota on käytetty erityisesti kehitysmaatutkimuksessa. Osallistavaa miellekarttaa on käytetty esimerkiksi paikallisen tiedon ja yhteisöllisen asiantuntijuuden kartoittamiseksi lukutaidottomien ihmisten kanssa työskennellessä. Kehitysmaatutkimuksessa osallistavasta miellekartasta käytetään nimitystä osallistava diagrammi. Käytin ryhmätoiminnan aikana osallistavasta miellekartasta nimeä ajatuskartta. Jotkut tutkijat kuitenkin erottavat selkeästi osallistavan diagrammin ja miellekartan tavoitteet. Erona on se, että diagrammit keskittyvät listaamaan, tekemään yhteenvedoja ja kategorisoimaan, miellekartat sen sijaan pyrkivät ”selittämään” todellisuutta. Osallistavalla miellekartalla pyritään herättämään keskustelua tutkimusaiheesta ja pääsemään sisälle kohderyhmän kokemusmaailmaan. (Pyry 2012: 43.) Omassa ryhmätyöskentelyssä, ajatuskarttatyöskentelyllä tutkittiin nuorten unelmia koskien omaa asuinalueetta. Miellekarttatyöskentelyyn on hyvä kerätä vähintään neljän hengen ryhmä. Ohjaajan tehtävä on antaa miellekartan tekemiselle aihe tai teema ja ohjata prosessia kommentteilla ja välikysymyksillä. Lopuksi ohjaaja ryhmähaastattelee miellekartan tekijöitä. Haastattelun etu on siinä, että miellekartan tekijät kertovat paljon laajemmin näkemyksistään kuin mitä pelkkä kuva antaisi ymmärtää. Miellekartta puolestaan mahdollistaa rentoutumisen haastattelutilanteessa. (Pyry 2012: 43, 44, 45.) Se toimii ikään kuin muistilappuna. Ohjaaja voi myös vaikuttaa keskustelua hallitseviin yksilöihin keskeyttämällä dominoivien yksilöiden puheen ja tiedustella myös hiljaisempien mielipidettä. Ohjaajan rooli on siis aktiivinen ja tietoa rakennetaan tilanteen aikana yhdessä ja vastavuoroisesti. Miellekartan piirtäminen ja haastattelut voidaan videokuvata analysoinnin helpottamiseksi. (Pyry 2012: 44.)

5.1.5 Tapahtuman järjestäminen

Usein ajatellaan, että kansalaistoiminnalla ei ole suoranaista yhteyttä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Tutkimusten mukaan myös pääosa nuorista uskoo vaikuttamisen tapahtuvan vain puolue toiminnan ja poliittisten nuorisjärjestöjen kautta. (Vehviläinen 2006: 79.) Lasten ja nuorten vaikuttaminen on muutakin kuin kannanottamista ja osallistumista aikuisten toteuttamien palveluiden kehittämiseen esittämällä mielipiteitään (Gellin ym. 2012: 174). Osallisuus on myös itse tekemistä toimijana, jolloin lapset ja nuoret nähdään aikuisten kanssa tasa-vertaisina osallistujina, eikä aina erillisenä kohderyhmänä (Gellin ym. 2012: 175). Lasten ja nuorten osallistumisessa olennaisin kanava ei ole yksilöiden kuuleminen vaan heidän osallistumisensa mahdollistaminen (Gretschel ym. 2012: 206-207). Esimerkiksi kylätalon tai asuinalueen toimintaa voidaan kehittää kansalaislähtöisesti niin, että lapset ja nuoret osallistuvat aikuisten rinnalla talkoisiin ja tapahtumiin, tai heille annetaan niissä erillisiä, heille sopivia tehtäviä. (Gellin ym. 2012: 175). Nuorten kansalaistoimintaa on pyritty myös edistämään erilaisten järjestöjen ja kolmannen sektorin kautta (Vehviläinen 2006: 79).

Esimerkiksi Espoossa on kokeiltu kansalaislähtöisesti esikoululaisten osallistumista leikkivälineiden suunnitteluun ja maalaamiseen läheisessä puistossa. Työskentely tapahtui kuuden tapaamiskerran työpajoissa. (Gretschel ym. 2012: 207.) Kun lapset tai nuoret saavat itse olla suunnittelemassa ja toteuttamassa omia ajanviettopaikkojaan, mahdollistuu henkilökohtaisen suhteen rakentuminen ympäristöön. Usein henkilökohtainen suhde jää uupumaan, koska ympäristö rakennetaan aikuisten esteettisten toiveiden ja turvallisuussäädösten mukaan. Puisto on saanut paljon kiitosta kaupunkiympäristön elävöittämisestä. Myös itse työpaja sai kiitosta lasten arvostamisesta ja mahdollisti lasten kokeman ylpeyden omista luomuksistaan. (Gretschel ym. 2012: 208-209.) Kun lapset ja nuoret osallistuvat suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon vähenee kokemusten mukaan myös alueelle kohdistuva ilkivalta ja roskaaminen (Muuronen 2007: 143).

Kuten edellä kävi ilmi, paras tulos käyttäjien näkökulmasta saadaan, kun he saavat olla itse mukana toteuttamassa omaa ajanviettopaikkaansa. Asiantuntijaperusteinen suunnittelu ei aina tuota parasta mahdollista tulosta käyttäjän näkökulmasta (Muuronen 2007: 143). Sama pätee myös erilaisiin tapahtumiin. Nuorille suunnattujen tapahtumien järjestämisessä pitäisi olla mukana nuoria. Nuoret voivat myös olla itse tapahtuman organisoijia, jolloin aikuiset toimivat avustajina, kuten tämän opinnäytetyön yhteydessä. Nuorten omatoimisesti organisoimat tapahtumat saattavat jopa kasvaa mittaviksi vuodesta toiseen toistuviksi perinteiksi. Raahen kaupungissa jo perinteeksi muodostunut Sulatto -rantabileiden idea lähti käyntiin vuonna 2003 muutaman raahelaisen nuorisovaltuuston jäsenen ajatuksista. Eräs tapahtumaa ideoinut nuori muisteli jälkeensä tapahtumia ja totesi, että tietämättömyys suuren tapahtuman järjestämisestä, eräänlainen naiivius mahdollisti koko tapahtuman syntymisen. (Jokela 2008: 23.) Usein aikuisten ja nuorten kokemusmaailmat erottavat aikuisten liiallinen harkitsevuus ja epäusko. Nuoret sen sijaan saattavat olla rohkeampia ja uskoa ”mahdottomaan”. Tapahtuman järjestämisellä ei välttämättä tavoitella itselle miellyttäviä ”bileitä”, vaan tapahtuma järjestetään muille (Jokela 2008: 26). Tapahtuma voi siis näyttäytyä nuorille ennemminkin mahtavana ”työkokemuksena”. Onnistumisen kokemukset syntyvät siitä, että jotain isoa ja laadukasta luodaan ikään kuin tyhjästä, ilman palkattuja työntekijöitä, nuorten omalla työpanoksella, yhteisöllisyyden ja osallisuuden keinoin. Tapahtuman järjestämisen voimaannuttava aspekti syntyy muiden kautta, kun itse järjestettyyn tapahtumaan tulee ihmisiä paikalle ja he nauttivat tapahtumasta ja antavat hyvää palautetta tapahtuman järjestäjille. (Jokela 2008: 26.)

Sulatto-tapahtuman budjetti oli jo ensimmäisenä vuonna lähes 6000 euroa ja se työllisti kymmeniä vapaaehtoisia (Jokela 2008: 24). Pienimuotoisten tapahtumien järjestäminen on kuitenkin mahdollista hyvin pienellä budjetilla ja vaatii vain pienen aktiivisen porukan osallistumista. Esimerkiksi tässä opinnäytetyössä ruokataapahtuman suunnitelma oli yhden nuoren kä-

sialaa ja tapahtuman valmisteluihin ja toteuttamiseen osallistui parin kymmenen hengen porukka. Tapahtuman ajatuksena oli lisätä ideointiryhmän nuorten osallisuutta antamalla heille mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa oman näköisensä ruokatapahtuma. Ruokatapahtuma oli suunnattu Länsimäen yläkoululaisille. Osallisuus ei kuitenkaan rajoittunut ideointiryhmän jäsenten osallisuuteen, sillä myös tapahtuman vieraat osallistuivat ruuan tekemiseen ja pöytien kattamiseen.

6 Osallistava tutkimus

Osallistava tutkimus on toiminnallista tutkimusta, jossa kohderyhmä osallistuu ja vaikuttaa aktiivisesti tutkimusprosessiin. Tavallisten ihmisten osallistuminen tutkimukseen ja heitä itseään koskevaan päätöksentekoon, on toimintatutkimuksen lähtökohta. (Heikkinen 2006:32.) Toiminnallisen tutkimuksen tunnuspiirteitä ovat lisäksi sosiaaliin käytäntöihin suuntautuminen ja muutokseen pyrkiminen (Kuula 1999: 10). Toimintatutkimuksella tutkitaan ihmisten toimintaa, erityisesti sosiaalista toimintaa, joka kohdistuu vuorovaikutukseen. Toimintatutkimus tavoittelee teoreettisen tiedon sijaan käytännön tietoa eli tietoa, joka on käyttökelpoista. (Heikkinen 2006: 16, 19.) Toimintatutkimuksen avulla on tarkoituksenaan muuttaa vallitsevia käytäntöjä tai ratkaista teknisiä, yhteiskunnallisia, sosiaalisia tai eettisiä ongelmia (Kuula 1999: 9). Toiminnallista tutkimusta tarvitaan, kun havaitaan toimintaympäristössä kehittämistarpeita, kaivataan uusia näkökulmia työhön, halutaan parantaa vuorovaikutusta osallistujien välillä tai kun halutaan tarjota mahdollisuus henkilökohtaisille lähestymistavoille ongelmia ratkaistessa (Järveläinen 2012). Toiminnallisuudella tarkoitetaan sitä, että pelkkien kyselylomakkeiden ja haastattelujen sijaan kokemuksia, asioita, ilmiöitä tai mielipiteitä tutkitaan toiminnallisesti, esimerkiksi edellä mainittua sosiometriä hyödyntäen.

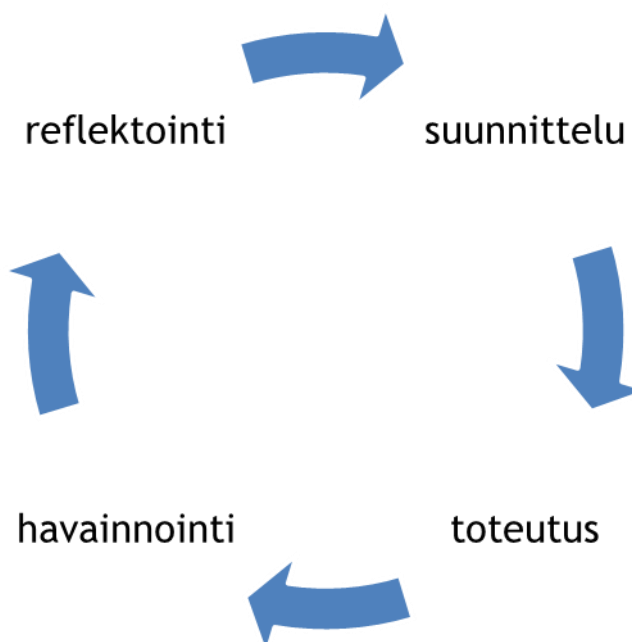
Toiminnallinen tutkimus voidaan jakaa pääpiirteissään käytännölliseen (practical action research) ja osallistavaan (participatory action research) lähestymistapaan. Yleensä osallisuus kytketään teollisuusmaissa tuotannon tai toimintatapojen kehittämiseen, kehitysmaissa sen sijaan osallistavan tutkimuksen tavoite on voimaannuttaa ihmisiä ja sen tehtävä on edesauttaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta kansalaisliikkeen tapaisella toiminnalla. (Heikkinen ym. 2006: 50-51.) Tässä opinnäytetyössä osallistavan tutkimuksen tavoitteena oli osallistujien voimaantuminen ja valtautuminen. Osallistavalla tutkimuksella pyrittiin valamaan uskoa ihmisten kykyihin ja toimintamahdollisuuksiin sekä antamaan osallistujille mahdollisuus puhua asioista omalla tavalla ja tyylillä. (Heikkinen 2006: 20, 114). Myös tutkijalle osallistava tutkimus on parhaimmillaan voimaannuttava itsensä löytämisen prosessi (Heikkinen 2006: 114). Toimintatutkimus on perinteisesti keskittynyt vain yksilöön tai yhteiskuntaan, kun osallistavassa tutkimuksessa on lisäksi tavoitteena laajempi yhteiskunnallinen analyysi. (Pyyry 2012: 37.) Osallistavassa toimintatutkimuksessa pyritään edistämään eri osapuolten välistä vuorovaikutusta toiminnan kehittämiseksi. Yhteisöperustaisessa toimintatutkimuksessa (community-

based action research) osallisuus tarkoittaa mahdollisimman monen yhteisön jäsenen aktiivista osallistumista tutkimukseen ja kehittämiseen. Osallistavalla toimintatutkimuksella voidaan myös tarkoittaa yhteisöä laajempaa yhteiskunnallista ja poliittista vaikuttamista. Silloin puhutaan vapauttavasta tai emansipatorisesta (emansipatory action research) toimintatutkimuksesta tai kriittisestä toimintatutkimuksesta (critical action research). (Heikkinen 2006: 32, 33.)

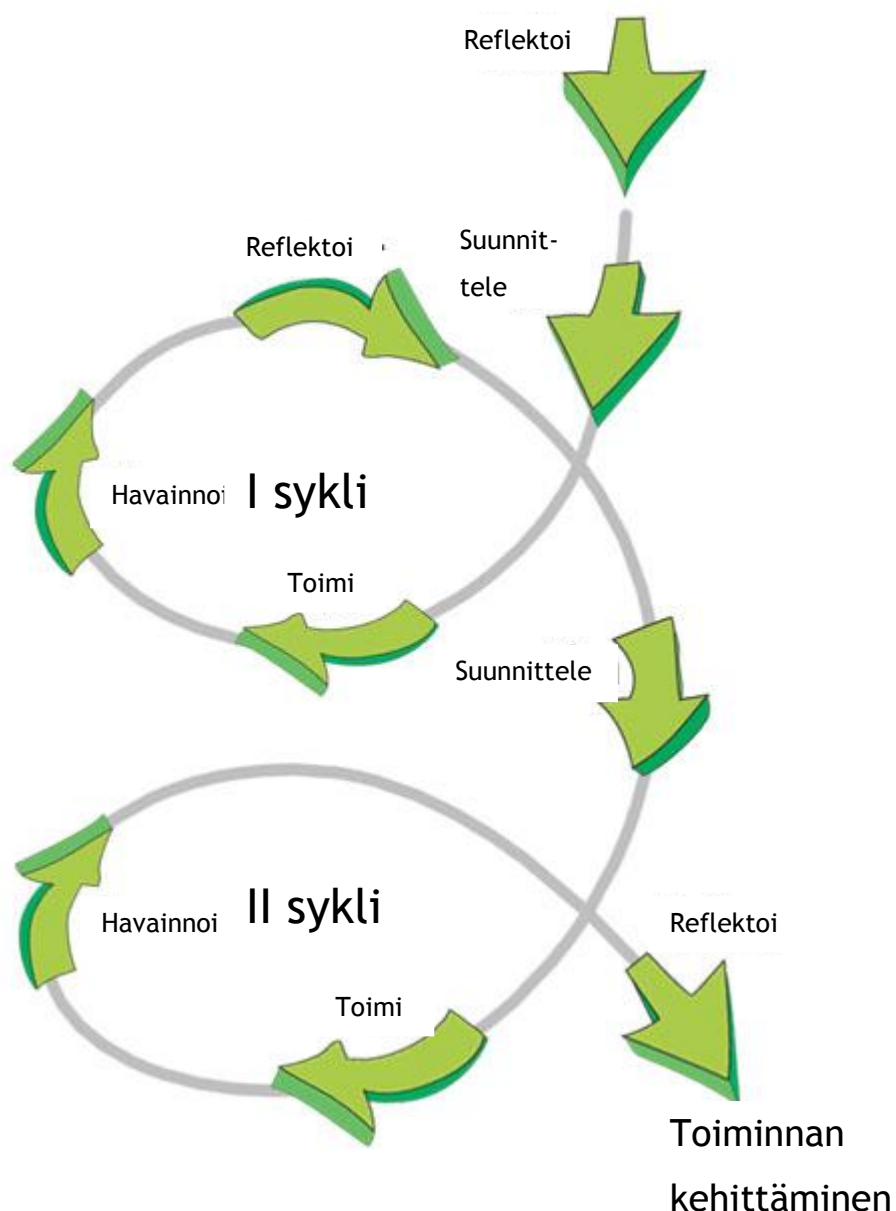
Osallistavassa tutkimuksessa tutkittava kohderyhmä on tasavertaisessa asemassa tutkijan kanssa (Stringer 1999: 9). Tutkijan rooli on aktiivinen vaikuttaja ja toimija (Heikkinen 2006: 19). Mutta toisaalta tutkijalta on kielletty suorien toimintaohjeiden antaminen ja suora johtaminen (Kuula 1999: 204-205). Tutkijan rooli on ennemminkin olla toiminnan fasilitaattori, yhteistyökumppani ja konsultti, joka auttaa analysoimaan osallistujien tilannetta ja tekemään johtopäätöksiä, joiden pohjalta tehdään suunnitelmia asioiden muuttamiseksi (Stringer 1999: 25). Tutkija ei siis ole ulkopuolinen toiminnan tarkastelija, kuten perinteisesti antropologisessa ja etnografisessa tutkimuksessa. Osallistuvissa tutkimusotteissa tutkija tarkastelee tutkittavaa kohdetta sisältä päin, osallistujan ja toimijan näkökulmasta. Esimerkiksi etnistä vähemmistöä tutkiva osallistuu tutkimansa yhteisön jokapäiväiseen elämään ja on siten mukana tutkimuskohteensa arjessa. (Heikkinen 2006: 20.) Aina tutkijan osallistumisella ei tarkoiteta niin tiivistä mukanaoloa tutkittavien arjessa. Kun tarkoituksena on löytää käytännön ratkaisu tai toimintamalli tiettyyn ongelmaan, voi tutkija perehtyä kohteeseensa aiemman tutkimuksen ja kirjallisuuden pohjalta ja kehittää ongelmanratkaisumallia yhdessä kohderyhmän kanssa. Tässä opinnäytetyössä toimintamallin kehittämällä tähdättiin nuorten osallisuuden parantamiseen. Tutkija voi myös vaikuttaa tutkittavaan ryhmään tai yhteisöön osallistumalla tutkimusaineiston tuottamiseen. (Huovinen 2006: 94-95.)

Tutkimuskohteen tarkasteleminen ”sisältä” päin vaikuttaa myös tutkijan käyttämään aineistoon. Osallistavassa tutkimuksessa tutkijan oma välitön kokemus on osa aineistoa. (Heikkinen 2006: 20.) Osallistuva havainnointi ja sen pohjalta kirjoitettu tutkimuspäiväkirja ovatkin osallistavan tutkimuksen tärkeimpiä tiedonkeruun menetelmiä. Aineistoja ovat myös toiminnan aikana tuotettu muu kirjallinen materiaali, kuten työryhmien muistiot, kokouspöytäkirjat, raportit, kirjoitelmat ja sähköpostiviestit. (Huovinen ym. 2006: 104.) Osallistavassa tutkimuksessa tutkijan aineistoa ovat myös piirustukset, ajatuskartat ja videot, kuten tässä opinnäytetyössä. Aineistoa ovat myös erilaisten sosiometristen harjoitteiden, esityksien, näytelmien ja tapahtumien osallistava havainnointi sekä niistä kerätty palaute. Esimerkiksi tässä opinnäytetyössä osallistavalla tutkimuksella tutkittiin myös sitä, minkälaiset menetelmät ja toimintatavat innostavat nuoria osallistumaan. Osallistuvaa havainnointia tukee tapahtumien videointi tai keskustelujen nauhoittaminen (Huovinen ym. 2006: 106).

Toimintatutkimus poikkeaa tavanomaisesta tutkimusprosessista (Heikkinen ym. 2006b: 78). Toimintatutkimus on kokemuksellinen ja refleктоiva prosessi (Heikkinen & Jyrkämä 1999: 66). Toimintatutkimukselle on luonteenomaista sykleissä eteneminen (Heikkinen 2006: 19). Ihmiset voivat oppia ja luoda tietoa omia kokemuksiaan havainnoimalla, refleктоimalla ja käsitteellistämällä (Heikkinen ym. 1999: 66). Prosessissa vaihtuvat tulevaisuuteen suuntaavat konstruoivat vaiheet ja toiminnan havainnointia ja arviointia painottavat rekonstruoivat vaiheet. Ajatustyötä ja keskustelua vaaditaan erityisesti uuden toimintatavan tai toimintamallin kehittämisessä, joka tapahtuu toiminnan suunnitteluvaiheessa. Kenttätyössä painottuu itse toiminta eli toimintatavan tai mallin kokeileminen, jonka jälkeen toimintaa arvioidaan yhdessä tutkittavien kanssa. (Heikkinen ym. 2006b: 78-79.) Suunnitelman pohjalta tehty kokeilu johtaa aina uuteen paranneltuun suunnitelmaan ja uuteen kokeiluun (Heikkinen 2006: 19). Siksi toiminnallisessa tutkimuksessa ei voida kirjoittaa etukäteen täsmällistä tutkimussuunnitelmaa (Heikkinen ym. 2006b: 86). Myös tämä opinnäytetyö mukaili toiminnallisen tutkimuksen sykliä. (Ks. kuvio 3. Toimintatutkimuksen sykli). Syklisyys tarkoittaa sitä, että tutkija oppii koko ajan lisää tutkimuskohteesta ja menetelmistä prosessin aikana. (Heikkinen ym. 2006b: 86.) Myös opinnäytetyön alkuvaiheet eri kohderyhmän kanssa toivat oppimiskokemuksia ja kehittivät toimintaa. Koska toiminnallinen tutkimus johtaa usein uuteen suunnitelmaan ja kokeiluun, voidaan toiminnallista tutkimusta kuvata myös useista sykleistä koostuvana spiraalina, jonka tavoite on toiminnan tai toimintamallin kehittäminen. (Ks. kuvio 4. Toimintatutkimuksen spiraali). Tämä opinnäytetyö muodosti ensimmäisen syklin spiraalissa. Jos kehittämääni toiminnallista mallia kokeillaan uuden kohderyhmän kanssa ja kehitetään edelleen, on toimintatutkimuksen toinen sykli alkanut.

Kuvio 3. Toimintatutkimuksen sykli (Heikkinen 2006: 35)

Kuvio 4. Toimintatutkimuksen spiraali (Heikkinen ym. 2006b: 81).

Perinteisesti tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset vastaavat todellisuutta. Reliabiliteetista puolestaan kertovat tutkimustuloksen samana pysyminen, jos tutkimus toistetaan uudelleen. (Huttunen ym. 1999: 113.) Reliabiliteetti ja validiteetti sopivat huonosti toiminnalliseen tutkimukseen (Heikkinen & Syrjälä 2006c: 144). Toiminnallisen tutkimuksen yhteydessä, erityisesti silloin, kun kyseessä on osallistava toimintatutkimus, voidaan arvioida luotettavuuden sijaan tutkimuksen pätevyyttä, laatua, uskottavuutta, oikeudenmukaisuutta tai käyttökelpoisuutta (Huttunen ym. 1999: 111-112). Toimintatutkimuksen arviointiperiaatteiksi on ehdotettu muun muassa seuraavaa viittä periaatetta: historiallinen jatkuvuus, reflektiivisyys, dialektisyys, toimivuus ja havahduttavuus (Heikkinen ym. 2006c: 149). *Historiallisella jatkuvuudella* tarkoitetaan, että toimintatutkimusprosessi sijoittuu aina tiettyyn histori-

alliseen, poliittiseen ja ideologiseen yhteyteensä (Heikkinen ym. 2006c: 149-150). Tämäkin tutkimus nuorten osallisuudesta sijoittui historialliseen kontekstiinsa 2010-luvun Suomeen, jossa lasten ja nuorten osallisuuden parantaminen on ajankohtainen asia. Myös tutkimusraportissa tapahtumat esitetään historiallisen jatkuvuuden periaatetta noudattaen, jotta lukija voi seurata tapahtumien syy-seuraussuhteita (Heikkinen ym. 2006c: 151).

Reflektiivisyydellä tarkoitetaan oman toiminnan, menetelmien, tapahtumien ja kokemusten reflektioimista. Reflektiivisyys tuo tutkimukseen läpinäkyvyyttä. Toiminnallisen tutkimuksen tarkoitus on ennemminkin herättää keskustelua, uusia ideoita, teorioita ja uusia tutkimuskysymyksiä, kuin kertoa lopullisesta ja ainoasta totuudesta. *Dialektisuuden periaate* perustuu ajatukseen, jonka mukaan sosiaalinen todellisuus rakentuu keskustelussa dialogisena prosessina. (Heikkinen ym. 2006c: 154.) Kun dialogisuuden periaatteet kuten osallistuminen, sitoutuminen, vastavuoroisuus ja reflektiivisyys toteutuvat, on toiminnallisen tutkimuksen kenttävaihe parhaimmillaan dialogista oppimista eli osallistujien tasavertaista keskustelua, ongelmanratkaisua ja tiedonmuodostusta (Huovinen ym. 2006: 102). Ideaalinen toimintatutkimusraportti sisältää monia näkökulmia, joissa tutkija antaa tilaa tutkittavien erilaisille äänille ja tulkintoille (Heikkinen ym. 2006c: 155). Kun toiminnallinen tutkimus toteutetaan oikein, toimijoiden näkökulma nostetaan esiin tavalla, joka mahdollistaa muutoksen (Kuula 1999: 69). Osallistavassa tutkimuksessa tutkijan tehtävä on myös viedä tietoa eteenpäin ja toimia tutkittavien puolestapuhujana (Stringer 1999: 49) Tässä opinnäytetyössä toimin nuorten puolestapuhujana kirjallisen raportoinnin kautta sekä esittelemällä suullisesti opinnäytetyön tuloksia ja johtopäätöksiä erilaisissa kaupungin tilaisuuksissa. Opinnäytetyön kirjallinen raportti on julkista tietoa, jonka kuka tahansa asiasta kiinnostunut voi lukea.

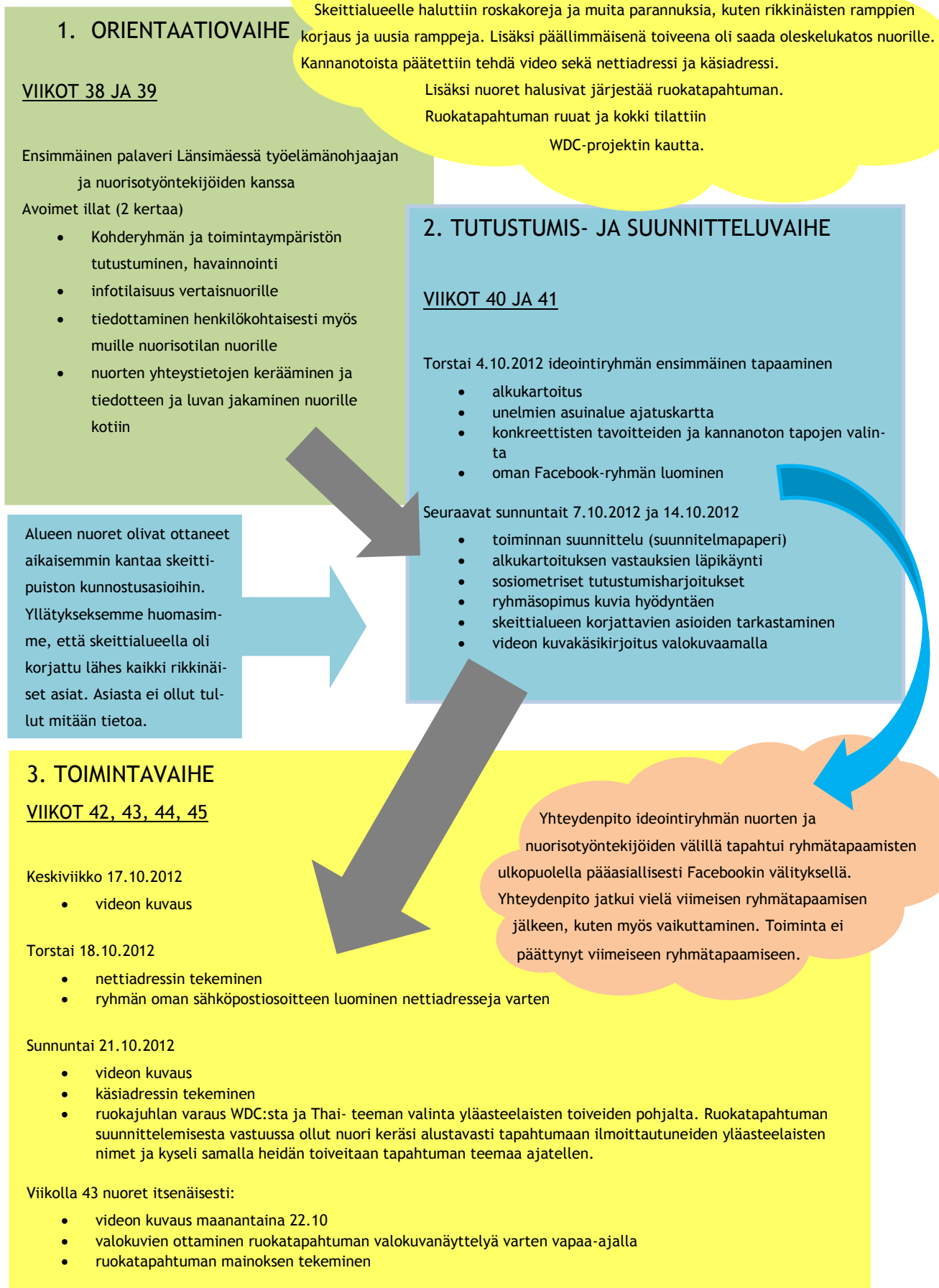
Toimivuutta arvioidaan käytännön vaikutusten, kuten esimerkiksi hyödyn tai osallistujien voimaantumisen kannalta (Heikkinen ym. 2006c: 157). Toimivuusperiaatteen mukaan epäonnistumiset prosessin aikana, eivät tee tutkimuksesta kuitenkaan epäonnistunutta. Kritiikittömät ja naiivit tutkijan kaunistelemat kertomukset eivät tuota arvokasta ja hyödyllistä tietoa. Toiminnallisen tutkimuksen ydin on siinä, että tutkija kuvaa sekä kehittämisprojektin vahvuudet että heikkoudet. (Heikkinen ym. 2006c: 155-157.) On tärkeä kuitenkin tiedostaa ja pohtia kenen näkökulmasta tulokset ovat toimivia, hyödyllisiä tai voimaannuttavia. Onnistuneessa tutkimuksessa osallistujat voimaantuvat ja alkavat uskoa omiin kykyihinsä ja taitoihinsa omasta mielestään, ei vain tutkijan näkökulmasta. (Heikkinen ym. 2006c: 157.) *Havahduttavuutta* voidaan arvioida tutkimuksen vaikuttavuuden ja koskettavuuden perusteella. Yhä useammin myös tiedettä arvioidaan taiteen keinoin eli sen herättämien kokemusten, ajatusten ja tunteiden perusteella. (Heikkinen ym. 2006c: 159.) Havahduttavuuteen pyritään elävän, kauno-kirjallisen raportoinnin lisäksi myös kokeellisia esitystapoja hyödyntämällä. Tällaisia luovia esitystapoja ovat esimerkiksi fiktiivinen etnografia, runous, multimediasovellukset, draama, performanssit ja dialogit. (Heikkinen ym. 2006c: 160.)

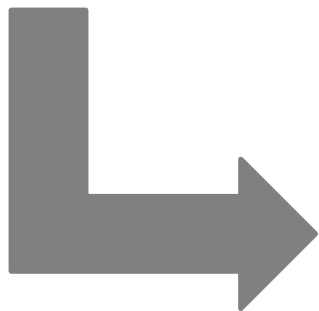
7 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön toteutus koostui viidestä vaiheesta: 1) orientaatiovaihe, 2) tutustumis- ja suunnitteluvaihe, 3) toimintavaihe, 4) ryhmän lopetusvaihe ja 5) ryhmän julkistamis- ja jatkovaihe (Ks. kuvio 5. Toiminnan prosessikuvaus). Todellisuudessa vaiheet nivoutuivat yhteen, eikä tarkkaa rajaa esimerkiksi orientaatiovaiheen, tutustumis- ja suunnitteluvaiheen sekä toimintavaiheen välille ole helppo vetää. Myös palautetta kerättiin läpi toiminnan, ei vain viimeisessä tapaamisessa. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin loka- ja marraskuun 2012 aikana Länsimäen nuorisotilan tiloissa. Tapaamisia kertyi kaikkiaan yli 12 kertaa. Osittain tapasimme pienemmissä porukoissa, koska esimerkiksi videon editoimiseen ei voinut osallistua enemmän kuin neljä nuorta kerrallaan. Nuorisotyöntekijät olivat lähes kaikissa tapaamisissa paikalla, mutta eivät osallistuneet toiminnan suunnitteluun tai ohjaamiseen. He antoivat suullista ja kirjallista palautetta tapaamisten jälkeen.

Opinnäytetyöprosessi alkoi orientaatiovaiheesta, havainnoimalla, tutkimalla ja tutustumalla kohderyhmään ja toimintaympäristöön nuorisotilan avoimissa illoissa. Ryhmätoiminta alkoi tutustumis- ja suunnitteluvaiheesta tutustumalla ja määrittämällä ryhmän tavoitteet (Ks. kuvio 5. Toiminnan prosessikuvaus ja s.43 ryhmäsopimus). Toimintavaiheessa nuoret organisoivat itse ruokatapahtuman. Tapahtumasta oli päävastuussa yksi nuori, mutta muut ryhmän jäsenet ja tapahtuman vieraat auttoivat sen valmisteluissa. Toimintavaiheessa nuoret tekivät myös kanta-aottavan videon, kertoivat sosiometristen harjoitusten avulla omista osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksistaan sekä tekivät kanta-aottavat adressit, joihin kerättiin nimiä käsin ja internetissä (Ks. liite 3 Ryhmän aikana käytetyt sosiometriset harjoitukset ja liite 4 Nuorten tekemä adressi). Nuorten ja kaupungin viranomaisten kesken järjestettiin tapaaminen, jossa nuorilla oli mahdollisuus esittää kanta-aottava videonsa ja keskustella kannanotoista sekä vaikuttaa Rajakylän skeittipuiston suunnitteluun. Ryhmän lopetusvaiheessa kerättiin palautetta toiminnasta ja pohdittiin ideointiryhmän jatkoa. Ruokatapahtuma sijoittui ajallisesti viimeisen tapaamisen kanssa samalle viikolle, joten se liittyi ryhmän lopetus ”rituaaleihin”. Ideointiryhmän toiminta ei loppunut viimeiseen ryhmätapaamiseen. Tapaamisten jälkeen nuorten tekemä video esitettiin vielä kaupungin tilaisuudessa, lasten ja nuorten puheenvuorossa. Nuorten video poltettiin dvd:ksi ja sitä on tarkoitus esittää nuorisotilan avoimissa illoissa sekä erilaisissa kaupungin tilaisuuksissa. Ideointiryhmän jäsenillä oli vielä mahdollisuus kommentoida ja esittää mielipiteensä opinnäytetyön johtopäätöksistä palaute- ja arviointitilaisuudessa, joka pidettiin ennen opinnäytetyön seminaaria ja julkistamista. Ideointiryhmän jäsenet jatkoivat vaikuttavaa toimintaa nuorisotilan talohallituksessa nuorisotyöntekijöiden johdolla. Talohallinnon ensimmäinen kokous järjestettiin tammikuussa 2013. Kuvaan seuraavaksi tarkemmin joitain yksittäisiä tapaamiskertoja oppimispäiväkirjan muistiinpanojen pohjalta. Ne perustuvat omiin muistikuviiini ja havaintoihini tapahtumien kulusta.

7.1 Toiminnan prosessikuvaus

3. TOIMINTAVAIHE JATKUU...

VIIKOT 42, 43, 44, 45

Keskiviikko 24.10.2012 editoinnin testaus Vernissalla (ryhmän ohjaaja yksin)

Torstai 25.10.2012

- sosiometrian ja keskustelun videokuvaus
- skeittialueen kunnostettavien ja uusittavien asioiden listaus → lista skeittityöryhmälle (Ks. alla, mikä on skeittityöryhmä)

Keskiviikko 31.10.2012 videon editointi Tikkurilan Vernissalla (4 nuorta + editoija)

Perjantai 2.11.2012 ruokajuhlaostokset ja valokuvien tulostaminen (1 nuori + ryhmän ohjaaja)

Sunnuntai 4.11.2012

- juhlan valmistelu: valokuvien liimaaminen pahvipohjalle ym. (1 nuori + ryhmän ohjaaja)

Keskiviikko 7.11.2012

- WDC-kokin vierailu nuorisotilalla
- videon katsominen ja tähänastisen toiminnan arviointi
- sosiometrian ja palautteen videokuvaaminen

Perjantai 9.11.2012 Skeittityöryhmän jäsenten (liikuntapäällikkö, alue-nuorisopäällikkö, viheralueyksikön edustaja) sekä Lasten ja nuorten Vantaa -hankkeen projektipäällikön, nuoriso-työntekijöiden, nuorten ja ryhmän ohjaajan yhteinen tapaaminen nuorisotilalla

- nettiadressien, kantaaottavan videon ja esimerkki-katoksen piirustuksien esittäminen
- nuorten kannanotoista keskusteleminen → toteutussuunnitelman tekeminen aikatauluineen

Sosiometriaa hyödynnettiin niin tutustumisessa kuin palautteen ja tutkimustiedon keräämisessä. Sosiometriaa videokuvattiin myöhempää analysointia varten.

Tapasimme ideointiryhmän kanssa yleensä kerran viikossa. Lisäksi tapasimme pienemmissä porukoissa (esim. editointi, ruokajuhlan valmistelu, skeittityöryhmän palaveri). Nuoret saivat osallistua oman kiinnostuksen ja aikataulunsa puitteissa. Silti lähes joka kerta kaikki nuoret tulivat paikalle.

4. RYHMÄN LOPETUSVAIHE

VIIKOT 46 JA 47

Maanantai 12.11.2012 Thai ruokajuhla

Sunnuntai 18.11.2012 Ideointiryhmän ”viimeinen” tapaaminen

- Loppukartoitus, arviointi ja palaute
- Nuorten palkinto: pizza ja elokuva + diplomien jakaminen
- Ideointiryhmän jatkosta keskusteleminen

5. RYHMÄN JULKISTAMIS- JA JATKOVAIHE

Torstai 22.11.2012 Puheenvuoro lapsille ja nuorille, videon esitys

Tiistai 27.11.2012 Videon viimeistely (1 nuori ja editoija), videon polttaminen dvd:ksi

Torstai 17.1.2013 Ideointiryhmän jatko talohallituksessa nuorisotyöntekijöiden johdolla, ensimmäinen tapaaminen

Keskiviikko 23.1.2013. Ideointiryhmän palaute- ja arviointitilaisuustilaisuus opinnäytetyön johtopäätöksiin liittyen (5 nuorta + ryhmän ohjaaja)

Perjantai 6.2.2013 Opinnäytetyön arvioiva seminaari

Videon esittäminen Nuorisotilan avoimissa illoissa sekä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin eri tilaisuuksissa ym.

Kuvio 5. Toiminnan prosessikuvaus

7.2 Orientaatiovaihe

Toiminnan suunnittelu alkoi nuorisotyöntekijän, työelämänohjaajani ja minun yhteisestä palaverista, jolloin sovimme, että tutustun nuoriin ja markkinoin ryhmää nuorisotilan avoimissa illoissa. Päätimme myös järjestää infotilaisuuden vertaistukinuorten toiminnassa mukana olleille ”isommille” nuorille, jotka voisivat auttaa ryhmän markkinoinnissa eteenpäin. Saavuin ensimmäiseen avoimeen iltaan intoa täynnä. Nuorisotilalla oli hyvä henki, jonka huomasin heti ovesta sisälle astuttuani. Paikka oli rento ja nuorten näköinen. Paikalla oli vain poikia ja minulle selvisi pian, että pääasiallisesti nuorisotilan asiakaskunta onkin miespuolista. Tutustuin muutamaan poikaan ja kolme poikaa ilmoittautui jo ryhmään. Seuraavalla viikolla järjestettyyn vertaistukinuorten infotilaisuuteen saapui kahdeksan nuorta. Infotilaisuudessa esittelimme ensin toisemme, otin nuorten yhteystiedot ylös ja esittelin opinnäytetyön lyhyesti. Kun kerroin opinnäytetyöstä, vaikuttivat nuoret hiljaisilta ja tuijottivat vain pöytään. Herättelin nuoria keskusteluun kysyen, kuinka moni on ollut vertaistukinuorten leirillä, jossa oli alustavasti kartoitettu nuorten mielipiteitä siitä, mitä Länsimäki mielestäsi kaipaa eniten? Koitin myös osallistaa nuoria sanoen: *”Tehdäänpä nyt niin, että jokainen esittelee vielä uudestaan itsensä ja kertoo, mihin asiaan haluaa vaikuttaa tai ottaa kantaa ja miten?”* Nuorista suurin osa ilmoitti olevansa kiinnostunut järjestämään jonkin tapahtuman ja tekemään kantaaottavan videon. Viisi kahdeksasta paikalla olleesta ilmoitti haluavansa osallistua ryhmään. Pidin pienen infotilaisuuden myös muille nuorisotilalla olleille nuorille ja keräsin kiinnostuneiden yhteystiedot ylös. Infotilaisuuden pohjalta sovittiin, että otan alustavasti selvää, onko videokameraa mahdollista lainata ja varata Laurea-ammattikorkeakoululta. Nuorisotyöntekijä otti

puolestaan selvää ruokatapahtumaan liittyvästä rahoituksesta. Osa nuorista olisi jo halunnut jäädä suunnittelemaan, mutta heitä piti vähän ”toppuutella”, että vasta ensi kerralla olisi tarkoitus mieltä tarkemmin. Sovittiin, että nuorisotyöntekijä laittaa ryhmätapaamista edeltävänä iltana ja tapaamispäivänä tekstiviestit kaikille ilmoittautuneille nuorille. Lisäksi minä muistutin nuoria Facebookissa tapaamisesta.

7.3 Tutustumis- ja suunnitteluvaihe

Ensimmäinen ryhmätapaaminen pidettiin torstaina 4.10.2012. Paikalle saapui kaikkiaan kahdeksan nuorta ja heidän lisäksi paikalla olivat tilan nuorisotyöntekijät. Osa ryhmään ilmoittautuneista oli kertonut etukäteen, ettei pääse tänään tulemaan. Nuoret istuivat sohvalla rivissä ja kehotin jokaista ottamaan pöydältä kuvakortin, joka kuvaa itseä tai omaa luonnetta. Jokainen esitteli itsensä vuorotellen ja kertoi, miksi valitsi juuri sen kortin eli miksi tuli tänne tänään tai mikä ryhmässä kiinnosti. Minä puolestani kerroin, miksi halusin perustaa ryhmän. Jännitin, kuinka nuoret lähtevät tällaiseen tehtävään mukaan. Aluksi nuoret tuntuivat suorastaan naurahtavan korteille ja tehtävänannolle, mutta pian he olivat jo penkomassa kortteja ja kertoilivat ystävilleen, mikä kortti hänen pitäisi ottaa. Nuorten selitykset olivat lyhyitä ja suurin osa kertoi halunneensa tulla ryhmään, jotta pääsee vaikuttamaan. Kerroin lyhyesti opinnäytetyön ja ryhmän tarkoituksesta sekä esittelin ryhmätapaamisten alustavan kaaren. Herätin myös keskustelua vaikuttamisesta seuraavilla kysymyksillä: ”Mitä vaikuttaminen on? Oletko vaikuttanut tänään? Miksi ihmiset haluavat vaikuttaa?” Keskustelua heräsi, tosin aika vaiteliaasti. Se oli kuitenkin ensimmäiselle kerralle ihan riittävää. Tärkeää oli kannustaa nuoria ilmaisemaan mielipiteensä ja keskustelemaan asioista. Seuraavaksi odottelimme kahvitarjoilun valmistumista ja äänestimme sillä välin viimeisen kerran palkinnon. Nuoret ehdottivat, lazerpistooli-seikkailua Megazone-paikkaan, keilaamista, syömään menemistä sekä pizzan ja leffan noutamista nuorisotilalle. Viimeinen vaihtoehto voitti ylivoimaisesti.

Seuraavaksi nuoret täyttivät alkukartoituskyselyn, jossa kysyttiin nuorten vaikuttamiskokemuksista ja mahdollisuuksista vaikuttaa (Ks. liite 5 Alkukartoituksen kysymykset ja vastaukset). Sitten siirryimme päivän tehtävään. Nuoret tekivät ryhmätyönä ajatuskartan unelmiensa asuinalueesta. Tehtävässä nuoret saattoivat piirtää, maalata, kirjoittaa ja käyttää lehtileikkeitä muodostaen sanoja, lauseita, kuvioita ja symboleja, jotka kuvaavat heidän unelmiensa asuinaluetta ja niitä ideoita, joita nuorilla on alueen kehittämiseksi. Tarkoitus oli, että nuoret voisivat kuvata esimerkiksi nuorten unelmien asuinalueen harrastusmahdollisuuksia, palveluita ja tapahtumia. Paikalla olleista nuorista, vain pari ei keksinyt mitään. Kun kävimme tehtävää läpi, syntyi hyvää keskustelua ja ajatuskartasta erottui asioita, jotka olivat useiden nuorten toiveissa. Ajatuskarttaan merkityt unelmat ja tarkempi analyysi niistä löytyvät arviointikappaleesta sivulta 53.

Tehtävän lopuksi nuoret valitsivat kukin yhden asian, johon haluavat ottaa kantaa ja yhden menetelmän, kuinka haluavat ottaa kantaa. Ehdotukset olivat seuraavanlaisia: Ulkoalueiden kunnostus ja aktiviteettien lisäys, roskikset skeittialueelle, oleskelukatoks skeittialueen läheisyyteen, erityinen ruokatapahtuma nuorille ja punttisalin perustaminen. Kannanoton tavoiksi nuoret mainitsivat videon ja tapahtuman järjestämisen lisäksi adressin ja internetin kautta vaikuttamisen. Koska ehdotuksista oli selvästi nähtävissä skeittialuetta koskevien kannanottojen suosio, ei ollut tarpeellista äänestää. Nuori, joka oli punttisalin perustamisen kannalla, halusi liittyä videoporukkaan. Videolla nuoret päättivät ottaa kantaa kolmeen asiaan: roskiksen puuttumiseen, ramppien kunnostamiseen ja oleskelukatoksen saamiseen. Nuori, joka oli kiinnostunut ruokatapahtuman järjestämisestä, päätyi lopulta yksin koko tapahtuman vastuuhenkilöksi. Nuorille järjestetyssä infotilaisuudessa oli myös eräs toinen nuori, joka kertoi olevansa kiinnostunut tapahtuman järjestämisestä. Myöhemmin hän ilmoitti, ettei hän olekaan kiinnostunut koko ideointiryhmän toiminnasta, koska hänellä ei ole aikaa. Ensimmäisestä tapaamisesta jäi hyvä tunnelma suuren osanottajien määrän sekä nuorten aktiivisuuden vuoksi.

Kolmanteen ryhmätapaamiseen sunnuntaina 14.10.2012 saapui seitsemän yhdeksästä ideointiryhmän jo vakiintuneesta jäsenestä. Jäseniksi oli vakiintunut kahdeksan poikaa ja yksi tyttö, jotka olivat 14-18-vuotiaita. Soitin aluksi pari kantaaottavaa rap-kappaletta (Bulle: Meijän puolue ja Laineen Kasperi: 7 miljardia soluttautujaa). Herätin keskustelua ensin siitä, mihin kappaleissa otettiin kantaa, ja sitten kysyin yleisesti, että mitä tarkoittaa ottaa kantaa. Yritin saada nuoret oivaltamaan, ettei kannan ottaminen tarkoita sen ihmeellisempää, kuin oman mielipiteen kertomista. Tällä kertaa olimme isossa huoneessa, jossa oli mahdollista kuunnella musiikkia koneelta. Tietokoneet olivat kuitenkin tuoli-pöytä-rykelmien takana ja nuoret olivat selin minuun laittaessani musiikkia. Se hiukan häiritsi, koska en meinannut kuulla, mitä he sanoivat, enkä nähnyt heidän ilmeitään. Seuraavaksi kyselin ensimmäisen tapaamisen yhteydessä täytetyssä alkukartoituksesta ilmenneistä asioista, joista kerrotaan tarkemmin arviointikappaleessa sivuilla 52-53. Alkukartoituksen läpikäynnin jälkeen nuoret olivat todella rauhattomia ja toivoivat kahvitaukoa. Olin ajatellut juovamme kahvit hiukan myöhemmin, mutta tilanne vaati selkeästi taukoa. Nuoret menivät pelailemaan biljardia ja hetken vaikutti siltä, että porukka hajaantuu, enkä saa heihin enää otetta. Pian nuoret tulivat kuitenkin oma-aloitteisesti takaisin ja selitin pikaisesti tämän päivän ohjelman ja ryhmän alustavan aikataulun.

Seuraavaksi teimme sosiometrisia tutustumisharjoituksia (Ks. liite 3 Ryhmän aikana käytetyt sosiometriset harjoitukset). Kehotin nuoria nousemaan ylös ja asettumaan kuvitteelliselle Suomen kartalle, sinne missä asuvat tällä hetkellä ja sitten sinne, missä ovat syntyneet. Kaikki muut, paitsi yksi nuori olivat Etelä-Suomesta. Keskustelimme hetken nuorten syntymäpaikoista. Seuraavaksi nuoret saivat mennä paikkaan, josta ovat kotoisin. Kun sanoin, että se voi olla paikka, jonka ”maalaisiksi” tai ”kaupunkilaisiksi” itsenne miellätte, kertoi yksi nuorista

olevansa puoliksi ulkomaalainen. Seuraavaksi kehotin nuoria kävelemään ympyrässä hetken. Pian annoin ohjeen laittaa käden sen olkapäälle, jonka on tuntenut pisimmän aikaa. Seuraavaksi kehotin laittamaan käden sen olkapäälle, johon on tutustunut nuorisotilalla. Nuoret lähtivät harjoitukseen hyvin ja vaikuttivat keskittyneiltä. He vapautuivat harjoituksen aikana myös nauramaan. Sosiometriset harjoitukset vaikuttivat sopivan hyvin tälle ryhmälle ja sen vuoksi ajattelin käyttää niitä myös tiedon hankkimisen ja keskustelun apuvälineinä seuraavilla tapaamiskerroilla.

Seuraavassa ryhmäsopimus tehtävässä nuoret pääsivät kertomaan omista toiveistaan, odotuksistaan, tavoitteistaan, tunteistaan sekä peloistaan koskien ideointiryhmää ja sen toimintaa. Ohjasin jokaista ottamaan oman rauhallisen tilan ja tekemään pöydälle tai maahan ”kuvitteellisen” ristin niin, että maahan muodostui neljä neliötä. Sitten nuoret saivat valita erilaisia kuvakortteja. Yksi neliö kuvasi ryhmää koskevia toiveita ja odotuksia, joita ryhmään liittyy, toinen neliö oli varattu nuorten omille tavoitteille, kolmas oli tämänhetkisille tunteille, koskien ryhmän alkamista ja tätä päivää ja neljäs ”neliö” oli pelot: Minkälaisia pelkoja ja ennakko-odotuksia nuorilla oli? Osa nuorista halusi tehdä tehtävän parin kanssa. Alun perin olin ajatellut, että jokainen olisi myös kirjoittanut omia toiveitaan, pelkojaan ynnä muita. Päätin kuitenkin soveltaa tehtävää ja jättää kirjoittamisen pois, koska sain sellaisen kuvan, että suullinen kertominen sopii tälle ryhmälle paremmin. Yksi nuorista ehdotti tehtävän tekemistä vain suullisesti, ilman kuvakortteja, koska se olisi ollut hänen mielestään helpompi ja nopeampi tapa. Kun nuoret olivat valmiita, ”työt” valokuvattiin ja käytiin läpi siten, että jokainen kertoi vuorollaan omista kuvistaan, minun samalla kirjaten niitä ylös ryhmäsopimukseen fläppitululle. Vaikka nuoret olivat tehneet tehtävän todella nopeasti, heillä oli hienoja tavoitteita. Oli tärkeää, että myös ohjaaja osallistui tehtävään ja kertoi omista toiveistaan yhdessä ryhmän jäsenten kanssa. Siksi myös ohjaajan tavoite on ryhmäsopimuksessa.

- Kaikki uskaltaa ottaa kantaa.
- Kaikki tukee yhteistä tavoitetta ja sitoutuu ryhmään.
- Tavoitteena on saada aikaan uudistuksia. (Ettei ainakaan mitään pureta!)
- Toiveena on, että kaikilla olisi hauskaa, eikä kenelläkään olisi tylsää!
- Käytetään luovuutta.
- Tavoitteena on saada ihmiset ymmärtämään ja liikkeelle kannanotolla.
- Tavoitteena kannanotto, jolla on oikeasti vaikutusta!
- Tavoitteena on järjestää itse ruokatapahtuma.
- Toteutetaan suunnitellut asiat ja arvioidaan oliko sillä vaikutusta. (Ohjaajan tavoite)

Keskustelimme lopuksi jokaisen tavoitteesta, toiveista ja peloista. Yksi nuori ilmaisi pelkonsa hienon vertauskuvallisesti, osoittaen kuvaa, jossa oli hahmo yksin. Hän sanoi: *”Ettei jäätäisi ihan yksin, että sillä kannanotolla olisi oikeasti vaikutusta.”*

Seuraavaksi lähdimme ulos skeittialueelle tarkastamaan skeittialueen korjattavat tai parannusta vaativat asiat sekä valokuvaamaan kuvakäsikirjoitusta nuorten kantaottavaan videoon. Nuorisotyöntekijä tarkisti nuorten kanssa kesäkuun 2012 lopulla tehdyn muistion ja valokuvien pohjalta, mitkä asiat ovat edelleen korjaamatta. Yllätykseksemme kaikki oli korjattu, mutta siitä ei ollut ilmoitettu mitään. Seuraavaksi kehoitin nuoria ottamaan valokuvia kuvakäsikirjoitusta varten. Nuoret ottivat joitain valokuvia, mutta eivät kovin innostuneesti. Ainoastaan porukan ainoa tyttö räpsi kuvia ahkerasti. Ehkä tehtävänanto ei ollut tarpeeksi selkeä tai siten paikalla olleet muut nuoret saattoivat häiritä tilannetta. Ryhmä hajaantui ympäri laajaa Rajakylän skeittipuistoa ja osa meni juttelemaan kavereilleen. Ehkä hain vielä ohjaajan roolia, enkä osannut olla tarpeeksi johdonmukainen. Tällä kertaa, emme pitäneet varsinaista lopetusta, koska osa nuorista lähti suoraan kotiin ja osa tuli vielä hetkeksi nuorisotilalle.

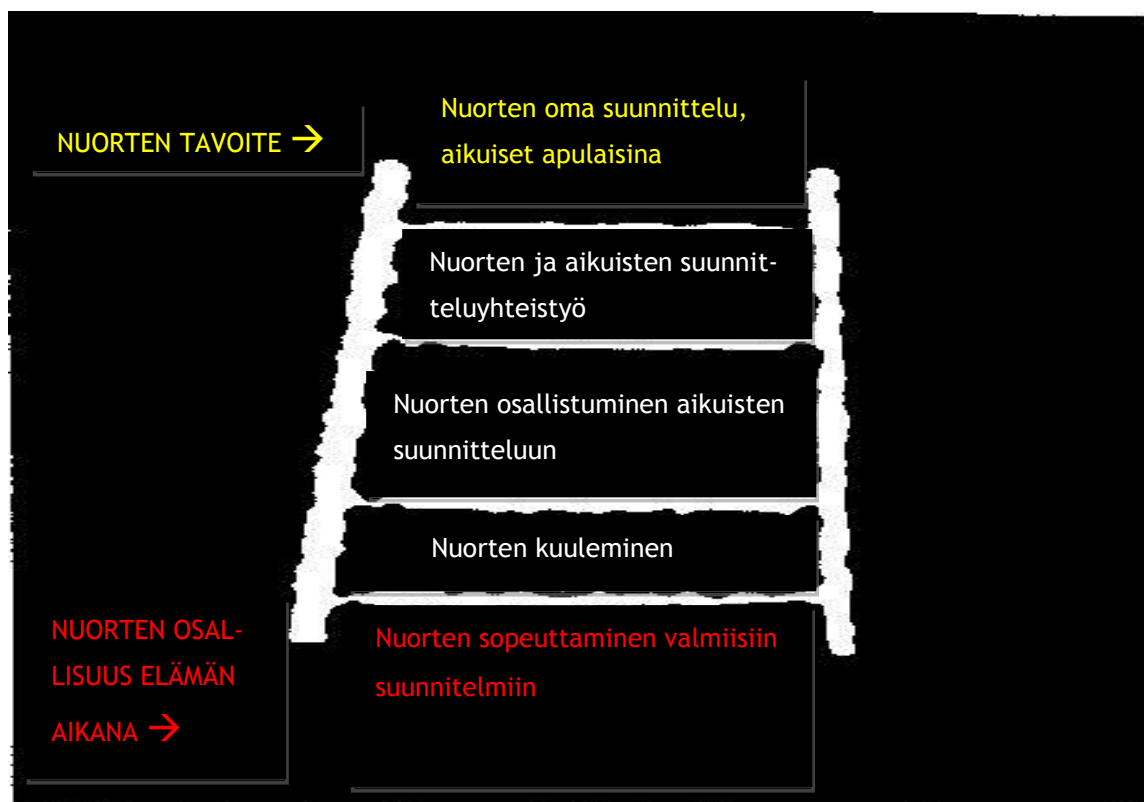
7.4 Toimintavaihe

Kuudenteen ryhmätapaamiseen sunnuntaina 21.10.2012 saapuivat paikalle kaikki nuoret. Aluksi kysyin, mitä nuoret haluavat syödä. Nuorisotyöntekijä lähti ostamaan sipsiä ja limsaa. Koska nuoret olivat aika levottoman oloisia, keskustelimme aluksi ihan vapaamuotoisesti syyloman ja viikonlopun kuulumisista ja kyselin, millä fiiliksellä nuoret tulivat tänään tapaamiseen. Kysyin myös ovatko nuoret käyneet videokuvaamassa viikonloppuna. Eivät olleet. Toinen edelliskerralla paikalla olleista nuorista ei ollut edes tiennyt, että he olisivat saaneet kuvata itse, vaikka siitä oli ollut puhetta viime kerralla. Siitä oppineena sovimme yhdessä maanantaille 22.10.2012 ja keskiviikolle 24.10.2012 kellonajat, jolloin nuoret saattoivat kuvata videotaan itsenäisesti.

Kävin lyhyesti läpi, mitä nuoret ovat saaneet aikaan ja mitä on vielä tehtävä. Tehtäviä asioita olivat katoksen piirustukset, lista skeittialueen konkreettisista parannuksista ja toiveista, käsiadressi, ruokatapahtuman teema ja valmistelu ja lista tapahtumaan hankittavista asioista jne. Sovimme aikatauluja eteenpäin koskien esimerkiksi videon editointia ja ideointiryhmän muita tapaamisia. Keskustelimme myös päivän tavoitteista. Kaikki, jotka halusivat, saivat kuvata videota. Kaikki, paitsi yksi ryhmän jäsen lähtivät kuvaamaan videota toisen nuorisotyöntekijän johdolla. Yksi nuorista halusi jäädä valmistelemaan ruokatapahtuman teemaa ja alustavia sisustussuunnitelmia. Ruokatapahtuman teema oli selkeytynyt. Tapahtumasta vastuussa ollut nuori oli kysellyt koululla, mikä teema yläasteen nuoria kiinnostaisi. Thai-ruokateema oli saanut eniten kannatusta. Aloimme miettiä, mitä kaikkea Thaimaa-teemaan voisi liittyä. Kehotin nuorta kasvattamaan Thai-teemaa siten, että ihmiset tuntevat tulevansa Thaimaahan, astuessaan sisälle nuorisotilalle. Hän oli jo suunnitellut, että tapahtumassa on thaimusiikkia. Ehdotin, että myös videoita tai valokuvia voisi laittaa pyörimään diaesityksenä valkokankaalta. Nuori teki sisustussuunnitelmasta pohjapiirustuksen. Pengoimme nuorisotilan varaston läpi kartoittaaksemme, mitä materiaaleja nuorisotilalta jo löytyy. Lisäksi pohdimme, mitä materi-

aaleja täytyy ostaa. Sovimme, että nuori tekee kotona loppuun aloittamansa mainoksen tapahtumasta. Lisäksi sovimme, että hän valitsee parhaat kuvat ruokatapahtuman yhteydessä olevaan valokuvanäyttelyyn ja etsii internetistä Thaimaan kuvia, jotka heijastetaan kankaalle. Lisäksi päätimme etsiä kotoa erilaisia tyynynpäällisiä, kankaita ja verhoja, jotka voisivat sopia thaimaalaiseen teemaan. Nuorisotyöntekijä teki ilmoittautumislipukkeen tapahtuman vieraita varten. Päätimme, että 20 ensimmäiseksi ilmoittautunutta pääsee ruokatapahtumaan. Kun loput nuoret tulivat ulkoa, pari nuorta teki nuorten tekemän nettiadressin pohjalta käsin kerättävän adressin, jossa luki lyhyen ytimekkäästi: ”*Länsimäen skeittipuistoon oleskelukatos nuorille ja flybox*”. Adressi jaettiin kaikille ryhmän jäsenille ja sovimme, että kaikki palauttavat sen ennen ruokatapahtumaa. Nuoret olivat tänään aktiivisia, vaikkakin levottomia. Yksi nuorista kirjasi oma-aloitteisesti tulevat tapaamispäivät Facebook-ryhmän sivulle ja oli tehnyt sen yhteyteen kohdan, jossa nuoret ilmoittavat toisilleen pääsevätkö paikalle.

Seitsemänteen ryhmätapaamiseen, torstaina 25.10.2012 paikalle saapui kaikkiaan kahdeksan nuorta. Osa tuli myöhässä ja yksi nuorista joutui lähtemään kesken tapaamisen treeneihin. Lisäksi paikalla olivat nuorisotyöntekijät. Kävimme ennen ideointiryhmän tapaamista läpi ruokatapahtumaan liittyviä asioita. Nuori oli jo tuonut nuorisotilalle thaimaalaisia kankaita, koriste-esineitä, thaimaalaisia videoita jne. Sovimme tapahtumaan ostettavista asioista ja päivästä, jolloin haemme ruokatapahtuman ostokset. Aloitimme varsinaisen tapaamisen keskustelemalla osallisuudesta. Piirsin osallisuuden portaat fläppitaululle ja kehotin nuoria merkitsemään eri värisillä tusseilla ensin oman tavoitteensa portaissa ja sitten sen kohdan, joka vastaa heidän kokemuksiaan osallisuudesta elämän aikana. (Ks. kuvio 6.)

Kuvio 6. Osallisuuden tikkaat ja ideointiryhmän osallisuus (Horelli 1994:38)

Kysyin nuorilta, mitä osallisuus tarkoittaa. Vastaukseksi sain muun muassa: *”että osallistuu”, ”tulee paikalle”, ”ottaa kantaa ja vaikuttaa”*. Sanoin, että tiivistettynä osallisuus on siis halua vaikuttaa ja ottaa vastuuta! Sitten tiedustelin nuorilta, mitä heidän mielestään tarkoittaa, että ottaa vastuuta. *”Vastuun ottaminen on sitä, että hoitaa sen asian, minkä on luvannut - sovitussa ajassa”* kertoivat nuoret. Siitä oli luontevaa jatkaa keskustelua asioihin, joita pitää vielä tehdä.

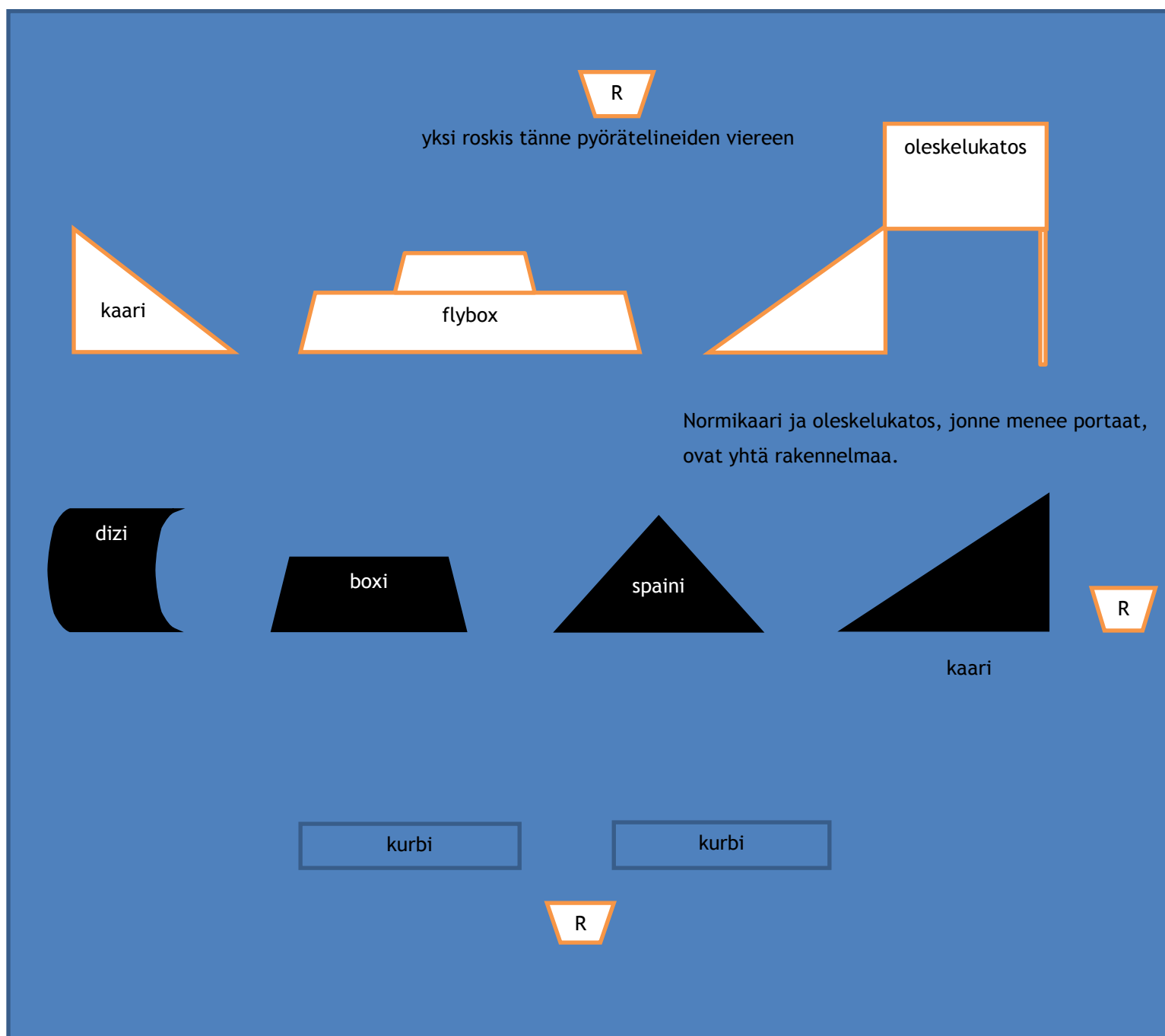
Seuraavaksi listasimme edelliskerran havaintojen ja nuorten toiveiden pohjalta Rajakylän skeittialueen kehitettävät asiat. Painotin nuorille, että asiat pitää ilmaista konkreettisesti ja tarkasti. Pelkkä ”ulkoalueen parannus” ei kerro tarkasti, mitä halutaan, minne ja milloin. Nuoret piirsivät skeittialueen ”pohjapiirroksen”, johon he merkitsivät muutokset ja uudet toivotut asiat. Kokosin nuorten kertoman pohjalta fläppitaululle näkyville asiat, mitä pitää muuttaa ja asiat, jotka ovat uusia toiveita. Tein nuorten kertoman ja piirustusten pohjalta listan skeittialueen parannusehdotuksista (Ks. kuvio 7 Skeittialueen kehitettävien asioiden listaus). Laitoin sen Facebook-ryhmämme sivuille nuorten kommentoitavaksi ja lähetin sen eteenpäin työelämänohjaaja Pia Tasangolle, joka vei tiedon edelleen eteenpäin skeittityöryhmälle, ennen nuorten ja skeittityöryhmän yhteistä palaveria.

Skeittialueen paranneltavien asioiden listaus 25.10.2012 oli seuraavanlainen:

Paikalla oli kahdeksan nuorta. Nuoret toivovat, että rikkinäiset reilit poistetaan kokonaan ja skeittipuistossa olevat kurbit (2 kpl.) siirrettäisiin reilien paikalle. Uusina hankintoina nuoret toivoivat normikaaren, toisen kaaren ja flyboxin. Lisäksi alueelle tarvitaan roskakoreja tai vaihtoehtoisesti yksi molokki. Nuorten päällimmäisenä toiveena on saada alueelle oleskelukatos. Flyboxista, roskakoreista ja oleskelukatoksesta on tehty adressit, joihin parhailaan kerätään nimiä. Piirustuksessa (Ks. kuvio 7.) on kuvattu nuorten toiveita skeittialueelle. Mustalla merkityt kappaleet ovat vanhoja kappaleita, jotka saavat jäädä puistoon, valkoisella merkityt ovat uusia asioita, joita nuoret toivovat alueelle ja sinisellä merkityt (kurbit) ovat vanhoja, joiden paikkaa pitää siirtää.

Sitten oli aika pitää pieni tauko. Nuoret olivat rauhattomia ja kaipasivat pikku ”happi hypy”. Tauon jälkeen keräsin palautetta kuvakorteilla ja sosiometrisillä harjoitteilla. Tässä vaiheessa paikalla oli viisi nuorta. Toinen nuorisotyöntekijä kuvasi harjoitteet videokameralle litterointia ja analysointia varten. Nuoret saivat valita yhden tunnekortin (kuva ja tunne esim. surullinen), joka kuvasti heidän tuntemuksiaan ryhmätoiminnasta ja ryhmätapaamisista tähän mennessä. Sitten kehotin nuoria asettumaan kuvitteelliselle janalle, kuvakortin tunteen mukaan. Jokainen nuori arvioi ”fiilikset” ryhmästä hyväksi. Sitten kävimme läpi tunnekortit siten, että nuoret kertoivat, miksi valitsivat kyseisen kortin. Sitten siirryimme varsinaisiin tutkimusta palveleviin kysymyksiin nuorten vaikuttamismahdollisuuksista Vantaalla. Nuorten vastauksista kerron tarkemmin arviointikappaleessa.

Toisin kuin alkukartoituksessa, nuoret arvioivat vaikutusmahdollisuuksiensa olevan heikot ja vaikutusmahdollisuuksista tiedon saaminen oli niin ikään nuorten arvioiden mukaan erittäin vähäistä, tai lähes olematonta. Tapaamisen päätteeksi katsoimme läpi nuorten tähän mennessä kuvaamat videon pätkät. Järjestin yhden nuoren kanssa kohtaukset editointia varten valmiiksi oikeaan järjestykseen ja poistimme turhia kohtauksia. Nuoret eivät olleet kiireisiä, joten käytimme noin 45 minuuttia nuorten kuvaamien videokohtauksien katsomiseen. Työ jäi kuitenkin pahasti kesken. Sovimme, että järjestelen kohtauksia kotona valmiiksi, kun kuitenkin tiesin suunnilleen, missä järjestyksessä kohtaukset tulivat.

Kuvio 7. Skeittialueen kehitettävien asioiden listaus.

Ideointiryhmän ja skeittityöryhmän yhteistapaaminen järjestettiin perjantaina 9.11.2012. Nuorten kannanottojen kuuluvuuden varmistamiseksi oli erittäin tärkeää, että tämä tapaaminen saatiin järjestettyä. Paikalle saapui viheralueyksikön edustaja, joka on tekemässä Rajakylän liikuntapuiston suunnitelmaa, aluenuorisopäällikkö, liikuntapäällikkö ja Lasten ja nuorten Vantaa -hankkeen projektipäällikkö Pia Tasanko, joka on siis myös työelämänohjaajani. Lisäksi paikalla olivat minun lisäksi nuorisotyöntekijät ja ideointiryhmästä neljä poikaa, sekä heidän kaverinsa, joka oli parhaillaan suorittamassa yläasteen työelämään tutustumista (TET) nuorisotilalla. Aloitimme tapaamisen esittelykierröksellä, jonka jälkeen katsoimme poikien tekemän kanta-aottavan videon. Kenellekään ei jäänyt epäselväksi, mihin videossa otettiin kantaa: roskakorien puuttuminen skeittipuistosta, oleskelukatoksen saaminen Länsimäen nuorille ja yleisesti Länsimäen alueen parantaminen. Projektipäällikkö kirjasi ylös keskusteluissa käytyjä ja sovittuja asioita. Osan aikuisten asenne tuntui olevan aika nihkeä kaikkeen nuorten ehdottamaan. Viheralueyksikön edustaja otti nuoret kuitenkin suunnitteluun mukaan ja antoi heidän näyttää skeittialan lehdestä, omia suunnitelmiaan silmälläpitäen, minkälaisia välineitä skeittipuistoon toivottiin uutena. Poikien ilmeet puheenvuorojen aikana olivat hyvin tuskastuneita ja kun lopulta päästiin kompromissiin, että oleskelukatoksen sijaan alueelle saadaan jonkinlaiset istumapaikat ja roskakorit vuoteen 2014 mennessä, eivät pojat voineet kommentoida asiaa muutoin kuin ”Huh huh!”. Ihmetystä herätti se, kuinka kauan voi yhden penkin ja roskakorin saaminen alueelle viedä? Jatkosta sovittiin sen verran, että nuorisopalvelut ovat vastuussa huolehtimaan siitä, että yhteiset suunnitelmat ja aikataulut pitävät. Lisäksi poikia tulee vielä kuulemaan skeittipuistoasioihin erikoistunut työntekijä, jonka kanssa nuoret suunnittelevat tarkemmin skeittipuistoon välineistöä ja mahdollisesti tilaavat uusia välineitä. Päätimme palaverin yhteiseen tarkistuskierrökseen skeittialueella.

7.5 Ryhmän lopetusvaihe

Ruokatapahtuma järjestettiin maanantaina 12.11.2012. Kaikkiaan paikalla oli kuusitoista poikaa ja kolme tyttöä nuorisotyöntekijöiden ja minun lisäksi. Ideointiryhmästä paikalle tulivat lähes kaikki nuoret. Lisäksi paikalla oli nuorisotilan TET-harjoittelija ja nuorisotilan työharjoittelijat. WDC-projektin kautta paikalle tuli kokki ja hänen apurinsa, jotka auttoivat ja ohjasivat nuoria ruuan laittamisessa. Juhlan vieraksi saapui muutaman nuoren lisäksi työelämänohjaajani. Aloitimme osan nuorten kanssa jo kahdelta päivällä ruokatapahtuman valmistelun kantaen tuoleja ja pöytiä, asettaen verhoja, liimaten seinille kuvia ja laittaen diaesityksen valkokankaalle. Juhlasta vastuussa ollut nuori ohjasi ja delegoi tehtäviä muille. Nuorisotyöntekijät olivat viime hetken ostoksilla hankkimassa puuttuvia tarvikkeita, kuten pöytäliinoja. Juhlaan ilmoittautuneista vieraista paikalle saapui vain muutama. Esimerkiksi pari seitsemäsluokkalaista käväisi paikalla ja huomattuaan joutuvansa itse valmistamaan ruokaa he lähtivät nopeasti pois. Onneksi joitakin muita aktiivisia nuoria tuli silti paikalle ja kaikki ideointiryhmän jäsenet auttoivat valmisteluissa. Välillä huomasin tekeväni itse vähän liikaa,

kun olisi pitänyt laittaa tapahtumaan tulleet nuoret tekemään. Kun kokki kertoi tapahtuman idean ja kyseli tiimejä, ketkä haluaisivat valmistaa pääruuan, salaatin ja jälkiruuan, ottivat tapahtumaan vieraiksi saapuneet maahanmuuttajapojat tehtäväkseen pääruuan laittamisen. Osa ideointiryhmän nuorista otti hoidettavakseen salaatin ja jälkiruuan valmistamisen. Tilat olivat hyvin haasteelliset tällaisen tapahtuman järjestämistä ajatellen. Nuorisotilan pieneen keittokomeroon ei mahtunut kuin pari nuorta kerrallaan, joten osa nuorista valmisti ruokaa askarteluhuoneessa. Haasteelliset tilat hajottivat porukan erillisiin huoneisiin, mikä ehkä jonkin verran laski yhteishenkeä. Myös varsinainen ruokailutila oli kaukana keittokomerosta, joten ruokien vieminen ruokailutilan annostelupöytään oli haasteellista. Myös esimerkiksi sisustus piti laittaa ja siivota pois samana päivänä, jottei niitä sotketa tai rikota. Mukavinta tietysti olisi ollut, jos sisustus olisi voitu jättää esimerkiksi viikoksi ja kaikki avoimissa illoissa kävijät olisivat voineet tutustua omalla ajallaan thai-kulttuuriin. Tapahtuma oli vain kolmen tunnin mittainen, joten aika meni nopeasti ruuanlaiton, kattauksen ja vapaan oleskelun merkeissä. Ideointiryhmän jäsenet jäivät myös siivoamaan tapahtumaa vierailijoiden lähdettyä.

Ideointiryhmän viimeinen virallinen tapaaminen oli sunnuntaina 18.11.2012. Saavuini hieman myöhässä paikalle ja en ollut ehtinyt valmistautua rauhassa tapaamiseen, mikä vaikutti hieman aloitukseen. Aloitus oli hieman kaoottinen ja oma levottomuuteni tarttui myös nuoriin. Jouduin kiireessä tulostamaan suunnitelman ja loppukartoitukset nuorisotilan toimistossa. Kaikki yhdeksän nuorta ja molemmat nuorisotyöntekijät olivat paikalla tullessani koirani kanssa. Pizzat oli jo haettu. Aloitimme pizzan syönnillä ja nuoret täyttivät samalla loppukartoitusta. Myös koirani läsnäolo häiritsi nuorten keskittymistä. Osa nuorista heitteli palloa koiralle, sen sijaan, että olisi keskittynyt viimeiseen ryhmätapaamiseen. Käsiadresseista sovittiin, että kerätään niitä joulukuuhun asti. Toinen nuorisotyöntekijä otti asian hoidettavakseen. Esitin koko ryhmälle yhden ryhmän jäsenen tekemän mainoksen adresseista, joka tuli kirjaston oveen. Kirjastossa kävijät saattoivat pyytää adressin allekirjoitettavakseen kirjaston hoitajalta.

Keräsin palautetta ryhmätoiminnasta sosiometrisella tyytyväisyyskaaritehtävällä. Nuoret oli jaettu pienryhmiin ja heidän piti kertoa pienryhmänsä jäsenille tyytyväisyydestänsä ryhmään eri aikoina ja piirtää omaa tyytyväisyyttä kuvaava käyrä fläppitaululle. Tyytyväisyyskaaren vastauksien tarkempi kuvaus löytyy arviointikappaleesta. Ideointiryhmän jatkosta keskusteleminen vaikutti nuorista hieman hankalalta, koska nuoret vaikuttivat olevan edelleen hyvin pettyneitä skeittiryhmän ja nuorten väliseen tapaamiseen. Osa nuorista ilmaisi selkeästi, ettei ole kiinnostunut ideointiryhmän jatkosta, koska ”ei saatu kunnolla vaikutettavia asioita läpi”. Kuitenkin muutama nuori viittasi kysyessäni, kuinka moni olisi kiinnostunut ideointiryhmän jatkamisesta tai nuorisotilan talohallituksesta. Olin ajatellut mieltivämme ryhmän jäsenten rooleja esimerkiksi hupimielisen persoonallisuustestin kautta ja keskustelevamme asioista, joihin ideointiryhmä voisi seuraavaksi ottaa kantaa, mutta levottoman tunnelman

vuoksi päätin jättää ne tehtävät pois. Seuraavaksi kävimme läpi, olivatko ryhmäsopimuksen tavoitteet ja toiveet toteutuneet. Nuoret olivat vähän turhautuneen oloisia käydessämme niitä läpi. Ehkä palautetta oli kerätty jo liikaa. Uutta itselleni oli se, että nuoret olivat kokeneet ryhmätapaamisten olleen välillä tylsiä. Kun kysyin, milloin heillä on ollut tylsää, joku nuorista sanoi, että ”nyt”. Sama nuori kertoi hänen mielestään olleen tylsää myös silloin, kun käytin kuvakortteja tapaamisissa. Hän osoitti samalla taustalla pyörivää diaesitystä, jossa oli parhailaan kuva nuorista kuvakorttiansa kanssa. Selvensin, että miksi olen käyttänyt kuvakortteja: ”Yksi kuva kertoo enemmän, kuin tuhat sanaa”. Esitin samalla valkokankaalla pyörivän diaesityksen kuvaa skeittityöryhmän palaverista. Kuvassa nuorten ilmeet olivat toinen toistaan pettyneempiä.

Seuraavaksi jaoin nuorille ja nuorisotyöntekijöille leikkimieliset diplomit, joissa jokaisen niistä oli keksitty roolia kuvaava nimi, esimerkiksi Ahkera-Anne, Johtaja-Janne, Sovittelija-Siiri jne. (nimet ovat keksittyjä). Lisäksi kirjoitin diplomien taakse jokaiselle henkilökohtaisen viestin. Halusin kannustaa ja kiittää nuoria tällä eleellä. Otimme muistoksi vielä ryhmäpotretin, jossa kaikilla oli Lasten ja nuorten Vantaa -hankkeen hupparit päällä. Lopuksi katsoimme nuorten valitseman elokuvan. Osa ilmoitti kuitenkin, että on jo nähnyt elokuvan ja haluaisi pelata ennemmin biljardia. Nuoret itse valitsivat elokuvan palkinnoksi, mutta ilmeisesti sekin, että nuorisotilan palvelut, kuten biljardipöytä olivat käytössä sunnuntai-iltana, kelpasi yhtä hyvin palkinnoksi. Ainakaan tämän ryhmän nuoret eivät nähtävästi olleet kovin vaativia palkinnon suhteen.

Kävimme elokuvan jälkeen vielä läpi nuorten ja skeittityöryhmän yhteisen palaverin muistion, koska nuoret eivät olleet välttämättä huomanneet sitä Facebookissa. Osa oli lukenut sen läpi, mutta ei ollut kommentoinut seinälle mitään. Kun kysyin, mitä nuoret ajattelevat tai, mitkä ”fiilikset” muistiosta tulee, vastasi yksi nuorista, että ”epäonnistunut”. Sama nuori ei ollut halukas jatkamaan ideointiryhmän toimintaa, koska ei usko sen vaikutusmahdollisuuksiin. Lopuksi kehotin nuoria antamaan arvosanan ryhmätoiminnasta napakymppi-sosiometrialla eli asettumalla kuvitteelliselle napakymppi-kehälle, sen mukaan kuinka hyvän arvosanan antaa ryhmästä. Nuoret antoivat arvosanaksi ryhmätoiminnalle 8-8,5, joku antoi numeron 8,5-9. Skeittityöryhmän ja nuorten palaverin jälkitunnelmia sekä tyytyväisyyskaari tehtävän vastauksia on käsitelty tarkemmin arviointikappaleessa.

8 Arviointi

Opinnäytetyön arviointi koostuu kolmesta pääkappaleesta. 1. *Nuorten vastausten arviointi*, 2. *Ryhmätoiminnan arviointi* ja 3. *Oman toiminnan arviointi*. Kappaleessa *Nuorten vastausten arviointi* vastaan seuraaviin arviointikysymyksiin: (Ks. arviointikysymykset s. 14)

- 1) Saatiinko toiminnan avulla kerättyä tietoa, jota tavoiteltiin?

- 2) Haluavatko nuoret osallistua ja vaikuttaa?
- 3) Mihin nuoret haluavat vaikuttaa ja miten?
- 4) Minkälaisia osallisuuskokemuksia nuorilla on?

Ryhmätoiminnan arviointi kappaleessa kerron kuinka onnistuin vastaamaan tavoitteeseen ”Innostaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan” (Ks. Opinnäytetyön tavoitteet s. 13) Lisäksi arvioin ryhmätoimintaa seuraavien arviointikysymysten avulla:

- 5) Onnistuttiinko lisäämään nuorten tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista?
- 6) Onnistuttiinko tuottamaan nuorille voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia?

Oman toiminnan arviointi kappaleessa kerron, kuinka onnistuin saavuttamaan omat tavoitteeni (Ks. taulukko 2 Omat henkilökohtaiset tavoitteet).

8.1 Nuorten vastausten arviointi

Toiminnan avulla onnistuttiin keräämään tietoa nuorten osallisuuskokemuksista, kuten seuraavien kappaleiden nuorten vastaukset kertovat. Toiminnallinen malli sopii siis hyvin nuorten osallisuuskokemuksien kartoittamiseen. Tämän ryhmätoiminnan perusteella nuoret haluavat osallistua ja vaikuttaa. Suomalaisessa keskustelussa päähuomio lasten ja nuorten osallisuutta tarkastellessa, on keskittynyt vaikuttajaryhmiin ja oppilaskuntiin. Niiden ulkopuolelle jäävät ne laajat osallisuusympäristöt, joissa nuoret pääasiallisesti toimivat (Eskelinen ym. 2012a: 214). Nuorten vaikuttamisen tavat ovat perinteisiä ja tuttuja tapoja moniulotteisempia. Toiminnan tavat ja muodot ovat yksilöllistyneet ja motiivit toiminnalle ovat henkilökohtaistuneet (Eskelinen ym. 2012a: 217). Edustukselliset tavat (oppilaskunta, nuorisovaltuusto) saattavat olla nykyään vain pienen aktiivisen vähemmistön suosiossa. Ehdokkuuden vaatima paikallisjulkisuus ei kiinnosta kaikkia nuoria tai se saattaa tuntua vaativalta tehtävältä, vaikka toiminta muuten kiinnostaisi. Oppilaskunnissa ja parlamenteissa käytetyt menetelmät on usein luotu aikuisten tarpeisiin. Nuorille suunnatut edustukselliset osallistumisen rakenteet ovat liian valmiiksi suunniteltuja, eikä rakenteiden ja toimintamallien kehittämisessä ole ollut nuoria mukana. (Eskelinen ym. 2012b:61.) Suurin osa nuorista vaikuttaa, joko tietoisesti tai tiedostamattaan päivittäin, esimerkiksi ilmaisemalla mielipiteensä sosiaalisessa mediassa ja palautekyselyihin vastaamalla. Useat erilaiset toimijat osallistuvat nuorten osallisuuskokemusten rakentamiseen ja vaikuttamista tapahtuu monissa puitteissa muun muassa järjestöissä, kaveripiirissä, netissä, asuinalueella ja maailmanlaajuisista kysymyksistä keskusteltaessa. Rekisteröityjen yhdistysten jäsenmäärien laskiessa ”löyhät” yhteisöt ja toimintaryhmät valtaavat tilaa. ”Nuoret ovat kiinnostuneita asioista, eivät jäykistä organisaatioista.” (Eskelinen ym. 2012a: 213, 217.) Nuoret eivät näe perinteistä politiikkaa vaikuttamisen kanavana, joka johtaisi päätöksiin ja uudistuksiin. He eivät luota poliittisiin puolueisiin, koska ne ovat etäännyneet liian kauas nuorten kokemusmaailmasta. (Höylä 2012:26.) Seuraava puheenvuoro kuvaa hyvin nuorten suhtautumista perinteisiin edustuksellisiin vaikuttamisen tapoihin.

Ohjaaja: *"Haluaisitko sä ite liittyä johonkin nuorisovaltuustoon tai oppilaskuntaan tai johonkin tällaiseen, jossain vaiheessa elämää?"*

N6: *"No emmä nyt enää..."*

Ohjaaja: *"No entä sitten, kun täytät 18. Haluaisitko olla esim. jossain puolue toiminnassa mukana?"*

N6: *"No en kyllä varmasti, muuta ku jossain piraattipuolueessa..."*

Nuoret osoittivat kiinnostuksensa vaikuttamiseen ja osallisuuteen aktiivisuudellaan sosiaalisessa mediassa ja tapaamisissa. Jokaiseen tapaamiseen saapui yleensä lähes kaikki nuoret. Vain syyslomalla osanotto oli vähäisempää, koska suurin osa oli viettämässä lomaa kaupungin ulkopuolella. Osa harmitteli viimeisessä tapaamisessa, sitä ettei ollut voinut osallistua jokaiseen tapaamiseen tai, että kaikkien osallistuminen ei ollut yhtä sitoutunutta. Poissaolot laskevat ryhmähänkeä ja motivaatiota. Kun esimerkiksi syyslomalla vain pari nuorta tuli paikalle tekemään nuorten videota, olivat paikalla olleet nuoret selkeästi pettyneitä. Myös suunnitelmia jouduttiin muuttamaan poissaolijoiden vuoksi. Ne jotka olivat eniten pois, eivät välttämättä myöskään saaneet ryhmästä voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia, eivätkä luonnollisesti voineet antaa täyttä panostaan ryhmän toiminnalle.

8.1.1 Mihin ja miten nuoret haluavat vaikuttaa

Tietoa siitä, mihin ja miten ideointiryhmän nuoret haluavat vaikuttaa keräsin alku- ja loppukartoituksen, unelmakartta-työskentelyn ja sosiometristen harjoitusten avulla. Alku- ja loppukartoituksen täyttivät kaikki ryhmän jäsenet. Kysyin alkukartoituksessa, mihin asiaan haluaisit vaikuttaa? Alkukartoituksen perusteella skeittialueen rampit olivat selkeästi suosituin asia (Ks. liite 5 Alkukartoituksen kysymykset ja vastaukset). Kävin läpi alkukartoituksen vastaukset seuraavassa tapaamisessa, jotta nuorilla oli mahdollisuus selventää vastauksiaan. Yhteisen keskustelun pohjalta selvisi, että *"rampeilla"* nuoret olivat tarkoittaneet vanhojen rampien kunnostamista ja huoltamista sekä uusien ramppien rakentamista. Vastauksella *"Haluan vaikuttaa Länsimäen ulkoilmatoimintaan"* tarkoitettiin samaa. *"Länsimäen nuorten vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin"* vaikuttaminen liittyi nuorten mukaan ramppien lisäksi ympärivuorokautisen nuorten hengailupaikan rakentamiseen, jossa olisi istumapaikkoja, sähköpistoke musiikin kuuntelemista ja puhelimen lataamista varten sekä lämmitys. Lisäksi keskustelun pohjalta nuoret haluaisivat ottaa kantaa siihen, ettei alueella järjestetä nuorille tarpeeksi tapahtumia. Kun kysyin nuorilta alkukartoituksessa, minkälaisilla tavoilla he haluaisivat vaikuttaa, oli sosiaalinen media valittu kaikkiaan kahden nuoren vastauksessa. Toinen heistä oli valinnut kirjoittamisen, sosiaalisen median ja tapahtumat. Yksi kertoi haluavansa vaikuttaa *"edustuksellisella toiminnalla ympäristön muokkaamiseen"* ja yhden nuoren vastauksessa luki *"palautteen antaminen"*. Suurin osa oli kuitenkin jättänyt vastaamatta kysymyksen. Viime-

sessä tapaamisessa nuoret täyttivät loppukartoituksen, jossa kysyttiin uudestaan, mihin asiaan nuoret haluaisivat seuraavaksi vaikuttaa. Muutaman nuoren vastauksessa painottui toiminta, jonka nuoret itse järjestävät tai joiden toteuttamiseen nuoret voivat myös itse osallistua: ”graffiti-seinät”, ”kukkonotkon leiri” ja ”ramppien kunnostus”. Lisäksi nuoret kertoivat haluavansa vaikuttaa yleisesti nuorten ulkona oloon, Rajakylän urheilupuistoon ja skeittipuiston rampeihin. Nuoret haluavat vaikuttaa myös yleisesti urheiluasioihin, tarkemmin kuntosalin perustamiseen.

Keräsin tietoa nuorten visioista oman asuinalueen kehittämiseksi ensimmäisessä ryhmätapaamisessa myös unelmakarttatyöskentelyn avulla. Unelmakarttatyöskentelyä jatkettiin myöhemmin. Tällöin nuorten visiot unelmien asuinalueesta videokuvattiin. Paikalla oli tällöin viisi nuorta. Nuorten unelmissa painottuivat erilaiset ajanviettopaikat ja myös erilaisia tapahtumia toivottiin enemmän. Katos tai nuorten ”hengailupaikka”, tapahtumat ja skeittialueen parannukset toistuivat alkukartoituksen ja unelmakarttatyöskentelyn toiveissa.

N1: *”Eli kahvila, koska lähin kahvila on... en tiedä missä. Sielt pitäis saada smoothieita ja kaikkea kivaa ja sitten keilahalli tohon sirkkarin tilalle.”*

N2: *”...Sitten oleskelutila nuorille ympärivuorokauden, pikkujouluihin tilat...”*

N4: *”...Katos...lämmitetty katos ja sali olis hyvä”*

Alueelle toivottiin myös erilaisia palveluita, harrastusmahdollisuuksia ja edullisia opiskelija-asuntoja.

N2: *”Me halutaan länsägrilli, opiskelijoille taloja, joita saa vuokrata.”*

N4: *”Kauppakeskus ois hyvä.”*

N2: *”Vähän niinku monitoimisisähalli, jossa vois pelaa sählyä, futista, korist... sitten nurtsikenttä (jalkapalloa varten)...”*

N3: *”Metroasema.”*

Nuoret olisivat myös itse halukkaita olemaan mukana rakentamassa asuinalueita viihtyisäksi. Yksi nuori haluaisi olla mukana maalaamassa graffitiseinää urheilukentän reunalle. Myös tapahtumien itseorganisointi kiinnosti nuoria.

Marianne: *” Mihin toi tulis toi graffiti-seinä? Kerrotko tarkemmin?”*

N5: *”Rajakylän kentälle sinne aidan tilalle.”*

Marianne: *”Haluaisitko sä ite olla mukana maalaamassa sitä?”*

N5: *”Joo.”*

N4: *”No oishan niit (tapahtumia) kiva järjestää. Sais porukkaa kasaan ja näin pois päin.”*

Nuorten tavoista vaikuttaa kertovat myös seuraavat puheenvuorot, jotka nauhoitin sosiometristen harjoitusten yhteydessä. Olin kirjoittanut huoneen seinillä oleville papereille erilaisia vaikuttamisen tapoja ja esimerkkejä niistä. Nuoret valitsivat sopivimman seuraavista vaihtoehdoista kysymyksiä kysyessäni. Vaihtoehdot vastasivat osittain alkukartoituksessa kysytyjä menetelmiä. Osan alkukartoituksessa olleista vaihtoehdoista jätin pois. Vaihtoehtoina olivat: *luovat menetelmät* (esim. maalaaminen, valokuvaus, video), *kirjoittaminen* (esim. mielipidekirjoitukset, adressit, vetoomukset), *sosiaalinen media* (esim. Facebook, Youtube), *edustuksellinen toiminta* (esim. oppilaskunta, nuorisovaltuusto, nuorisotilan vaikuttajaryhmä) ja *palautteen antaminen* (esim. asiakaskyselyt, palautteet, nuorisotilojen auditoinnit). Kysyin ensiksi, että mikä oli heidän mielestään tehokkain tapa ottaa kantaa tai vaikuttaa ja kehotin nuoria kerääntymään sen paperin (menetelmän) läheisyyteen. Yksi seitsemästä (1/7) paikalla olleesta nuoresta valitsi edustuksellisen toiminnan, koska uskoi sillä olevan enemmän vaikutusvaltaa, kuin esimerkiksi Facebookilla virallisuuden vuoksi:

N6: ”... *Ku tässä on nuorisovaltuusto, niin tässä on varmaan kaikki eduskunta ja nää... Kun se on jotenki niin ns. virallista, nii sitä kuunnellaan enemmän ku Facebookia tai jotain...*”

Kaksi seitsemästä (2/7) nuoresta valitsi palautteen antamisen tehokkaimmaksi tavaksi vaikuttaa. Sen tehokkuutta perusteltiin sillä, että palautetta kysytään, jotta voidaan kehittää tai parantaa toimintaa. Lisäksi kuka tahansa voi antaa palautetta. Tavallisille kansalaisille palautteen antaminen on merkittävä tapa vaikuttaa. Useat kunnat ovat käyttäneet lapsille ja nuorille suunnattuja kyselyjä suunnitelmien tietopohjan kokoamisessa, saadakseen tietoa esimerkiksi siitä, minkälaisia kokemuksia nuorilla on palveluista (Gellin ym. 2012: 171).

N4: ”*No tää on varmaan paras tapa tää palautteen antaminen, kun ne varmaan ottaa siit niitä virheitä, et mitä ne voi tehdä ... (paremmin)* ”

Suurimman osan mielestä (4/7) sosiaalinen media on kuitenkin tehokkain tapa vaikuttaa. Nuoret viettävät internetissä paljon aikaa ja he myös hallitsevat sen vuorovaikutuksen kentän usein aikuisia paremmin. Internet on ollut tärkeässä roolissa nuorten kansalaisosallistumisen kehittämisessä. Se tarjoaa nuorille lukuisia erilaisia tapoja vaikuttaa. Internet ei ole ainoastaan edullinen tai ilmainen, se myös tavoittaa laajan yleisön. Sosiaalisen median merkitys keskustelujen esiinnostajana on korostunut lähivuosina. Esimerkiksi mainittakoon mielipiteitä jakanut homokeskustelu. Myös maahanmuuttajavastaisuus on aihe, joka on ollut aktiivisesti esillä sosiaalisessa mediassa. (Eskelinen ym. 2012a: 230, 233, 231.) Nuoret perustelivat sosiaalisen median vaikuttavuutta muun muassa sillä, että se tavoittaa laajan yleisön ja on helppo paikka saada ihmiset kiinni.

N2: ”Aika moni ihminen on sosiaalisessa mediassa, Facebookissa. Sieltä sä saat yhteyden, voit antaa palautetta ja vaikuttaa sieltä kautta kaikkeen esim. niinku mä oon jatkareiden (vertaistukinuorten) ja ideointiryhmän sivuilla, nii sieltä saa helpoiten ihmiset kiinni ja kaikki näkee sen...”

8.1.2 Nuorten osallisuuskokemuksia

Nuorten osallisuuskokemuksista keräsin tietoa alkukartoituksen, sosiometrian ja keskustelun avulla. Nuoret kertoivat alkukartoituksessa tilanteesta, jolloin olivat päässeet vaikuttamaan ”yönutalla” karkkien ja juomien valintaan (Ks. liite 5 Alkukartoituksen kysymykset ja vastaukset). Lisäksi yksi kertoi vaikuttavansa nuorisotilalla 6. luokkalaisten diskoon. Yksi nuorista kertoi päässeensä vaikuttamaan siihen, että hänen taekwondo opettajansa tuli opettamaan koululle taekwondo. Pyysin nuoria myös rastimaan ruutuun, millä eri tavoilla he ovat vaikuttaneet. Vastausvaihtoehdot olin antanut valmiiksi ja nuoret saattoivat valita niin monta vaihtoehtoa, kuin halusivat. *Kaikille avoin toiminta* (esim. järjestöt, harrastukset, nuorten toimintaryhmät) ja *sosiaalinen media* olivat selvästi suosituimmat tavat. Toisiksi eniten valintoja saivat *luovat menetelmät* ja *kirjoittaminen*. *Palautteen antaminen ja tapahtumat* oli rastittu kaikkiaan kolmessa vastauksessa. Joku oli rastinut jokaisen vastauksen, mikä sai epäilemään, onko hän todella vaikuttanut kaikilla niillä mainituilla tavoilla. *Kulutusvalinnat* (esim. boikotointi, kasvissyönti) oli valittu vaikuttamisen tavaksi vain tämän yhden nuoren vastauksessa. Joku kysyi lomaketta täyttäessä, että mitä boikotointi tarkoittaa? Tästä voi päätellä, että käsitteet eivät olleet välttämättä selkeitä nuorille. Siksi vastauksiin ei voi välttämättä täysin luottaa. *Edustuksellinen toiminta* oli myös suosittu valinnan kohde, mutta myöhemmän keskustelun pohjalta totesin, että edustuksellisen toiminnan kohdalla ollut esimerkki *nuorisotilatoiminta* saattoi hämätä. Sillä ei tarkoitettu ideointiryhmän toimintaa tai nuorisotilan avointa toimintaa. Saattaa olla, että osa nuorista oli valinnut edustuksellisen toiminnan, vaikka ei ollut koskaan vaikuttanut edustuksellisen toiminnan kautta.

Käydessämme nuorten osallisuuskokemuksia läpi toiminnallisesti, jätin osan alkukartoituksen vaihtoehdoista pois yksinkertaistaakseni tehtävää. (Ks. vaihtoehdot yllä s. 54). Toiminnallisesti asiaa tarkastellessa nuorilla ei ollut mahdollisuutta valita kaikille avointa toimintaa. Se oli kuitenkin ollut alkukartoituksessa suosittu valinnan kohde ja olisi saattanut tulla valituksi monen kysymyksen kohdalla, jos se olisi ollut yksi seinille kirjoitetuista vaihtoehdoista. Kysyin nuorilta, että millä esimerkkimenetelmistä he ovat vaikuttaneet eniten? Kiinnostavaa oli, että kukaan nuorista ei valinnut luovia menetelmiä tai edustuksellista toimintaa, vaikka ne olivat alkukartoituksessa olleet suosittuja valinnan kohteita. Toisaalta syy siihen saattaa löytyä kysymyksen muotoilusta. Kysyin alkukartoituksessa, että *millä eri tavoilla olet vaikuttanut?* ja toiminnallisesti asiaa tarkastellessa, kehotin nuoria valitsemaan tavan, jolla he olivat vaikuttaneet *eniten*. Alkukartoituksessa nuoret saattoivat siis valita niin monta vaihtoehtoa kuin

halusivat, kun taas toiminnallisesti, sosiometrisesti asiaa tarkastellessa nuorten piti valita vain yksi vaihtoehto ja osoittaa se menemällä valitsemansa paperin (menetelmän) läheisyyteen.

Nuoret kertoivat vaikuttaneensa eniten *kirjoittamalla* (2/7), *sosiaalisessa mediassa* (3/7) tai *antamalla palautetta* (2/7). Osa nuorista toi esille, että kirjoittaminen, palautteen antaminen ja sosiaalinen media linkittyvät kannanoton tapoina yhteen. Anomuksia, palautekyselyitä tai kantaaottavia lehtikirjoituksia voi kaikkia julkaista netissä tai sosiaalisessa mediassa. *Kirjoittamisen* valinneet kaksi nuorta (2/7) kertoivat vaikuttaneensa vain ideointiryhmän aikana adresseilla. Kumpikaan heistä ei ollut koskaan aikaisemmin ottanut kantaa muilla tavoilla, paitsi ”*jollain kyselyillä*”. Ehkä nuoret ajattelivat tässä yhteydessä kannan ottamisen ja vaikuttamisen laajempina toimintana, kuin esimerkiksi palautekyselyiden täyttämisenä tai Facebookissa oman kantansa ilmaisemisena. Ideointiryhmän nuorista enemmistö oli vaikuttanut eniten *sosiaalisessa mediassa*. Sen oli valinnut kolme nuorta (3/7). Myös heille oli epäselvää mikä kaikki luokitellaan vaikuttamiseksi:

N2: ”...Hmh... No niit asioita on aika paljon... No oon mä kirjoittanut lehteen. Riittääks se? Luokitellaanko se vaikuttamiseksi?”

Keskustelun kautta kävi ilmi, että nuoret olivat vaikuttaneet monilla tavoilla, mutta eivät välttämättä aina tiedostaneet, oliko se vaikuttamista vai ei. Yhden nuoren kommentti kertoi, kuinka pienillä asioilla voi vaikuttaa. Hän sanoi vaikuttavansa sosiaalisessa mediassa kommentoimalla sekä tilapäivityksissä:

N6: ”Ideointiryhmä, jatkarit ja kommentteissa oon pystynyt vaikuttamaan...ja tilapäivityksessä oon pystynyt vaikuttamaan asioihin.”

Kaksi nuorta (2/7) oli valinnut *palautteen antamisen* tavaksi, jolla olivat vaikuttaneet eniten. Toinen nuorista, kertoi antaneensa usein palautetta koulussa. Nuorella oli ollut mahdollisuus vaikuttaa koulun ruokalan tilaan, mutta asioiden toteuttamisesta ei ollut tiedotettu nuorille.

N1: ”No esimerkiksi kysyttiin, että mitä mieltä te ootte ruokalan tilasta ja tälle, et tarvitaanko lisää tuoleja. Nii mä oon antanut palautetta.”

N1: ”Nyt ruokalaa isonnetaan kuulemma keväällä. En mä muuta tiedä.”

Alkukartoituksessa oli yllättävää, kuinka useat nuoret olivat arvioineet nuorten vaikutusmahdollisuudet hyviksi tai kohtalaisiksi. 4/10 arvioi vaikutusmahdollisuudet kohtalaisiksi, 3/10 hyviksi ja 1/10 erittäin hyväksi. Kysyttäessä, *miten hyvin olet saanut tietoa nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa Vantaalla*, oli yksi nuorista arvioinut saavansa tietoa erittäin hyvin ja

suurin osa arvioi saaneensa tietoa nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa hyvin tai kohtalaisesti. Kyselylomakkeiden ongelmat tulivat selvästi ilmi, kun kävin samoja kysymyksiä läpi sosiometrisesti ja keskustellen. Nuoret eivät pitäneet sittenkään nuorten vaikutusmahdollisuuksia olleena niin hyvinä, kuin mitä alkukartoituksesta olisi voinut saada kuvan. Eivätkä he myöskään olleet saaneet tietoa vaikuttamisen mahdollisuuksista. Nuoret täyttivät alkukartoituksen aika nopeasti ensimmäisen tapaamisen yhteydessä ja ehkä käsitteet, kuten vaikuttaminen olivat silloin osittain epäselviä nuorille. Tapaamisten aikana nuorille ehkä selvisi tarkemmin, mitä vaikuttaminen on. Kyselylomakkeet saattavat antaa paljon positiivisemmän kuvan tutkitavasta asiasta tai ilmiöstä, koska ihmisillä on tapana valita jokin vastauksista, vaikka he eivät ymmärtäisi kysymystä tai eivät tietäisi varmuudella, minkä vastauksista valita. Toiminnallisesti asiaa tarkastellessa ohjaajalla on mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä ja nuorilla oli mahdollisuus perustella vastauksiaan. Näin nuoret vastasivat, kun kysyin kuinka hyvin nuoret voivat mielestäsi vaikuttaa Vantaalla?

Nuoret: *"Hyvin huonosti!"*

Ohjaaja: *"Minkä takia?"*

N4: *"No tää on periaatteessa eka juttu mihin nuoret, tai me voidaan vaikuttaa."*

N5: *"Ollaan niinku viety jonneki... lähetetty viestiä tms. eteenpäin. Munki äiti on lähettänyt, mut mitään ei oo tapahtunut. Ei oo otettu viestejä vastaan."*

Ohjaaja: *"Mistä asiasta te olette yrittänyt esim. viedä viestiä eteenpäin...?"*

N5: *"Valoista, koska... ne mitkä on siinä rampeilla. Ne palo päivällä sillon, kun meni kouluun ja sit, kun tuli koulusta ja kuuden aikaan illalla kun alkoi olla pimeetä, ne oli pois päältä. "*

Sama vastaus toistui kysyttäessä, kuinka hyvin nuoret ovat saaneet tietoa nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa Vantaalla: *"Ei yhtään, ei minkään näköistä."* Nuoret kertoivat saavansa tietoa ainoastaan nuorisotalta, nuorisotyöntekijöiltä ja internetistä. Koulussa nuorten vaikutusmahdollisuuksista ei tiedoteta tarpeeksi, eivätkä nuoret kokeneet oppilaskunnalla olevan kovinkaan suuria vaikutusmahdollisuuksia, koska he eivät ole saaneet edes pieniä asioita läpi.

N5: *"Oppilaskunta on yrittänyt, mut eihän siellä mitään. Oppilaat on halunnut esim. takas kahviautomaatin koululle... Ei onnistunut. Ei minkäänlaisia juttuja onnistunut."*

N4: *"Vaik sekin on ihan pieni asia, niin ei onnistunut..."*

N5: *"Ja sit kun meillä on nuo penkit Länsässä kasilla meni rikki. Siinä oli ainoot. Kaksi penkkiä Länsimäen yläasteelle, ei mitään muuta. Nekin meni rikki ja ne otettiin pois. Me haluttiin uus, mut se ei vaan käynyt."*

8.2 Ryhmätoiminnan arviointi

Ryhmätoimintaa arvioin nuorilta saadun palautteen avulla, jota keräsin kuvallisesti, sosiometrisesti, suullisesti ja loppukartoituksessa. Näitä täydensivät vielä nuorisotyöntekijöiden suullinen palaute, kirjallinen palaute sekä omien havaintojeni pohjalta tehdyt arviot. Toiminnalla tavoiteltiin *positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille sekä nuorten tietoisuuden kasvamista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista*. Toiminnan päällimmäisenä tavoitteena oli kuitenkin *innostaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan* (Ks. taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet, toteutus ja arviointi).

Tavoitteena oli innostaa nuoria niin ”ryhmän sisällä” kuin ”ryhmän ulkopuolella.” Ryhmän aikana pyrin innostamaan nuoria ideoimaan ja toteuttamaan heidän asettamansa tavoitteet esimerkiksi kantaaottavan videon ja ruokatapahtuman. Toiminnan tavoitteena oli myös innostaa nuoria osallisuuteen, aktiivisuuteen ja vaikuttamiseen ideointiryhmän ulkopuolella ja ryhmän loppumisen jälkeen. Tutkimusten mukaan onnistumisen kokemukset, joita saadaan oman osallistumisen kautta, lisäävät nuorten halua osallistua ja vaikuttaa myös tulevaisuudessa (af Ursin & Haanpää 2012: 55). On vaikea vielä arvioida, onnistuttiinko ideointiryhmän jäseniä innostamaan vaikuttamaan ryhmän jälkeen, koska aikaa ryhmän loppumisesta on kulunut niin vähän. On myös haasteellista arvioida, kiinnostaako nuoria esimerkiksi nuorisotilan talohallitus, koska he saivat positiivisia kokemuksia ideointiryhmän aikana, vai johtuuko kiinnostus esimerkiksi siitä, että talohallitusta pyörittävät nuorille tutut ja luotettavat henkilöt, joita nuoret arvostavat. Ideointiryhmän vaikutusta nuorten osallistumis- ja vaikuttamisintoon voitaisiin tutkia esimerkiksi parin vuoden kuluttua tehtävällä jälkikartoituksella.

Seuraavaksi arvioin onnistuinko innostamaan nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan saamani palautteen perusteella. Ryhmän jäsenet osoittivat aktiivisuutta ryhmän aikana ja nuorten omat tavoitteet: ruokatapahtuman järjestäminen, videon tekeminen sekä netti- ja käsiadresit onnistuivat, vaikka kannanottoista kaikki eivät menneet läpi. Osittain se lannisti selkeästi nuorten osallistumisintoa. Yksi nuorista kertoi, ettei halua jatkaa ideointiryhmän toimintaa, koska ei saatu kunnolla kannanottoja läpi. Toisaalta hän oli kuitenkin kiinnostunut mahdollisesta talohallitustoiminnasta. Ideointiryhmän innostuneisuudesta osallistumiseen ja vaikuttamiseen kertoo se, että suuri osa ryhmän jäsenistä kertoi haluavansa jatkaa joko ideointiryhmän toimintaa tai nuorisotilan talohallituksessa. Nuorisotyöntekijän mielestä ideointiryhmästä oli myös tullut näkyvämpi ja vaikuttavampi ryhmä nuorisotilalla. Ehkä tavoitteeseen pystyttiin vastaamaan jossain määrin myös ideointiryhmän ulkopuolella, mikä oli tarkoitus. Myös nuoret olivat itse asettaneet tavoitteeksi saada ihmiset liikkeelle, kun teimme ryhmäsopimuksen kolmannessa tapaamisessa (Ks. ryhmäsopimus s. 43).

8.2.1 Nuorten osallisuuden ja voimaantumisen kokemukset ryhmän aikana

Keräsin nuorilta palautetta ryhmätoiminnan aikana ja viimeisessä tapaamisessa. Arvioin nuorilta saadun palautteen avulla onnistuinko luomaan positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille. Seuraavaksi esittelen otteita nuorten palautteesta, joka videokuvattiin myöhempää analysointia varten. Paikalla oli tällöin viisi nuorta. Nuoret saivat valita tunnepantomiiikorteista niitä tuntemuksia parhaiten kuvaavan kortin, jotka kertoivat ryhmätoiminnasta tähän mennessä ja tämän päivän fiiliksistä. Kehotin nuoria miettimään valitsemansa kortin tunnetta, että onko se positiivinen (hyvä) vai negatiivinen (huono) tunne ja asettumaan kuvitteelliselle janalle tuntemuksen mukaisesti. Kaikki nuoret olivat ”hyvässä” päässä kuvitteellista janaa. Aloitin itse antamalla kannustavaa palautetta nuorille, mutta samalla halusin antaa palautetta jostain itseäni vaivaavasta asiasta, jotta nuoret uskaltautuisivat paremmin myös antamaan kritiikkiä: *”Otin tämän kortin hermostunut, koska olen välillä tosi hermostunut kaikista aikatauluista ym. Mutta on kyllä ollut tosi hauskaa. Olette paras ryhmä mitä olen ohjannut!”* Yksi nuorista kommentoi, että *”Onko tää ainoa ryhmä jota olet ohjannut?”* saaden kaikki muut nauramaan. Ehkä se oli vain vitsi, mutta jäin myös miettimään, oliko nuorten vaikea uskoa olevansa paras ryhmä. Nuoret antoivat yllättävää palautetta:

N1: *”No mä otin tän kortin onnellinen, kun aina aamuisin, tai päiväl, kun mä oon niin väsynyt ja tälleen, ja sit, kun mä tuun tänne näin, niin mä oon taas onnellinen.”*

N3: *”Mä otin ylpeä, koska mä olen aika ylpeä mitä me ollaan saatu aikaan.”*
Ohjaaja: *”Ihana, että sä sanot noin. Mä olen kans tosi ylpeä teistä.”*

N4: *”Mä otin tän iloinen, koska mä olen aika iloinen, kun ollaan saatu aikaan, ja sit aina kun tulee tänne niin tulee sellainen ... (Nuori kuvaa tunnetta näyttelen. Tunnetta on vaikea pukea sanoiksi, ehkä jokin jes-fiilis)*

N5: *”Ja pääsee vaikuttaa asioihin...”*

N4: *”Niin.”*

N7: *”Mä otin haaveellinen, kun me haaveillaan tänne kaikkia flyboxeja ja kaa-ria...”*

Nuorisotyöntekijä: *”Mä otan tän riehakas, kun mitä olen seurannut tätä ryhmää, niin täällä on aika riehakas meininki.”*

Palautetta keräsin jälleen parin viikon kuluttua. Tällöin nuoria oli paikalla kuusi. Ohjeistus oli ehkä hieman sekava, mutta nuoret antoivat silti luovasti palautetta.

N2: *”Eli iloinen fiilis jäi tästä päivästä.. (näyttää kuvaa, jossa hahmo soittaa hymyillen kitaraa) ja sitten jäi tollanen taiteellinen fiilis... (näyttää kuvaa, jossa nainen maalaa taulua) Niin. Saatu hyvin asioita aikaan. ”*

N1: *"No mä otin tällasen, (näyttää korttia, jossa mies kirjoittaa tai maalaa), kun mä tänään pääsin tekeen muuta kun suunnitteleen vaan."*

Palautetta keräsin myös loppukartoituksen avulla (Ks. liite 6 Loppukartoituksen kysymykset ja vastaukset). Pyysin nuoria kertomaan loppukartoituksessa merkityksellisestä hetkestä ideointiryhmän aikana, jolloin he ovat päässeet vaikuttamaan tai kertomaan mielipiteen. Kahdeksan vastausta liittyi videon tekemiseen. Yhdelle nuorelle merkityksellinen kokemus oli sen sijaan ruokatapahtuma, ja siitä kerätty palaute varmasti loi osaltaan positiivisen kokemuksen, koska ruokatapahtuman vierailijoiden antama palaute oli niin hyvää (Ks. liite 7 Ruokatapahtuman palaute). Nuori sai olla päävastuussa juhlan organisoinnista ja delegoida muille nuorille tehtäviä. Osallisuus toteutui hyvin sekä videon tekemisessä että juhlan valmistelussa. Myös nuorilta saadussa palautteessa näkyi se asia. Kun kysyin loppukartoituksessa vastaavasti ikävästä tapahtumasta tai hetkestä, jolloin nuorten mielipidettä ei ollut kuunneltu ryhmän aikana, oli kolmessa vastauksessa viitattu skeittiryhmän palaveriin: *"Ei tule katosta!"*. Yhdessä vastauksessa puhuttiin leikeistä, jolla luultavasti tarkoitettiin kuvakorttien ja sosiometrian käyttämistä. Sain niistä rakentavaa palautetta myös viimeisen tapaamisen yhteydessä. Kuvien käyttäminen ja leikit eivät toimineet palautteen mukaan ainakaan tämän ryhmän kanssa positiivisten osallisuuskokemuksien ja voimaantumisen näkökulmasta, vaikka nuoret antoivatkin luovia ja pitkiä vastauksia kuvakortteja käytettäessä. Ensimmäisellä kerralla sosiometriaa käytettäessä, nuoret vaikuttivat pitävän siitä. Sen oli pannut merkille myös nuorisotyöntekijä. Nuoret saivat antaa myös vapaata palautetta loppukartoituksen lopussa. Kahdessa vastauksessa oli viitattu katosasiaan, kahdessa sen sijaan annettiin positiivista palautetta ryhmästä: *"Tämä ryhmä oli tosi kiva"*, *"Hyvin onnistunut ☺"*. Nuorten positiivisiin osallisuuskokemuksiin tähtäsin myös huomioimalla jokaisen yksilönä. Sain hyvää palautetta nuorisotyöntekijältä siitä, että hänen mielestään huomioin hyvin kaikki ryhmän jäsenet ja annoin jokaiselle palautetta tasavertaisesti.

Positiivisiin osallisuuskokemuksiin ja voimaantumiseen tähdättiin myös esittämällä nuorten videota kaupungin eri tilaisuuksissa, jotta nuorten kannanotto sai kuuluuutta. Sen arviointi, tuottiko videon julkistaminen tai kuuluuus nuorille osallisuuden ja voimaantumisen kokemuksia, on tässä vaiheessa vaikeaa, koska kaupungin päätösprosessit ovat hitaita. Ainakin nuoret tuntuivat olevan ylpeitä videosta. Skeittiryhmän ja nuorten välinen palaveri sen sijaan muodostui negatiiviseksi osallisuuskokemukseksi. Nuoret ilmaisivat vahvasti pettymyksensä skeittiryhmän palaveriin. Palaverilla oli negatiivinen vaikutus nuorten kokemuksiin koko ryhmätoiminnasta ja vaikuttamisesta yleensä. Kuten aiemmin kerroin, osa ei ollut kiinnostunut ryhmän jatkamisesta sen vuoksi. Nuorten kommentit eivät jätä mitään arvailujen varaan. Yhden mielestä skeittiryhmän palaverista jääneitä tunteita kuvasi sana: *"epäonnistunut"*. Toinen nuori oli hieman positiivisempi, todetessaan, että: *"Hyvä, että järjestettiin, mut ei mitään tuloksia"*. Yksi nuorista ihmetteli, että: *"Mistä koko ajatus, että katoksen pitäisi olla"*

skeittipuistossa, on lähtenyt?” Sama nuori osoitti aktiivisuutta ja oli kommentoinut myös Facebookissa skeittipalaverin muistiota samalla kysymyksellä.

Skeittityöryhmän ja nuorten yhteisessä palaverissa ilmeni, että katoksia ei ole tapana rakentaa ollenkaan skeittipuistoihin ja, että niistä on huonoja kokemuksia nuorten juhlintapaikkoina. Katosta oli jo kuitenkin aikaisemmin suunniteltu skeittipuistoon, jonka vuoksi oletimme sen olevan luonteva paikka katokselle. Nuoret toivat palaverin jälkeen esille, ettei katoksen ole missään nimessä pakko olla skeittipuistossa, jos se koituu katoksen saamisen esteeksi. Valitettavasti tällä hetkellä useat kunnat eivät rakenna koulujen pihoilta tai lähiliikuntapaikkoihin ollenkaan katoksia tai penkkejä, koska ne keräävät iltaisin ei-toivottua porukkaa (Gretschel ym. 2012: 209). Nuorten tekemä aloite penkeistä sen sijaan luvattiin toteuttaa, vaikka palaverissa olleet viranomaiset toivat esille, ettei skeittipuisto ole tarkoitettu oleskelemista varten. Nuorten oleminen ja tekeminen poikkeavat lasten tai aikuisten tavoista viettää aikaa (Junttila-Vitikka ym. 2012: 193). Tutkimusten mukaan nuorille on kaikista merkityksellisintä vapaa-aika omien kavereiden kanssa. Seuraavaksi tärkeimpänä he pitivät aikaa perheen kanssa ja vasta kolmanneksi tärkeysjärjestyksessä yltaa järjestäytynyt toiminta. (Höylä 2012: 19.) Osallisuuden kokeminen ei aina edellytä aktiivista tekemistä, vaan osallisuus voi mahdollistua myös yhdessä olemalla. (Junttila-Vitikka ym. 2012: 193.) Nuorten vapaa-ajan tilat, kuten skeittipuistot mahdollistavat sekä kokemuksen sosiaalisesta osallisuudesta vuorovaikutuksessa muiden harrastajien kanssa että osallisuuden harrastuksen konkreettisen toteuttamisen eli skeittaamisen kautta (Eskelinen ym. 2012a: 245). Oleskelemisellä on siis tärkeä rooli nuorten elämässä. Valitettavasti vain aktiivisuus nähdään poliittisena tavoitteena ja arvona, vaikka monelle suoritusyhteiskunnan paineissa ponnisteleville, oleminen olisi jatkuvaa tekemistä tärkeämpi taito oppia. (Eskelinen ym. 2012a: 245, Junttila-Vitikka ym. 2012: 193) Myös lepo ja rauhoittuminen ilman toimintaa esimerkiksi kirjallisuuden, musiikin kuuntelun, kirjoittamisen mietiskelyn ja pelkän oleskelun kautta ovat persoonan kehittymiselle hyvin tärkeitä (Kurki 2000: 139).

Nuorten tekemät ehdotukset ramppien itsenäisestä kunnostamisesta ja uusien välineiden hankkimista (flybox, kaaret) varten ”tyssäsivät” sen sijaan turvallisuussäädöksiin. Asiasta ei voitu tehdä päätöksiä, ennen turvallisuussäädösten tarkastamista. Nuoriin luvattiin ottaa uudestaan yhteyttä niiden asioiden tiimoilta. Turvallisuudesta on tullut tekijä, joka vaikuttaa kaikkiin päätöksiin, vaikka unelma täysin turvallisesta ympäristöstä tuskin tulee koskaan toteutumaan (Gretschel ym. 2012: 209). Rikkinäisiä välineitä ei voi omatoimisesti korjata, koska jos joku loukkaa itsensä kaupungin omistamassa skeittipuistossa, on vastuu loukkaantumisesta kaupungin. Uusien välineitä hankittaessa tai vanhojen paikkoja siirrettäessä on huomioitava turvavälit. Jos välineet on aseteltu liian lähelle toisiaan ja joku satuttaa itsensä, on vastuu jälleen kaupungin. Ironista kuitenkin on, että skeittauspaikkojen turvallisuuteen liittyvä valvontaa toteutetaan vain viranomaisten taholta, eikä nuoria oteta mukaan turvallisuuden arvi-

ointiin (Gretschel ym. 2012: 202). Voidaan pohtia kuinka turvallisia skeittipuistot todellisuudessa ovat, jos niiden käyttäjät, eli lapset ja nuoret eivät itse ole mukana arvioimassa sitä, mikä on turvallista. Pahimmillaan aikuisten suunnittelemat skeittipuistot eivät vastaakaan nuorten tarpeisiin ja jäävät kokonaan käyttämättömiksi (Gretschel ym. 2012: 203).

Nuoret ottivat videossa ja adressissa kantaa myös skeittialueen epäsiisteyteen. Videossaan nuoret olivat kuvanneet skeittialueella lojuvia roskia. Alueella oli ollut roskakori, mutta joku oli rikkonut sen. Kaupungin virkamiehet toivat palaverissa esille huolensa uusien roskakorien rikkomisesta. Nuoret saattoivat kokea kommentin heitä syyllistävänä, vaikka heillä ei ole ollut mitään tekemistä roskakorien rikkoutumisen kanssa. Nuorten rikkoessa tiloja tai välineitä, on tyyppillistä, että niiden käyttö evätään kaikilta nuorilta ainakin joksikin aikaa (Gretschel ym. 2012: 199). On mahdotonta tietää onko roskakorin rikkonut lapsi, nuori vai kenties joku aikuinen, siksi nuorien rankaiseminen asiasta on kohtuutonta. Joukkorangaistus ei muutenkaan kasvata nuoria vastuullisuuteen vaan ennemminkin tottelevaisuuteen. Syyllistämisen ja rankaisemisen sijaan lapset ja nuoret pitäisi ottaa mukaan pohtimaan ratkaisuja ongelmiin. (Gretschel ym. 2012: 199.) Totuus kuitenkin on, että jos alueella ei ole roskakoreja, ovat roskat maassa ja muodostavat turvallisuusriskin. Jos alueella ei ole nuorille oleskelukatosta, nuoret viettävät aikaa päiväkodin terassilla, koska se on ainoa paikka, jossa on istumapaikkoja ja katos. Ja jos rikkinäisiä rampeja ynnä muita ei korjata, joku voi satuttaa itsensä. Alue saattaa myös autioitua, jos sitä ei kehitetä nuorison tarpeiden mukaiseksi.

8.2.2 Nuorten tietoisuuden kasvaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista

Tässä kappaleessa arvioin onnistuinko kasvattamaan nuorten tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Pyysin loppukartoituksessa nuoria rastimaan ruutuun, kaikki ne vaikuttamisen tavat, joita he ovat kokeilleet ideointiryhmän aikana (Ks. liite 6 Loppukartoituksen kysymykset ja vastaukset). Outoa vastauksissa oli se, että esimerkiksi *palautteen antaminen* ja *tapahtumat* oli valittu vain parin nuoren vastauksessa, kun tosiasiaa kaikki ryhmän nuoret antoivat palautetta ja lähes kaikki osallistuivat ruokatapahtuman valmisteleeseen jossain muodossa. Myös *sosiaalinen media* oli valittu vain viidessä vastauksessa, vaikka nettiin laitettu adressi ja ideointiryhmän omat sivut Facebookissa kertovat siitä, että jokainen vaikutti myös edellä mainituilla tavoilla. *Edustuksellinen toiminta* oli valittu muutamassa vastauksessa, vaikka kukaan ei ollut vaikuttanut ideointiryhmän aikana sillä tavalla. Käsitteet saattoivat siis olla vielä viimeisessäkin tapaamisessa osittain epäselviä ja käsitteiden lokeroiminen eri yläotsikoiden alle, saattoi vain hämätä. Kyselylomakkeiden tulkinnanvaraisuus, sen täytössä tapahtuvat mahdolliset huolimattomuusvirheet, sen hetkinen mielentila ynnä muut seikat saattoivat vaikuttaa kysymysten tulkintaan ja vastauksiin sekä vastaamatta jättämissiin.

Aikaisemmissa arviointikappaleissa on käynyt hyvin ilmi, kuinka perusteellisesti nuoret osasivat nimetä erilaisia vaikuttamisen tapoja, kertoa esimerkkejä omista kokemuksistaan liittyen niihin, sekä perustella, miksi joku vaikuttamisen tapa on toista parempi. Mielestäni se kertoo nuorten tietoisuuden kasvamisesta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Loppukartoituksessa nuorilta kysyttiin myös suoraan asiasta. Eri vaikuttamisen tavoista nuoret olivat saaneet kartoituksen mukaan hyvin tietoa. Sen sijaan nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa Vantaalla nuoret arvioivat saaneensa tietoa vain kohtalaisesti tai hyvin ja yhden mukaan erittäin huonosti. Toisaalta kysymykset olivat tulkinnanvaraisia. Jos tietää esimerkiksi tavan: edustuksellinen toiminta, tarkemmin vaikka oppilaskunta, tietää myös mahdollisuuksista vaikuttaa oppilaskunnan kautta. Tavat ja mahdollisuudet vaikuttaa, ovat periaatteessa sama asia.

8.3 Oman toiminnan arviointi

Tässä kappaleessa arvioin omaa toimintaa suhteessa omiin tavoitteisiini, jotka olivat:

1) Nuorten luottamuksen saavuttaminen, 2) Kehittyä ohjaajana sosiokulttuurisen innostajan suuntaan ja 3) Kehittyä toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäjänä. (Ks. taulukko 2 Omat henkilökohtaiset tavoitteet). Nuorilta ja nuorisotyöntekijöiltä saadun palautteen sekä omien havaintojeni pohjalta arvioin saavuttaneeni omat tavoitteeni, kuitenkin unohtamatta, että hyväksi sosiokulttuuriseksi innostajaksi ja ryhmän ohjaajaksi voi kehittyä läpi elämän. Koskaan ei voi olla tarpeeksi oppinut.

8.3.1 Nuorten luottamuksen saavuttaminen

Nuorten luottamuksen voittaminen näin lyhyessä ajassa oli haasteellista ja sitä on vaikea arvioida. Arvioin saavuttaneeni nuorten luottamuksen kohtalaisen hyvin. Kovin syvää luottamuksellista suhdetta ei näin lyhyessä projektissa ollut kuitenkaan mahdollista luoda. Luottamuksellisuutta osoittivat esimerkiksi nuorten aktiivisuus ja läsnäolijoiden suuret määrät.

Luottamuksen saavuttamista edistivät avoimet illat sekä vertaisnuorille järjestetty infotilaisuus, joiden aikana loin henkilökohtaisen kontaktin juttelemalla nuorten kanssa. Ilman nuorille ennestään tuttujen nuorisotyöntekijöiden osallistumista ryhmätapaamisiin, ei luottamuksellista suhdetta olisi varmasti päässyt näin lyhyessä ajassa syntymään. Luottamuksen saattoi mielestäni ansaita vain olemalla rento oma itsensä, ei esittämällä jotakin roolia. Oli annettava myös itsestään jotain, jotta saattoi ansaita luottamuksen. Ohjaaja on ihminen, joka kertoo myös jotain itsestään ja elää ryhmän mukana (Kopakkala 2005: 181). Tärkeää luottamuksen saavuttamisessa oli olla läsnä tilanteessa. Ohjaaja, joka ei ole oikeasti läsnä, ei voi auttaa muitakaan olemaan läsnä toisilleen (Kopakkala 2005: 181). Ei ole sama asia olla paikalla ja kuulla, kuin olla aktiivisesti läsnä ja kuunnella. Oli tärkeä myös osoittaa verbaalisesti ja keuhollisesti, että on todella kiinnostunut (Heikkilä & Heikkilä 2001: 110). Vastavuoroisuus osoittaa, että toisen puhetta kuunnellaan ja, että sillä on merkitystä. Osoitin kunnioitusta ja tun-

nustin nuorten asiantuntijuuden ottamalla nuorten ehdotukset esille sekä kommentoimalla nuorten puheita. Nuorten luottamus oli saavutettavissa vain olemalla rehellinen. Kohderyhmää ei voi huijata. Se mitä ohjaaja oikeasti ajattelee osallistujista, välittyy varmasti ohjattaville (Kopakkala 2005: 181). Oli tärkeä myös kertoa mihin opinnäytetyön tutkimustietoa käytetään ja antaa nuorten olla päätösvalta-asemassa.

Ihan aina en onnistunut huomioimaan nuorten tarpeita ja toiveita, mikä myös näkyi nuorten antamassa palautteessa. En voinut vaikuttaa siihen, että kaikki kannanotot eivät menneet läpi. Se saattoi kuitenkin laskea luottamusta ainakin joidenkin nuorten kohdalla. Joillekin se oli ehkä niin suuri pettymys, että he saattoivat tuntea tulleensa petetyiksi. Toisaalta luottamuksellisuutta osoitti myös se, että nuoret uskalsivat pyytää apua tarvittaessa. Muistan erään kuvauspäivän yhteydessä, kuinka yksi nuorista ilmoitti, että ”*Ei siitä kuvaamisesta tule yhtään mitään, jos joku teistä (aikuisista) ei tule mukaan...*” Luottamuksen saavuttamisesta kertovat myös nuorisotyöntekijöiltä saatu palaute. Nuorisotyöntekijä kirjoitti vertaispalautteessa, että kohtaan jokaisen nuoren omana persoonana ja annan positiivista palautetta, samalla kuitenkin vetäen rajat. Palautteen mukaan olin onnistunut luomaan vuorovaikutuksellisen ja luottamuksellisen suhteen nuoriin. Luottamuksen saavuttamisesta kertovat myös nuorten aktiivisuus ryhmän aikana ja tapaamisten suuret kävijämäärät.

8.3.2 Kehittyminen sosiokulttuurisena innostajana

Kehityin sosiokulttuurisena innostajana toiminnan aikana, koska pyrin antamaan nuorten toteuttaa itseään puuttumatta heidän suunnitelmiinsa liikaa. Pidin silti ryhmän päämäärästä, aikatauluista ja käytännön järjestelyistä huolta, kuten ryhmän ohjaajan ja innostajan kuului. Tavoitteeni oli kehittyä ohjaajana sosiokulttuurisen innostajan suuntaan opettajamaisen ohjaustyylin sijaan. Pyrin saavuttamaan tavoitteen innostaen nuoria esimerkein ja hyödyntäen toiminnallisuutta ja luovuutta innostamisessa. Jälkikäteen ajatellen esimerkkinä olisivat voineet olla vielä konkreettisempia ja liittyä läheisemmin nuorten elämään, ehkä silloin käsitteet *ottaa kantaa* ja *vaikuttaa*, olisivat auenneet vielä paremmin. Sain tästä palautetta myös nuorisotyöntekijältä. Esimerkit olisivat voineet liittyä vaikka nuorisotilan avoimiin iltoihin: ”*Nyt voit vaikuttaa. Kerro, mitä sinä haluaisit tehdä nutailloissa? Esimerkiksi bilisturnaus, leffailta jne.*” Aluksi vältin vaihtoehtojen antamista, jotta liikaa vaikuttaisi nuorten valintoihin, mutta prosessin aikana huomasin, että esimerkkejä tarvitaan. Pyrin ehdottamaan nuorille lisää ideoita heidän omien ideoidensa pohjalta.

Innostin nuoria keskustelemaan käyttäen osallistavia kysymyksiä. Saatoin esimerkiksi sanoa, että ”*Kertokaa, mitä erilaisia tapoja on vaikuttaa?*” Oli tärkeä myös huomioida nuorten vastaukset toistamalla ne ja kirjoittamalla nuorten vastauksia fläppitululle, kytkien ne samalla esimerkein heidän arkeensa: ”*Nii lakko... Joo se on yks tapa ja just niinku N2 sanoj, niin kes-*

kustelutilaisuudet. Niin sehän on niinku teille semmoinen vaikuttamisen paikka, kun te pääsette keskustelemaan sen skeittityöryhmän kanssa.” Lisäksi käytin keskustelun tukena sosio-metriaa ja kuvakortteja, joita käytettäessä keskusteluista sai paljon enemmän irti. Nuoret avautuivat puhumaan enemmän kuin ”normaalissa” vuorovaikutustilanteessa. Nuorisotyöntekijä oli myös kiinnittänyt tähän huomiota. Sain palautetta myös siitä, että joillakin kerroilla olisin voinut esittää vielä enemmän tarkentavia kysymyksiä.

Alussa luotin ehkä liikaa nuorten itsenäiseen organisointiin ja oma-aloitteiseen aktiivisuuteen, joka osoittautui välillä vaikeaksi. Kun nuorten oli tarkoitus kuvata videota itsenäisesti, ei juuri ketään tullut paikalle. Ehkä nuoret ovat tottuneet koulumaailmassa ohjeiden noudattamiseen itsenäisen suunnittelun ja toteuttamisen sijaan. Oma-aloitteisuus on opittu taito, siinä missä ohjeiden noudattaminenkin. Välillä nuoret kommentoivat aktiivisesti viestejä Facebookissa, mutta erityisesti pitemmät viestit lähinnä turhauttavat nuoria ja niihin oli vaikea saada kommentteja. Liitin Facebookiin lyhytelokuvia malliksi, jotta nuoret voisivat katsoa niitä kotona, mutta juuri kukaan ei ollut, joko ehtinyt katsoa niitä, tai ei ollut huomannut niitä. Nuoret tarvitsivat pientä patistamista ja muistutteleamista, vaikka toisaalta nuoret osoittivat myös suurta aktiivisuutta ja omatoimisuutta, tehden ryhmän ulkopuolella töitä ihan omatoimisesti. Kun toiselle nuorten itsenäiselle videokuvauskerralle sovittiin kellonaika, oli nuoria tullut mukavasti paikalle ja nuoret kuvasivat itsenäisesti videotaan. Nuoret myös etsivät haluamansa oleskelukatoksen mallin internetistä ja tekivät ruokatapahtumaan valmisteluja, kuten mainoksen tapahtumasta omalla ajallaan.

Itselleni oli välillä haasteellista antaa nuorten olla omatoimisia. Mieleni teki usein neuvoa liikaa. Esimerkiksi elokuvaa tehdessä, oli aluksi vaikea pysytellä sivussa. Saman huomasin, kun nuoret tekivät adressia. Koin vaikeaksi olla neuvomatta nuoria adressin kirjallisessa asussa, vaikka siinä kuului nimenomaan näkyä nuorten oma kieli ja ilmaisu. Yritin pitää mielessäni, että innostaminen on kasvatusta ja tietojen välittämistä, eikä opetusta (Kurki 2000:25). Vaikka sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on yksinkertaistaa rakenteita ja toimintoja sellaisiksi, että ne auttavat ryhmien itseohjautuvuutta, ei näin lyhyessä ajassa voida odottaa uudelta ryhmältä täysin omatoimista ja itsenäistä järjestäytymistä (Kurki 2000:23). Haasteita loi esimerkiksi se, että ryhmässä oli hyvin erin ikäisiä nuoria (14-18 -vuotiaita), eikä tämä porukka ole ollut mikään yhtenäinen ryhmä vapaa-ajalla ennen ideointiryhmän alkamista. Nuorisotyöntekijä oli kuitenkin pannut merkille, kuinka ryhmän jäsenet olivat alkaneet ryhmäytyä ja heistä oli tullut näkyvämpi ja vaikuttavampi porukka myös nuorisotilalla. Ehkä siitä voi päätellä, että olen jossain määrin onnistunut tavoitteessani ja kehittynyt sosiokulttuurisen innostajan suuntaan opettajamaisesta ohjaajasta.

Välillä sosiokulttuurisen innostajan rooliani koeteltiin, kun suunnitteleminen isossa ryhmässä ei edennyt. Toisen tapaamisen aikana oli havaittavissa vastustamista ja luovuttamista. Yhdes-

sä sovittuja tapaamispäiviä vastustettiin ja nuoret vaikuttivat ikään kuin odottavan passiivisina toimintaohjeita, kun annoin heille tehtäväksi suunnitella ruokatapahtumaa ja videota. Siinä tilanteessa koin parhaaksi ottaa asian puheeksi ja kysyin, että ”Mikä mättää?”. Nuoret vaan totesivat, etteivät tiedä, kuinka toteuttaa päämääräänsä. Nuorisotilalla oli järjestetty ruokatapahtuma jo joskus aikaisemmin, joten siitä päävastuussa olleella nuorella oli aika ”selvät sävelet” ja suunnitelmat alusta asti. Videoprosessin käynnistyminen sen sijaan oli haasteellisempaa, koska kukaan ei ollut aikaisemmin tehnyt videota. Innostajan rooli korostui erityisesti toiminnan alkuvaiheessa. Innostaja kantaa tiettyä roolia aina tietyssä ryhmän vaiheessa, mikä oli nähtävissä myös ideointiryhmän toiminnan aikana. Ryhmän alkuvaiheessa sosiokulttuuriselta innostajalta vaaditaan kykyjä helpottaa ryhmän organisointia ja toiminnan suunnittelua. (Kurki 2000: 77, 78.) Autoin nuoria kirjaamaan ylös heidän suunnitelmiaan yhteisen keskustelun pohjalta ja lopuksi varmistin, että suunnitelma on edelleen heidän näköisensä. Syyslomalla paikalle saapui vain pari nuorta, jotka olivat hyvin pettyneitä vähäiseen osallistujamäärään. Usko koko videoon alkoi mennä. Toinen paikalla olleista nuorista totesi, että ”Paljon parempi, kun oltais vain tehty joku adressi.” Yritin valaa uskoa nuoriin ehdottamalla, että ”kun video on valmis, voitte katsoa minkälainen siitä tuli, ja laittaa sen adressin liitteeksi Facebookiin, jos haluatte”. Nuoret olivat epäuskoisia videon onnistumisesta ja uskoivat kaupungin päättäjien vain nauravan heidän videolleen. Nuoret tekivät selväksi, etteivät halua laittaa videota omalle Facebook sivulleen. Loppujen lopuksi video oli kuitenkin se juttu, joka onnistui ja nuoret olivat siihen tyytyväisiä. Viimeisessä tapaamisessa yksi nuorista pyysi lupaa muilta julkaista videon omalla sivullaan Facebookissa ja videota esitettiin, ja tullaan esittämään kaupungin eri tilaisuuksissa. Video ei varmasti ollut naurunaihe. Kannanotot otettiin vakavasti, vaikka kaikki niistä eivät menneetkään vielä läpi. Jossakin vaiheessa olin pohtinut oppimispäiväkirjassani, että onko video toimiva kannanotto ja miettinyt videon tarkoitusperiä. Mietin onko oikein ”pakottaa” nuoria tekemään video, jos he ovat luovuttaneet sen suhteen. Onneksi en itse antanut periksi. Kärsivällisyyteni palkittiin, kun sain lopulta kuulla ja nähdä sen onnistumisen ilon, minkä videon tekeminen ja ruokajuhlan järjestäminen saivat aikaan.

Valmistautuminen tapaamisiin etukäteen auttoi itseäni keskittymään olennaiseen eli nuorten innostamiseen. Viimeiselle kerralle tulin hiukan myöhässä enkä ollut ehtinyt valmistautua kunnolla. Se vaikutti heti tilanteeseen ja näkyi omassa ja nuorten käyttäytymisessä levottomuutena. Ohjausotettani nuorisotyöntekijä kehui kuitenkin iloiseksi ja mukaansatempaavaksi. Hänen mielestään aitous, iloisuus ja innostuneisuus tarttuivat nuoriin ohjaustilanteissa. Tärkein asia on, että voidakseen innostaa toisia, on oltava itse innostunut (Kurki 2000:80). Sen lisäksi on oltava hyvin valmistautunut. Innostaminen perustuu aina suunniteltuun ja päämäärätietoiseen toimintaan (Kurki 2000: 27). Mutta suunnitelmallisuus ja päämäärätietoisuus eivät tarkoittaneet suunnitelman orjallista noudattamista. Sen sijaan tärkeää oli osata lukea

tilannetta, selkeyttää tavoitteita ja mielipiteitä sekä koordinoida ja valita välttämättömiä toimintatapoja (Kurki 2000: 79).

8.3.3 Kehittyminen toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäjänä

Tavoitteenani oli valita ryhmätapaamisiin parhaiten sopivia menetelmiä teorian, nuorilta saadun palautteen ja omien havaintojen pohjalta. Sitäkin tärkeämpää oli osata soveltaa menetelmiä ja harjoituksia tilanteen mukaan ja perustella nuorille, miksi tiettyä menetelmää käytetään. Nuorisotyöntekijältä saadun palautteen mukaan onnistuin soveltamaan tehtäviä ja muuttamaan suunnitelmia tarpeen mukaan. Välillä koin kuitenkin soveltamisen haastavaksi. Erityisesti silloin, jos en ollut itse valmistautunut kunnolla tapaamiseen tai, kun ryhmän ilmapiiiri oli todella levoton ja nuoria oli vaikea saada kuuntelemaan ohjeita. Ryhmälle sopivien menetelmien ja työskentelytapojen löytäminen vie aikaa ja vaatii ryhmään tutustumista. Myös menetelmien käyttäminen vaatii harjoittelua.

Johtuen mahdollisesti ryhmän miesvoittoisuudesta huomasin, ettei kirjallisten tehtävien ja suunnitelmien tekeminen sopinut tälle ryhmälle, vaan ryhmä kaipasi toimintaa ja käytännön harjoituksia. Kolmannessa tapaamisessa käytin sosiometrisia tutustumisharjoituksia. Nuoret vaikuttivat pitävän niistä. Myös nuorisotyöntekijä sai sellaisen kuvan. Myöhemmin kävi kuitenkin ilmi, etteivät kaikki olleet pitäneet niistä. Loppukartoituksessa oli kritisoitu ”leikkejä”. Kuvakorttien käyttämisestä sain palautetta, että se koettiin vaikeaksi ja osa ei ollut pitänyt myöskään niistä. Mutta silti kuvia käytettäessä nuoret antoivat luovia vastauksia ja sain sellaisen kuvan, että ne sopisivat ryhmälle. Nuorisotyöntekijäkin oli positiivisesti yllätynyt siitä, minkälaisia vastauksia nuoret antoivat kuvia käytettäessä. Perustelin kuvien käyttöä sillä, että kuvien on tarkoitus auttaa tehtävän tekemistä ja vastauksista saattaa tulla luovempia. Kuvakorttien käyttämisellä tähtäsin nuorten herkistymiseen luovuudelle. Niiden tarkoitus oli saada myös aikaan monimuotoista puhetta, jota ei välttämättä syntyisi ilman kuvakortteja. Päälimmäisenä ajatuksena kuitenkin oli, että ne helpottaisivat itse konkreettisen projektin syntymistä. (Kurki 2000: 78.) Kuvien käyttämisestä on syytä harkita ryhmästä ja tilanteesta riippuen. Lisäksi niiden käyttäminen on perusteltava hyvin. Samaan tapaamiseen ei kannata laittaa liikaa luovia harjoituksia.

Nuoret pitivät nuorisotyöntekijän ja omien havaintojeni mukaan käytännönläheisistä tehtävistä. Oli tärkeää, että tiedolla, jota he antoivat, on oikeasti käytännön merkitystä. Nuoret tekivät ajatuskartan unelmien Länsimäestä. Oli tärkeää, että tiedot tulivat suoraan tähän opinäytetyön raporttiin, joka tulee useiden tahojen luettavaksi. Nuoret vaikuttivat innostuneilta ja keskittyneiltä myös tehdessään skeittialueen kehitysehdotuksista piirustusta, joka lähetettiin skeittityöryhmän jäsenille ennen yhteistä tapaamista. Ruokajuhlan valmistelija puolestaan teki aktiivisesti ja omatoimisesti töitä. Jälkikäteen ajatellen tapahtuma olisi pitänyt

alusta asti suunnitella yhteisvoimin, jotta se olisi kiinnostanut kaikkia ryhmän jäseniä. Myös videon tekemiseen olisi pitänyt osallistaa enemmän kaikkia ryhmän jäseniä.

Ruokatapahtumasta vastuussa ollut nuori ei osallistunut videon tekemiseen, jos kuvakäsikirjoituksessa käytettyjä valokuvia ei lasketa. Videon kuvakäsikirjoitus tehtiin valokuvaamalla ulkona. Nuorista osa lähti kotiin, kun siirryimme ulos. Ne jotka jäivät, eivät olleet kovin aktiivisia ja innostuneita tehtävästä. Ehkä tehtävänanto oli epäselvä ja myös se saattoi häiritä, että paikalla oli paljon muita pienempiä lapsia. Vaikka videokuvaus toimi hyvin nuorten kanssa ja sai heidät innostumaan, lähti kuvaamisprosessi hitaasti liikkeelle. Koko videoprosessin olisi voinut aloittaa katsomalla yhdessä lyhytelokuvia. Katsoimme lyhytelokuvia, vasta kun nuoret olivat jo hahmotelleet idean elokuvan juonesta. Nuorten olisi ollut ehkä helpompi lähteä työstämään videota esimerkkivideon jälkeen. Kuvatessa nuoret eivät kuitenkaan tarvineet ohjeita, vaan toimivat täysin omatoimisesti. Editoinnissa oli tärkeää, että nuoret saivat ammattilaisen ohjeistusta, mutta olivat kuitenkin päättävässä asemassa. Editoinnissa oli ”puikoissa”, mutta nuoret ohjasivat suullisesti. Ammattilaisten käyttäminen ja laadukkuus viestivät kunnioitusta nuoria ja heidän projektiaan kohtaan.

Viimeisessä tapaamisessa keräsin palautetta toiminnallisista menetelmistä ja ryhmätoiminnasta pienryhmissä tehtävän tyytyväisyyskaaritehtävän avulla (Ks. liite 3 Ryhmän aikana käytetyt sosiometriset harjoitukset). Nuoret saivat muistella ideointiryhmän toimintaa taaksepäin ja piirtää tyytyväisyyskaaren, joka kuvastaa tyytyväisyyden astetta kussakin hetkessä. Pojat kertoivat tyytyväisyydestään videon tekemiseen. Osa kertoi olleensa tyytymättömämpi toimintaan alussa, koska olisi toivonut enemmän suoraa toimintaa, suunnittelun sijaan. Myös aikaisemmillä kerroilla kerätyssä palautteessa oli havaittavissa tyytymättömyyttä liialliseen suunnitteluun: ”*No mä otin tällasen, kun mä tänään pääsin tekeen muuta kun suunnitteleen vaan*”. Nuorten tyytyväisyyskaaret olivat kuitenkin keskiväliä ylempänä 7-9 välillä. Tyytyväisyyskaaritehtävä ei toiminut, vaikka helpotin ja sovelsin sitä alkuperäisestä. Nuorisotyöntekijä huomasi myös, että tehtävä oli ehkä liian haasteellinen nuorille. Olin ajatellut kirjoittaa asteikolle valmiiksi tapaamisten teemat, jotta nuorten olisi ollut helpompi muistella prosessia taaksepäin, mutta en ehtinyt valmistella niitä ennen tapaamista. Luultavasti tehtävä olisi toiminut, jos asteikolla olisi ollut nimettyinä tapaamiset valmiiksi. Pelkkä tapaamisista koostettu diaesitys taustalla ei riittänyt virkistämään nuorten muistia. Tarkoitus oli, että nuoret olisivat keskustelleet yhdessä tapaamisista ja tehneet sen pohjalta tehtävän. Ryhmätyöskentely ei oikein ”luistanut” ja en ainakaan huomannut vuorovaikutusta nuorten välillä. Ehkä nuoret eivät olleet varautuneet niin perusteelliseen palautteen keräämiseen ja odottivat jo palkintoa eli elokuvaa.

9 Johtopäätökset

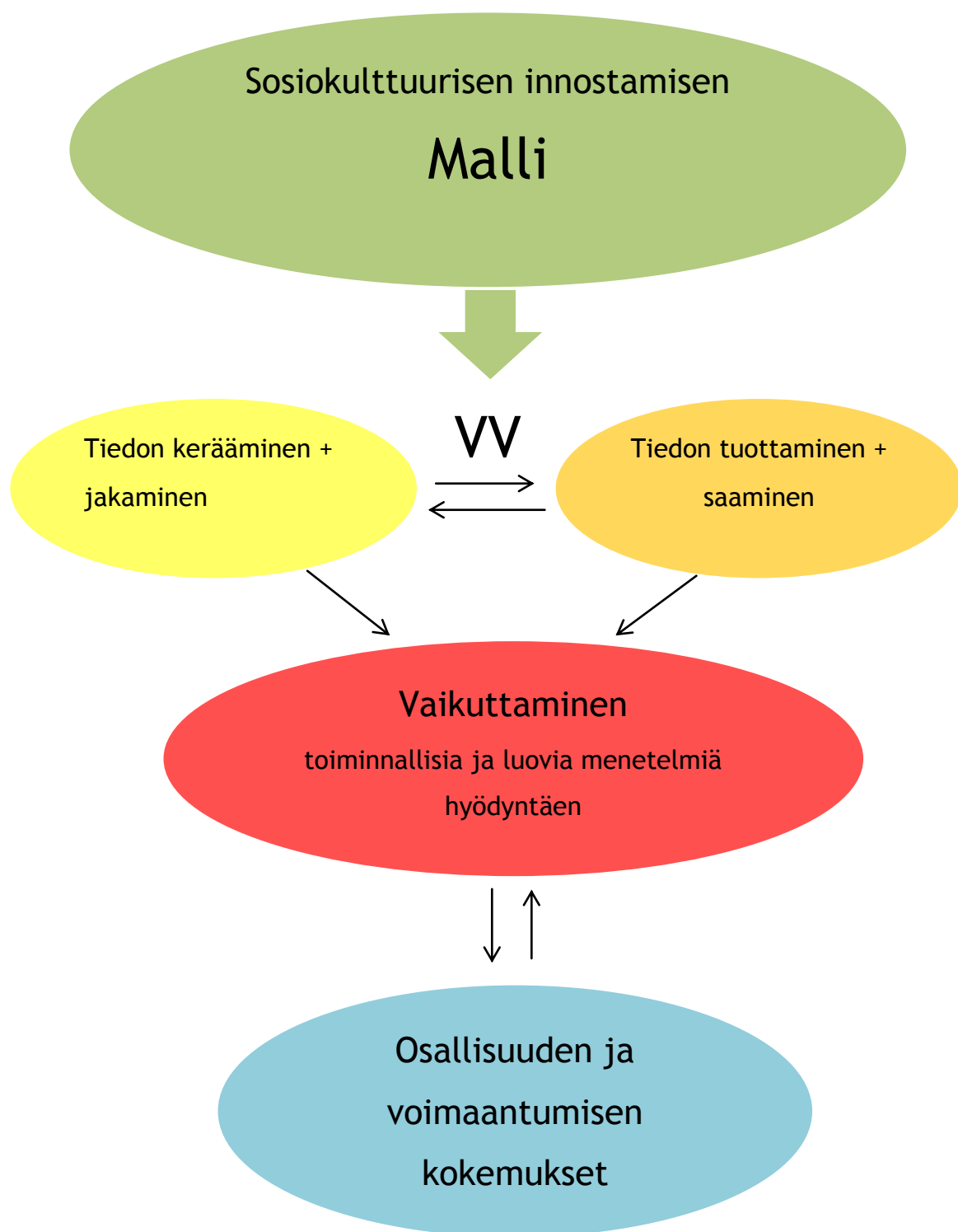
Opinnäytetyön johtopäätöksenä kehitin toiminnallisen mallin, kuinka nuoria voi innostaa osallistumaan ja vaikuttamaan (Ks. kuvio 8). Esittelen aluksi nuorten sosiokulttuurisen innostamisen toimintamallin periaatteet. Erittelin johtopäätöksissä nuorten vastauksien johtopäätökset ja toimintaa koskevat johtopäätökset. Johtopäätökset on eritelty, jotta nuorilta kerättyä tietoa ja toiminnallista mallia olisi helpompi hyödyntää tulevaisuudessa.

9.1 Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamalli

Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamalli on vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa toiminnan ja keskustelun avulla nuoret ”tuottavat” tietoa kaupungille ja samalla kasvattavat omaa tietoisuuttaan esimerkiksi vaikuttamismahdollisuuksista. Ohjaaja, kerää tietoa nuorten osallisuuskokemuksista ja jakaa tietoa vaikutusmahdollisuuksista (keltainen ympyrä). Nuoret tuottavat tietoa osallisuuskokemuksistaan ja samalla saavat tietoa toistensa kokemuksia kuunnellessa (oranssi ympyrä). Jotta ihmiset herkistyvät ja innostuvat vaikuttamaan, on heidän ensin tunnettava vallitseva todellisuus (Kurki 2000:98). Sosiokulttuurinen innostaminen on myös tietojen välittämistä (Kurki 2000:25). Tietoisuuden kasvu esimerkiksi kehitystä vaativista asioista ja vaikuttamisen mahdollisuuksista, johtaa toimintaan eli vaikuttamiseen, joka voi olla kantaottavan videon tekemistä, anomuksiin nimien keräämistä tai esimerkiksi tempauksen, mielenosoituksen ja tapahtuman järjestämistä (punainen ympyrä). Myös ohjaaja toimii ja vaikuttaa saatuaan tietoa. Hän voi esimerkiksi organisoida yhteisen keskustelutilaisuuden nuorten ja viranomaisten välille ja viedä muulla tavoin nuorten tuottamaa tietoa eteenpäin. Toiminta ja vaikuttaminen johtavat sekä nuorten että ohjaajan osallisuuden ja voimaantumisen kokemuksiin (sininen ympyrä). Tutkimusten mukaan positiiviset osallisuuskokemukset ja voimaantuminen lisäävät halua osallistua, toimia ja vaikuttaa myös tulevaisuudessa (af Ursin ym. 2012: 55).

9.2 Johtopäätöksiä nuorten vastauksista

1. Ideointiryhmän nuoret haluavat vaikuttaa nuorten vapaa-ajan viettoon, kuten skeittipuiston kunnostamiseen ja päivittämiseen, tapahtumien järjestämiseen ja nuorille suunnattuihin oleskelupaikkoihin (oleskelukatos).
2. Perinteiset edustukselliset vaikuttamisen tavat eivät kiinnostaneet ryhmän nuoria, vaan heitä kiinnosti löyhä, järjestäytymätön ja projektiluontoinen kansalaistoiminta.

Kuvio 8. Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamalli.

3. Ryhmän nuorille mielekkäitä tapoja ottaa kantaa tai vaikuttaa, ovat kaikille avoin toiminta, tapahtumien järjestäminen tai muu itseorganisointi, sosiaalinen media, palautteen antaminen ja kirjoittaminen (adressit).
4. Ideointiryhmäläiset toivat esille, että nuoret käyttävät sosiaalista mediaa myös esimerkiksi aloitteiden tekemiseen, mielipiteiden ilmaisemiseen ja palautteen antamiseen.
5. Ideointiryhmän nuorten mielestä nuorten vaikutusmahdollisuudet Vantaalla ovat heikot.
6. Ryhmän nuoret kokivat saaneensa huonosti tietoa vaikutusmahdollisuuksista Vantaalla.
7. Sosiaalisen median hyödyntämistä tiedottamisen välineenä nuorille pitäisi lisätä.
8. Osallistavan tutkimuksen menetelmillä kerätty tieto on kyselylomakkein kerättyä tietoa luotettavampaa.
9. Jatkossa on tärkeä tutkia edustuksellisten ryhmien ulkopuolella olevien nuorten ja vähemmistöjen nuorten osallisuuskokemuksia.

Ideointiryhmän nuoret haluavat vaikuttaa ympäristöön, harrastusmahdollisuuksiin ja nuorten ajanviettoon. Skeittialueen ramppien kunnostaminen, huoltaminen ja päivittäminen uusilla laitteilla (flybox, kaaret) olivat lähellä nuorten sydäntä. Myös muita harrastusmahdollisuuksia ja ajanviettopaikkoja toivottiin alueelle. Esimerkiksi monitoimisisähalli, jossa voisi pelata pallopelejä, keilahalli ja kuntosali pyörivät toivelistalla. Järjestetyn toiminnan lisäksi nuorten oma hengailupaikka, oleskelukatos, oli päällimmäinen asia, johon ideointiryhmäläiset halusivat vaikuttaa. Muitakin oleskeluun tarkoitettuja paikkoja, kuten kahviota toivottiin, erilaisten nuorille suunnattujen tapahtumien lisäksi. Myös nuorisotilan toivottiin olevan useammin kuin kolme kertaa viikossa auki. Ideointiryhmän nuorten toiveet eivät ole yleistettävissä kaikkia nuoria koskeviksi, mutta yhtäläisyydet kirjallisuudessa ja aiemmissa tutkimuksissa kartoitettuihin nuorten toiveisiin ovat ilmeiset (Ks. esimerkiksi Gretschel ym. 2012: 237).

Ideointiryhmän nuoret haluavat vaikuttaa organisoimalla itse tapahtumia ja olemalla mukana rakentamassa viihtyisää elinympäristöä. He haluavat suunnitella ja kehittää alueen skeittipuistoa ja osallistua alueen rakentamiseen ihan konkreettisesti esimerkiksi maalaamalla graffitiseinää. Nuoret tarvitsevat erilaisia paikkoja, joissa viettää aikaa yhdessä toisten nuorten kanssa, ilman, että heidät tullaan häätämään pois. (Gretschel ym. 2012: 237-238). Puistoissa, uimarannoilla ynnä muualla on usein kielletty nuorten oleskelu. Erilaiset vapaat haltuun otettavat paikat ovat aina olleet tärkeässä roolissa suomalaisten nuorten elämässä. (Gretschel ym. 2012: 237-238.) ”Osallisuus ympäristöstä syntyy kokemuksesta omasta merkityksellisestä roolista tutussa lähiympäristössä, mahdollisuudesta muokata sitä ja jättää siihen oma jälkensä” (Gretschel ym. 2012: 238). Osallisuuteen kuuluu myös tuon alueen tunteminen ja siitä

huolehtiminen. Jotta osallisuus ympäristöstä voi syntyä, tarvitaan mahdollisuuksia viettää aikaa alueella, toimia ja rakentaa. (Gretschel ym. 2012: 236.) Erilaiset turvallisuusrajoitukset, säännökset ja kiellot kuitenkin estävät nuorten mahdollisuuksia osallistua lähialueensa huolehtimiseen ja rakentamiseen. Turvallisuus tai turvattomuus säännöstelee nuorten mahdollisuuksia ottaa haltuun omia tilojaan. Joko toimijuutta ja paikkojen haltuun ottamista rajoitetaan, etteivät he joutuisi vaaraan tai heidät koetaan meluisina ja tilaa vievinä. Todellisuudessa osallisuus ympäristöstä vähentäisi myös ilkivaltaa. Lasten ja nuorten osallistuessa paikkojen suunnitteluun ja rakentamiseen, he kantavat myös vastuuta niiden kunnossa pysymisestä. (Gretschel ym. 2012: 239, 199.)

Kaikista yleisin ideointiryhmän nuorten tapa ilmaista kantansa ja vaikuttaa, on sosiaalinen media. Lisäksi nuoret olivat vaikuttaneet eniten kirjoittamalla ja antamalla palautetta. Nuoret nostivat esille, että useat antavat palautetta ja tekevät aloitteita sosiaalisessa mediassa. Johtopäätöksenä voidaan siis sanoa, että sosiaalinen media on monipuolinen vaikuttamisen kanava, joka pitää sisällään myös kirjoittamisen ja palautteen antamisen. Vain yksi nuori ilmaisi kiinnostuksensa vaikuttaa edustuksellisen toiminnan kautta. Sen sijaan avoin toiminta kiinnosti tämän ryhmän nuoria. Tarkemmin ottaen osa nuorista oli mukana vertaistoiminnassa, jossa he vapaaehtoisesti auttoivat nuorempia. Osa vaikutti nuorisotilalla esimerkiksi auttamalla ala- ja yläkoululaisten diskojen ja muiden tapahtumien järjestämisessä. On olennaista tunnistaa etteivät kaikenlaiset toiminta- ja vaikutusmuodot sovi kaikille (Eskelinen ym. 2012a: 217). Kiinnostus virallisiin nuorten yhdistyksiin on laskenut samalla, kun löyhän, järjestäytymättömän ja projektiluontoisen kansalaistoiminnan merkitys on kasvanut (Höylä 2012: 19, Eskelinen ym. 2012a: 216). Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien tapaiset viralliset ja pitkään jatkuvat vaikuttavat ryhmät eivät kiinnosta kaikkia nuoria. Ideointiryhmän nuoria kiinnosti enemmän vapaamuotoisempi tai yhden asian ympärille keskittyvä vaikuttaminen. Ideointiryhmän nuorten vaikuttamisen tavat ja kiinnostuksen kohteet vastaavat tutkitusti myös muiden suomalaisnuorten ajatuksia (Höylä 2012:26).

Ideointiryhmän nuoret kokivat vaikutusmahdollisuutensa Vantaalla hyvin heikoiksi. Suurimmalle osalle ideointiryhmän toiminta oli ensimmäinen kunnollinen tilaisuus päästä vaikuttamaan yhteiskunnallisesti. Nuoret kertoivat aikaisemmista kokemuksistaan yrittää vaikuttaa tuloksetta. Nuorten aloitteiden pohjalta ei ole toimittu ollenkaan tai toiminta on ollut nuorten mielestä merkityksettömän pientä. Ideointiryhmän nuorten kokemukset kansalaisten heikoista vaikutusmahdollisuuksista, eivät olleet yllättäviä, aiempien tutkimusten valossa. Nuorten vaikutusmahdollisuuksia on tutkittu paljon. Tutkimuksissa, joissa on kysytty nuorten luottamusta vaikutusmahdollisuuksiinsa kunnallisissa tai yhteiskunnallisissa asioissa, on toistuvasti tultu tulokseen, jonka mukaan enemmistö nuorista pitää vaikutusmahdollisuuksiaan huonona. (Koskinen & Horelli 2006: 20-21.) Toisaalta ideointiryhmän nuoret kuitenkin kokivat pystyneensä vaikuttamaan esimerkiksi nuorisotilan toimintaan. Useat nuorista olivat myös mukana esimer-

kiksi vertaistoinnissa. Myös vaikuttaminen sosiaalisen median kautta oli ideointiryhmän keskuudessa yleistä.

Ideointiryhmän nuoret kokivat saaneensa tietoa vaikutusmahdollisuuksista hyvin huonosti. Nuoret kertoivat saaneensa tietoa vain nuorisotilaan työntekijöiltä ja internetin kautta. Nuorten kokemukset tiedottamisen ongelmista eivät olleet yllättäviä, sillä useiden muiden tutkimusten tulokset vastaavat opinnäytetyön tuloksia. Valtion aluehallinto arvioi vuosittain peruspalvelujen saatavuutta. Vuonna 2010 arviointikohteena oli nuorten osallistuminen ja kuuleminen kunnissa. Arviointikysely kohdistettiin nuorten vaikuttajaryhmissä toimiville nuorille. Kyselyyn vastasivat 147 nuorta 123 eri kunnasta. Lähes 80 prosenttia arviointikyselyyn vastanneista nuorista koki kunnan tiedottamisen vastaavan nuorten tarpeita huonosti tai tyydyttävästi. Kyselyyn vastanneet nuoret olivat vaikuttajaryhmissä toimivia nuoria, joille kunnan olisi luullut erityisesti tiedottavan asioista. (Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 2011.) Samankaltaisiin tuloksiin päästiin myös pari vuotta aikaisemmin, vuonna 2008, kun 20 eri kunnan nuorilta kysyttiin keskustelutilaisuudessa, ovatko he saaneet mielestään riittävästi tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Yli puolet (59 %) nuorista ei ollut saanut riittävästi tietoa (Eskelinen ym. 2012b: 38). Samana vuonna toteutetuissa Nuorisobarometrin haastatteluissa vain 36 prosenttia nuorista oli kokenut saavansa tarpeeksi tietoa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista (Myllyniemi 2008: 59). Ideointiryhmän nuorten kokemukset tiedottamisen heikkoudesta, ovat tässä kohtaa yleistettävissä suurempaa nuorten joukkoa koskevaksi.

Ideointiryhmän nuoret kertoivat saavansa tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa vain nuorisotilalta ja internetistä. Myös valtion arviointikyselyn nuoret kertoivat saavansa tietoa edellä mainituista paikoista ja niiden lisäksi tietoa saadaan koulun ilmoitustaululta tai kunnan nettisivuilta ja lehdistä. (Eskelinen ym. 2012b: 38.) Ideointiryhmän nuorten mielestä Facebook on tehokas väline asioista tiedottamisessa. Myös kokemukset ryhmätoiminnan aikana, osoittivat sen soveltuvan erinomaisesti tiedottamiseen nuorten kanssa. Arviointikyselyn nuoret toivoivat sosiaalisen median, kuten Facebookin käytön lisäämistä nuorille tiedottamisessa (Eskelinen ym. 2012b: 38).

Merkittävä havainto, jota opinnäytetyöllä ei tavoiteltu, oli kyselylomakkeiden ja toimintatutkimuksellisten tietojen poikkeavuus. Ideointiryhmän nuoret olivat arvioineet nuorten vaikutusmahdollisuudet ja tiedottamisen vaikutusmahdollisuuksista kyselylomakkeissa paljon positiivisemmiksi, kuin mitä myöhemmin kävi ilmi keskusteluissa. Tässä opinnäytetyössä toiminnallisten menetelmät antoivat kyselylomakkeita luotettavampia vastauksia. Kyselylomakkeiden vastausvaihtoehdot ovat usein valmiiksi strukturoituja tai kysymykset monitulkinallisia. Myös vastaukset jättivät kyselyn laatijoille kysymyksiä ilmaan. Kyselylomakkeessa vastaajalla eikä lomakkeen laatijalla ole mahdollisuutta tehdä tarkentavia kysymyksiä. Kyselylomakkeissa

sen tekijät määrittelevät lisäksi mistä ja miten kysytään ja tulokset rajautuvat kysymysten mukaisesti (Gellin ym. 2012: 171). Kyselylomakkeessa sanomattomat eleet jäävät huomaimatta. Kaikkia eleitä, ilmeitä ja tunteita ei voi pukea sanoiksi.

Aikaisemmin on tutkittu pääasiassa oppilaskunnissa ja nuorisovaltuustoissa toimivien nuorten osallisuuskokemuksia. Vain pieni vähemmistö nuorista kuuluu nuorisovaltuustoon tai oppilaskuntaan, vaikka usein juuri heiltä kysytään mielipidettä, kun halutaan saada koko nuorison mielipide johonkin asiaan. Voidaan pohtia, kuinka heikosti edustuksellisen toiminnan ulkopuolella olevat nuoret saavat äänensä kuuluville ja pystyvät vaikuttamaan? Kaikista heikoiten äänensä saavat kuuluville vähemmistöjen edustajat, esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset ja romaninuoret, koska valtaväestölle osoitetut tutkimukset eivät huomio vähemmistön edustajia erikseen. Jatkossa on tärkeä tutkia enemmän virallisten vaikuttamisen kanavien ulkopuolella olevien nuorten ja vähemmistöjen nuorten osallisuuskokemuksia. On tärkeää selvittää niitä tekijöitä, jotka edistävät tai ehkäisevät osallisuuden toteutumista. (af Ursin & Haanpää 2012: 57.)

9.3 Johtopäätöksiä toiminnasta

1. Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan kerätä tietoa nuorten osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksista.
2. Toiminnalla onnistuttiin lisäämään nuorten tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.
3. Videon tekeminen ja ruokatapahtuman järjestäminen loivat positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille.
4. Video ja ruokatapahtuma sopivat hyvin nuorten itsensä toteutettavaksi kannanotoiksi, mutta vaativat paljon aikaa.
5. Adressit ja kantaaottavat videot, eivät yksin riitä aloitteiden toteutumiseen ja niistä seuraaviin toimenpiteisiin, vaan vaativat kaupungin virkamiesten ja nuorten yhteisiä keskustelutilaisuuksia.
6. Tässä opinnäytetyössä palaveri nuorten ja skeittityöryhmän kanssa osoittautui negatiiviseksi osallisuuskokemukseksi, koska vuorovaikutus nuorten ja kaupungin virkamiesten kanssa ei ollut dialogista. Tapaaminen osoitti, että tapa, jolla asiat ilmaistaan on merkityksellinen. Jos nuorten ehdottamia aloitteita ei voida hyväksyä sellaisenaan, on hyvä perustella se nuorille syyllistämättä heitä ja ottaa heidät mukaan uusien ideoiden kehittelyyn.
7. Täytäntöönpanoprosessien hitaus ja se, ettei osa aloitteista mennyt läpi laski nuorten uskoa vaikuttamismahdollisuuksiinsa ja innostusta vaikuttamiseen yleensä.

8. Jatkossa on tärkeä innostaa edustuksellisen toiminnan ulkopuolella olevia nuoria sekä vähemmistöjen nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan.
9. Perinteisten nuorisovaltuustojen, oppilaskuntien ja lasten parlamenttien lisäksi tarvitaan vapaamuotoisia, projektiluontoisia, yhden asian tai teeman ympärille perustettuja sekä luovia ja toiminnallisia nuorten vaikuttajaryhmiä.

Toiminnan avulla onnistuttiin keräämään tietoa nuorten osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksista. Voidaan olettaa, että toiminnalliset menetelmät soveltuvat hyvin tiedon keräämiseen, koska jokaiseen arviointikysymykseen saatiin vastaus toiminnan avulla. Nuorten tietoisuutta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista onnistuttiin lisäämään, koska nuoret osasivat nimetä erilaisia vaikuttamisen tapoja ja perustella, miksi jokin toinen tapa on toista parempi. Nuoret arvioivat kuitenkin saaneensa ideointiryhmän aikana tietoa vaikutusmahdollisuuksista vain kohtalaisen hyvin. Asiaan perehtyminen käytännön kautta, tutustumalla kaupungin päätösprosessien etenemiseen, ja tekemällä tiiviimpää työtä päättävässä asemassa olevien viranomaisten kanssa, olisi voinut lisätä nuorten tietoisuutta asiasta enemmän. Nuorten palautteen mukaan videon tekeminen ja ruokatapahtuman järjestäminen loivat positiivisia osallisuuskokemuksia nuorille. Tämän ryhmätoiminnan perusteella ne sopivat nuorten itsensä toteutettavaksi kannanotoiksi, mutta vaativat paljon aikaa. Adressien tekeminen ei sen sijaan vie paljoa aikaa, mutta nettiadressi ja kantaottava video eivät yksin riittäneet aloitteiden toteutumiseen, vaan vaativat lisäksi yhteisen keskustelutilaisuuden päättävässä asemassa olevien kaupungin virkamiesten kanssa. Verkkoaloitteet ovat itsessään toimimattomia vaikuttamisen välineitä, ellei verkkoalustoja ole suunniteltu tukemaan yhteistä päätöksentekoa (Eskelinen ym. 2012a: 230). Osallisuus edellyttää vallan ja vastuun jakamista. Yksilölle on annettava mahdollisuus toimia ollakseen osallinen. Jos ihmisen mielipiteitä vain kuunnellaan, mutta mielipiteille ei anneta mitään merkitystä, eivät vallan jakaminen ja osallisuus toteudu. (Kiilakoski 2007: 14.) Ideointiryhmän nuorten tekemä nettiadressi ja kantaottava video saavuttivat kuitenkin kuuluvuutta ja näkyvyyttä, koska adressi oli esillä sosiaalisessa mediassa ja videota esitettiin kaupungin eri tilaisuuksissa. Adressit toimivat myös yhteisessä keskustelutilaisuudessa puoltavana todisteena sille, etteivät oleskelukatos ja skeittipuiston kehittäminen ole ainoastaan ideointiryhmän nuorille tärkeitä asioita.

Ideointiryhmän nuorille keskustelutilaisuus oli kaikkea muuta kuin positiivinen osallisuuskokemus. Vuorovaikutuksella ja nuorten aidolla kohtaamisella on erittäin suuri merkitys positiivisten osallisuuskokemusten luomisessa. Jos viranomaiset eivät ole valmiita tekemään kompromisseja nuorten kanssa, on yhteisiä tapaamisia turha edes järjestää. Pahimmassa tapauksessa saatetaan pitää pelkästään sitä demokraattisena, että kokouksessa on ollut mukana nuoria, vaikka nämä eivät olisi sanoneet kokouksen aikana yhtään mitään. (Gretschel 2006: 60.) Yhteisten tapaamisten tavoite pitää olla positiivinen osallisuuskokemus, joka ei tarkoita kaikkien nuorten ehdottamien aloitteiden hyväksymistä sellaisenaan. Dialoginen vuorovaiku-

tus on kaikkein tärkeintä. Asiat pitäisi prosessoida vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. (Gretschel 2006: 60.) Jos aloitetta ei ole mahdollista toteuttaa, on se perusteltava nuorille syyllistämättä heitä. On myös mietittävä yhdessä, mitä aloitteelle on tehtävissä ja mitä kompromissiratkaisuja on olemassa. Nuorille pitää myös tiedottaa asioiden etenemisestä. Skeittityöryhmän palaverissa nuoret saattoivat kokea heitä syyllistäväksi tavan, jolla osa virkamiehistä ilmaisi asiat. Esimerkiksi nuorten aloite oleskelukatoksesta kumottiin, koska oleskelukatoksiin on tapana kerääntyä nuorisoa juhlimaan. Myös pelko uusien roskakorien rikkomisesta saattoi olla nuorista heitä syyllistävää, vaikka heillä ei ollut mitään tekemistä niiden rikkoutumisen kanssa. Ehkä nuorten pettymys palaveriin johtui osittain myös siitä, että he kuvittelivat skeittityöryhmän virkamiehillä olevan enemmän vaikutusvaltaa viedä nuorten aloitteet eteenpäin. Tapaamisen jälkeen osa nuorista ihmetteli aloitteiden läpiviennin hankaluutta, vaikka tapaamisessa olleiden virkamiesten ”piti olla” vaikutusvaltaisia.

Ideointiryhmän aloite roskakoreista ja istumapenkeistä saa odottaa toteutumistaan ainakin ensi kevääseen (2013), yli puolen vuoden ajan. Oleskelukatosta ei nuorille voitu luvata, ainakaan tällä hetkellä ja myös skeittialueen välineet saavat odottaa toteutumistaan. Täytäntöönpanoprosessien hitaus ihmetytti ideointiryhmän nuoria ja lasi nuorten uskoa vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Prosessien hitaus ei myöskään ainakaan innostanut nuoria vaikuttamaan tulevaisuudessa. Jos kansalaisten ääni ei kanna päätöksentekoon se saattaa johtaa siihen, että osallistumisella ei koeta enää olevan merkitystä. Silloin on vaarana, että koko kansalaistoiminnan ja vaikuttamisen kulttuuri häviää. (Eskelinen ym. 2012b: 46.) Kuntalain mukaan aloitteet osoitetaan kaupungin hallitukselle, riippumatta aloitteen kohteesta ja sen toteuttamisen vaikeudesta. Mutta ensin ne menevät asiaa valmistelevalle viranhaltijalle. Tästä johtuen aloitteiden toteutuminen on hyvin hidasta. Osa aloitteista jää pyörimään kunnan valmistelukoneistoon ja pahimmillaan katoaa. (Eskelinen ym. 2012b: 46.)

Kehittämäni toiminnallista mallia voi hyödyntää jatkossa kaikenlaisten nuorten parissa. Jatkossa on tärkeä innostaa erityisesti edustuksellisen toiminnan ulkopuolella olevia nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan. Myös vähemmistöjen nuorten innostaminen on tärkeää, koska esimerkiksi romaninuurilla sekä Suomessa asuvilla maahanmuuttajanuurilla saattaa olla valtaväestöä heikommät mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa (Kiilakoski 2007: 14). Tasa-arvoisten vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi on tärkeää huomioida ne ryhmät, jotka tarvitsevat eniten tukea ja ohjausta, koska osallisuuteen kasvetaan ja opitaan lapsuudesta ja nuoruudesta asti (af Ursin & Haanpää 2012: 57). Nuoret eivät ole mikään homogeeninen ryhmä. Siksi tarvitaan erilaisia vaikuttamisen tapoja ja muotoja. (Höylä 2012: 26.) Kuulluksi tuleminen ja osallistumisen kokemukset tulisi mahdollistaa muilla tavoin niille nuorille, jotka eivät ole kiinnostuneita parlamenteista ja nuorisovaltuustoista (Eskelinen ym. 2012b: 72). Perinteisten nuorisovaltuustojen, oppilaskuntien ja lasten parlamenttien lisäksi tarvitaan va-

paamuotoisia, projektiluontoisia, yhden asian tai teeman ympärille perustettuja sekä luovia ja toiminnallisia nuorten vaikuttajaryhmiä.

10 Kehittämissuhteet

Tässä kappaleessa arvioin miten opinnäytetyön prosessia ja toiminnallista mallia voisi kehittää ja hyödyntää jatkossa. Myös opinnäytetyön alkuvaiheet olivat merkityksellisiä. Vaikka ryhmätoiminta romaninuorten kanssa ei lähtenyt käyntiin, alkuvaiheet opettivat tärkeitä asioita liittyen toiminnalliseen malliin ja erityisesti siihen, kuinka lähestyä nuoria. Mallin kehittäminen tapahtui kokeilemalla ja raportoimalla, mikä toimii ja mikä ei. Pääsin testaamaan alkuvaiheista oppimieni uusien ratkaisujen toimivuutta ideointiryhmän kanssa. Näiden oppimiskokemuksien hyödyntäminen nuorten vaikuttavia ryhmiä suunnitellessa, on suositeltavaa, sillä kokemukseni ryhmätoiminnasta ja nuorilta saatu palaute tukevat niitä. Paperitiedote, ei sovi nykyajan nuorten tavoittamiseksi. Nuoret eivät jaksakaan lukea pitkiä selostuksia ja paperilla tiedottaminen on muutenkin aika vanhakantainen tapa markkinoida ryhmää. Ehkä tiedote voi toimia henkilökohtaisen tiedottamisen lisäksi, josta nuori tai nuorten vanhemmat voivat tarvittaessa tarkistaa mistä on kyse. Nuorille ominaisempi paikka koulun tai nuorisotilan ilmoitustaulun sijaan on internet, esimerkiksi Facebookin kautta tiedottaminen osoittautui sopivaksi tavaksi tavoittaa nuoret. Myös Facebookissa on tarpeen kiinnittää tiedotteiden lyhyeen ja ytimekkääseen ulkoasuun huomiota. Liian pitkät tiedotteet jäivät lukematta. Usein nuoret myös lukevat Facebook viestit kännykän kautta. Nuorten tavoittaminen vaatii lisäksi henkilökohtaisen kontaktin. Kun on kyse lyhyistä projekteista, on tärkeä saada myös nuorille ennestään tuttuja työntekijöitä mukaan ryhmätoimintaan. Se helpottaa luottamuksen saavuttamista ja ryhmätoiminnan käynnistämistä. Nuorille ennestään tutut työntekijät voivat myös esitellä nuorille uuden ryhmänohjaajan ilman, että asiasta tarvitsee tehdä isoa numeroa. Infotilaisuudessa on tärkeä esitellä erittäin lyhyesti mistä on kyse, ilman diaesityksiä ja luentoja. Lisäksi on tarpeen painottaa, mikä on ryhmätoiminnan tarkoitus ja mitä nuoret toiminnasta hyötyvät. Oleellista on osoittaa kunnioitusta nuoria kohtaan esimerkiksi kahvitarjoilun muodossa. Infotilaisuudessa tai muiden henkilökohtaisten kohtaamisten yhteydessä on hyvä ottaa nuorten yhteystiedot ylös (puhelin numero, Facebook-profiili ja sähköpostiosoite) myöhempää tiedottamista varten.

Kaikelle nuorten antamalle palautteelle oli yhteistä, että suurempaa toimintaa toivottiin enemmän. Nuoret eivät jaksakaan istuskella paikallaan ja kuunnella. Sosiometrisia harjoituksia ja kuvakortteja, on käytettävä harkiten. Ne eivät sovi kaikille ryhmille ja niitä ei kannata ”tunkea” liikaa yhteen tapaamiseen. Kiinnostuksen kohteet sekä mielipiteet käytettävistä menetelmistä ja harjoitteista tietenkin vaihtelevat ryhmästä riippuen. Myös ryhmän sisällä voi olla hyvinkin erilaisia mielenkiinnon kohteita ja mielipiteitä. Suositeltavaa olisi kartoittaa nuorten kiinnostuksen kohteiden lisäksi myös nuorten hallitsemia taitoja ja tietoja, jotta ryhmän jä-

senet tulevat tietoisiksi kunkin taidoista ja niitä voidaan hyödyntää ryhmän aikana. Nuorten hallitsemien taitojen ja tietojen pohjalta toimintaa voisi kehittää siten, että ryhmän nuorille jaettaisiin jonkinlaiset vastuuroolit ja vastuutehtävät. Tällöin aikuisten roolit ryhmässä pitäytyisivät enemmän sosiokulttuurisina innostajina, ohjaajien sijaan. Toiminnalla tähdittäisiin pikku hiljaa nuorten itse organisoimaan ja ylläpitämään ryhmään. Se kuitenkin vaatisi pitkäjänteistä kuukausia kestävästä työskentelystä. Muutama tapaamiskerta ei riittäisi siihen. Ryhmän rooleja voitaisiin lähestyä persoonallisuustestien kautta ja vastuualueet voitaisiin jakaa kullekin roolille sopiviksi.

Videoprosessia olisi voitu kasvattaa jakaen nuorille valomiehen, äänimiehen, lavastajan, puvustajan, näyttelijöiden, kuvaajien ja editoijien rooleja heidän omien kiinnostuksen kohteiden mukaan. Käytettävissä oleva aika määritteli kuitenkin, mitä oli tehtävissä. Kahden minuutin mittaisen videon tekemiseen kului useita työtunteja ja pelkästään editoimiseen meni muutama tunti. Myös tapahtumaa olisi voitu kasvattaa koko viikon mittaiseksi thaikulttuuritapahtumaksi, joka olisi huipentunut ruokatapahtumaan. Esimerkiksi lähikirjaston kanssa olisi voitu tehdä yhteistyötä tai nuorten suunnittelema thaimaalainen sisustus, olisi voitu tehdä suljetuun tilaan, jonka voi tarvittaessa lukita. Tällöin sisustusta ei olisi tarvinnut riisua heti pois tapahtuman jälkeen. Tapahtuma oli kuitenkin sen suunnitelleen nuoren näköinen ja vaati jo tällaisenaan paljon valmistelua. Nuori itse ja juhlavieraat olivat tyytyväisiä tapahtumaan. Koko viikon mittainen tapahtuma, olisi vaatinut vielä paljon enemmän resursseja ja aikaa.

Tärkeintä toiminnassa on, ettei sitä ole ennalta suunniteltu loppuun, vaan tavoitteet, ideat ja käytettävät menetelmät nousevat ryhmästä. On silti hyvä kartoittaa vaihtoehtoja ja yhteistyökumppaneita valmiiksi ennen ryhmän kokoamista. Jotta toiminnallista mallia voitaisiin kehittää edelleen, on palautteen kerääminen tärkeää. Omien kokemuksieni valossa alku- ja loppukartoitus eivät riittäneet palautteen keräämiseen, koska niiden vastaukset olivat hyvin tulkinvaraisia. Ne toimivat kuitenkin hyvin keskustelun herättäjinä ja toiminnallisen palautteen keruun apuna. Jälkeenpäin ajatellen, minun olisi ollut syytä käyttää loppukartoituksen vastauksia viimeisen tapaamisen arviointi- ja palautekeskustelun pohjana.

Tulevaisuudessa toiminnallista mallia voisi kehittää siten, että ryhmätoimintaan sisältyisi vierailu kaupungin virastoon, jossa asiantuntijat voisivat havainnollistaen lyhyesti kertoa, miten ja minkälaisilla aikatauluilla päätösprosessit etenevät, jotta nuoret saisivat paremman kuvan vaikuttamisen väylistä aina täytäntöönpanoon asti. Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvaminen edellyttää tiedollisten ja toiminnallisten valmiuksien lisäksi perustietämystä yhteiskunnan toiminnasta (Gretschel 2006: 59). Siksi yhteistyötä päättävässä asemassa olevien henkilöiden kanssa voisi tehdä tiiviimmin ja myös sitouttaa heitä nuorten kanssa yhteistyössä tehtävään prosessiin.

10.1 Toiminnallisen mallin toteutumisen edellytykset

1. Tietoisuuden kasvaminen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista

Innostaminen lähtee herkistämisestä ja motivoinnista, jolla herätetään ihmisiä tiedostamaan ja kiinnittämään huomiota sellaisiin asioihin, jotka he kokevat oman elämänsä kannalta merkityksellisiksi. Informaatiopohjan kartuttamiseksi ihmiset voidaan johdattaa osallistavan tutkimuksen tekemiseen. Saatuja tutkimustuloksia voidaan tarkastella ja tulkita yhdessä, jotta ihmisten identiteetti ja kuuluminen yhteisöön vahvistuisi. (Kurki 2000: 133.) Kun ihmiset tulevat tietoisiksi elämällensä merkityksellisistä asioista, tulevat he myös tietoisiksi kehitystä vaativista asioista ja erilaisista mahdollisuuksista vaikuttaa vallitseviin olosuhteisiin.

2. Valmiudet osallistua ja toimia aktiivisina yhteiskunnan jäseninä kehittyvät toiminnan kautta (af Ursin ym. 2012: 57).

Toiminnalliset ja luovat tavat antavat erilaisia vaihtoehtoja ottaa kantaa ja vaikuttaa, perinteisten nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntien edustuksellisille toimintatavoille. Ne mahdollistavat nuorten äänen kuuluvuuden vaikuttavalla tavalla, ilman liiallista johdattelua tai sensuuria. Kun nuoret ovat itse vastuussa tapahtumien organisoinnista, kehittyvät valmiudet yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen aivan erillä tavalla, kuin aikuisten johtamassa toiminnassa. Nuorten oman käden jälki on nähtävissä ja luo voimaantumisen ja onnistumisen kokemuksia.

3. Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvaminen edellyttää tiedollisten ja toiminnallisten valmiuksien lisäksi perustietämystä yhteiskunnan toiminnasta (Gretschel 2006: 59).

Pelkkä tietoisuuden kasvaminen erilaisista mahdollisuuksista sekä tavoista osallistua ja vaikuttaa ei riitä. Tulevaisuudessa toiminnallista mallia voisi kehittää siten, että ryhmätoimintaan sisältyisi esimerkiksi vierailu kaupungin virastoon, jossa asiantuntijat voisivat havainnollistaen lyhyesti kertoa, miten ja minkälaisilla aikatauluilla päätösprosessit etenevät, jotta nuoret saisivat paremman kuvan vaikuttamisen väylistä aina täytäntöönpanoon asti.

4. Adressit ja kantaottavat videot, eivät yksin riitä aloitteiden toteutumiseen ja niistä seuraaviin toimenpiteisiin, vaan vaativat kaupungin virkamiesten ja nuorten yhteisiä keskustelutilaisuuksia, joissa kiinnitetään erityistä huomiota vuorovaikutuksellisen dialogin luomiseen nuorten kanssa.

On tärkeää, että kaupungin virkamiehet ovat valmistautuneita kohtaamaan nuoret ja, että nuorille annetaan kunnolla aikaa ja tilaa esittää näkemyksiään yhteisissä keskustelutilaisuuksissa.

sisä. Vaikka päätösprosessit ja täytäntöönpanovaiheet ovat hitaita, voidaan nuorille tiedottaa asioiden kulusta määrääjain ja pitää heidät ajan tasalla yhdessä sovituista asioista. Kun kaupungin virkamiesten ja nuorten välinen tapaaminen perustuu aitoon vuorovaikutukselliseen dialogiin, jää nuorille tapaamisesta positiivinen osallisuuskokemus, joka johtaa haluun osallistua ja vaikuttaa myös tulevaisuudessa.

11 Eettinen pohdinta

Tässä opinnäytetyössä on noudatettu sosiaalialan ammattieettisiä säädöksiä ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettinen pohdinta oli keskeisessä osassa niin toiminnan suunnittelua, toteuttamista kuin arviointia ja julkistamista. Oli tärkeää, että näkökohdat siitä, mitä tulee tapahtumaan prosessin aikana, paljastettiin nuorille (Hirsjärvi 1997: 28). Alkavaa toimintaa esitellessä kerroin sekä nuorille että nuorten vanhemmille opinnäytetyön tavoitteista sekä siitä, mikä kaikki tulee olemaan opinnäytetyön aineistoa ja mihin aineistoa käytetään (Ks. liite 8 Tiedote vanhemmille). Eettisyyden kannalta oli olennaista, että osallistuminen ryhmään oli vapaaehtoista (Hirsjärvi 1997: 28). Ryhmään osallistumiseen pyysin kirjallisen luvan alaikäisten vanhemmilta (Ks. liite 9 Lupa osallistua ideointiryhmään). Toimintapaikka oli neutraali ympäristö ja ennestään tuttu nuorille. Myös menetelmälliset ratkaisut tehtiin eettisyyttä ajatellen. Kyseiset menetelmät valittiin, koska niiden kautta oli mahdollista saada voimaantumisen ja osallisuuden kokemuksia. Pääasiallisesti menetelmälliset ratkaisut tehtiin kuitenkin tapaamisissa esiin nousseisiin tarpeisiin ja havaintoihin perustuen. Menetelmistä erityisesti sosiometrian käyttäminen vaatii ohjaajalta tilannetajua ja ammatillisuutta. Sosiometria on aina paljastavaa ja voi olla siksi myös haavoittavaa. Siksi jälkikeskustelu on tärkeää. Vaikka sosiometrisissa harjoituksissa ei tapahtuisi mitään paljastavaa tai ketään loukkaavaa, voivat ohjaaja tai muut ryhmän jäsenet loukata tahtomattaan jotain ryhmän jäsenistä myös jättämällä hänet huomioimatta. Sosiometristen harjoitusten heikkous on siinä, että usein rohkeimpien ja ulospäin suuntautuneiden äänet pääsevät kuuluviin, hiljaisempien äänien jäädessä taustalle. Pohdin myös sitä, olisiko minun kuulunut puuttua nuorten roolien jakoihin videoprosessissa tai ruokatapahtuman järjestämisessä enemmän, jotta kaikki olisivat päässeet osallistumaan niihin tasavertaisesti. Toisaalta, oma aktiivisuus ja motivaatio on kaiken osallistumisen ydin. Pakottaminen ja tehtävien määrääminen ei olisi ollut kovin osallistavaa.

Eettisesti toimivan ohjaajan kuuluu miettiä, kuinka toiminta vaikuttaa osallistujiin ja myös laajemmin koko yhteisöön tai yhteiskuntaan. Tutkijan pitää arvioida, onko tutkittavia mahdollista tunnistaa raportista tai aiheutuuko toiminnasta muuta haittaa siihen osallistuville. (Heikkinen ym. 2006c: 158.) Tutkittavien henkilöllisyyden salassapito oli tärkeää prosessin aikana sekä on tärkeää myös sen jälkeen. Tunnistettavuus ja salassapitovelvollisuus vaikeutuivat, koska nuoret päättivät itse organisoida tapahtuman ja tehdä kantaottavan videon, jossa osan tutkittavien kasvot paljastuivat. Tällöin nuorten anonyymiuden pitäminen kosketti lähinnä

sitä, ettei paljastettu näiden nuorien olevan myös osa tätä opinnäytetyötä. Samanlainen tilanne syntyi, kun kaupungin viranomaisten ja nuorten välillä järjestettiin keskustelutilaisuus. Kaupungin edustajat ovat velvollisia pitämään opinnäytetyöhön osallistuneiden nuorten henkilöllisyyden salassa.

Ongelmallista eettisyyden kannalta on se, että jos opinnäytetyön esittelyn yhteydessä esitetään myös nuorten tekemä video, on joitain nuoria mahdollista tunnistaa videokuvasta ja yhdistää opinnäytetyön puheenvuoroihin, vaikka nuorten nimiä ei videossa eikä opinnäytetyön raportissa mainita. Siksi nuorten tekemän kantaottavan videon esittämiseen kaupungin eri tilaisuuksissa ja Laurea-ammattikorkeakoulun tilaisuuksissa pyydettiin myös erikseen luvat (Ks. liite 10 Lupa käyttää ideointiryhmän toiminnasta kerättyä aineistoa ja liite 11 Lupa julkaista ideointiryhmän nuorten asuinalue ja lupa käyttää aineistoa). Tässä opinnäytetyössä päädyttiin julkaisemaan nuorten asuinalueen nimi, koska nuoret itse sitä toivoivat. Ajatuksena oli, että tällöin nuorten kannanotot kohdistuisivat Länsimäkeen ja ne voisivat saada enemmän kuuluvuutta. Myös asuinalueen nimen julkaisemiseen pyydettiin lupa. Tärkeä eettinen haaste esimerkiksi videon tekemisessä oli se, että missä määrin ohjaajan kuului puuttua videon tekemiseen. Kun on kyse nuorten henkilökohtaisista, nuorten tärkeisiin elämäkokemuksiin tai identiteettiin liittyvistä tarinoista, oli tärkeä miettiä jo etukäteen, miten laajalle yleisölle videota on tarkoitus jakaa. (Juppi 2012: 207-208.) Videon esittämisestä sovittiin, että jokaiseen videon esittämiskertaan pyydetään vielä erikseen suullinen lupa nuorilta.

Periaatteessa olisi ollut eettistä ottaa tutkittavat mukaan jo suunnitteluvaiheessa, mutta se on harvoin käytännössä mahdollista lyhyissä projekteissa. Nuoret saivat kuitenkin vaikuttaa menetelmiin prosessin aikana ja aineistoa tulkittiin yhdessä. Koska nuorten asiantuntijuuden tunnustaminen oli opinnäytetyön lähtökohta, oli eettisesti tärkeää etsiä sellaisia raportoinnin ja kirjoituksen tapoja, jotka antoivat äänen tutkittaville eli nuorille (Heikkinen ym. 2006c: 158). Raportoinnissa oli tarpeen myös kiinnittää todenmukaisuuteen huomiota. Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaessa ei vääristellä havaintoja eikä esitetä tekaistuja johtopäätöksiä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002.) Siksi oli tärkeää antaa tutkittaville mahdollisuus tarkistaa itseään koskevat kohdat raportissa (Heikkinen ym. 2006c: 158). Järjestin viimeisen tapaamisen jälkeen lyhyen palaute ja arviointitilaisuuden nuorille. Paikalle saapui viisi nuorta. Näytin heille raportista heidän repliikkejään ja tarkistin johtopäätöksien paikkansapitävyyden. Lisäksi tiedotin opinnäytetyön seminaarista ja annoin nuorten keksiä opinnäytetyölle nimen.

12 Pohdinta

Lähes vuoden mittainen opinnäytetyö oli pitkä prosessi, jonka aikana kasvoin ihmisenä ja sosiaalialan ammattilaisena. Koska prosessi oli pitkä, minulla oli aikaa reflektoida ja pohtia tapahtumia rauhassa. Prosessi oli opettavainen ja voimaannuttava kokemus. Lyhyessä projektissa tällaiset kokemukset eivät olisi edes olleet mahdollisia. Prosessi alkoi tutustumalla kirjallisuuteen ja erilaisiin teorioihin ryhmätoiminnasta, sosiokulttuurisesta innostamisesta, osallisuudesta ja osallistavasta tutkimuksesta, opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessäni. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka kokonaisvaltaisesti opinnäytetyön aiheet alkoivat hallita tajuntaani ja pyörivät mielessäni sekä tulivat myös uniini. Jatkoin teorian kartoittamista läpi opinnäytetyön toiminnallisen prosessin lukiessani kirjallisuutta aina ryhmätapaamisten välillä ja suunnitellessani tulevia tapaamisia. En kuitenkaan kirjoittanut opinnäytetyön raportin teoriaosuutta etukäteen, koska en halunnut sen jäävän irralliseksi. Opinnäytetyön teoria kumpusi käytännöstä.

Prosessin alkuvaiheet toisella alueella yrittäessäni koota romaninuorten ryhmää, olivat erittäin opettavaisia ja ne kokemukset valmistivat minua ideointiryhmän ohjaamiseen. Merkittäviä olivat kaksi havaintoa, jotka alkuvaiheet opettivat. Ensimmäinen nuoria pitää lähestyä kohtaamalla heidät. Läsnäolo, kohtaaminen ja vuorovaikutus ovat kaikkein tärkein asia luottamuksen saavuttamisessa. Jos edes jonkinasteista luottamusta ei saavuteta, jää ryhmätoiminta kovin pinnalliseksi, eivätkä siihen osallistuvat välttämättä hyödy siitä. Toiseksi on mielestäni välttämätöntä, että nuorille ennestään tutut työntekijät osallistuvat ryhmätoimintaan, jos kyseessä on vain muutamien tapaamiskertojen mittainen parin kuukauden prosessi. Ilman nuorisotyöntekijöiden osallistumista toiminta ei olisi onnistunut. He tunsivat nuoret ja Länsimäen alueen, josta oli suurta apua prosessin aikana. Opin paljon myös nuorisotyöntekijöiden tavasta olla läsnä ja kohdata nuoret. Heidän nuoriin luoma luottamuksellinen ja kunnioittava suhde oli suorastaan ihailtavaa. Vaikka nuorisotyöntekijät eivät puuttuneet ideointiryhmän ohjaamiseen tai suunnitelmien tekemiseen, heidän läsnäolonsa rauhoitti tunnelmaa ja heidän antama palautteensa oli minulle korvaamattoman arvokasta. He myös auttoivat erilaisissa käytännön järjestelyissä ja ryhmän hallinnassa. Oli tärkeää myös jatkoon kannalta, että he olivat mukana prosessissa, koska ideointiryhmän toiminta jatkui nuorisotyöntekijöiden johdolla.

Olen tyytyväinen, että päätin tehdä opinnäytetyön yksin, koska itsenäinen suunnittelu, toteutus ja arviointi valmistivat minua tulevaan työelämään. Useat työpaikat vaativat kokemusta itsenäisestä toimintasuunnitelmien tekemisestä ja ryhmän ohjaamisesta. En kokenut itsenäistä työskentelyä taakaksi tai liian haasteelliseksi, koska minulla oli jo jonkin verran kokemusta itsenäisestä toimintasuunnitelmien tekemisestä sekä ryhmän ohjaamisesta aiempien työharjoitteluiden ja töideni kautta. Vaikka tein opinnäytetyön yksin, en missään nimessä jäänyt yksin, koska nuorisotyöntekijöiden lisäksi sekä työelämän ohjaajani Pia Tasanko että Laurea-

ammattikorkeakoulun ohjaajani Ira Stiller tukivat ohjaajuuttani ja opinnäytetyön prosessia suunnitelmista lähtien, antaen kuitenkin minulle vapaat kädet toteuttaa opinnäytetyön prosessia omien ratkaisujeni pohjalta. Laurea-ammattikorkeakoulun ohjaajani tuki oppimistani ehdottaen hyviä kirjall lähteitä ja tehden hyviä kysymyksiä, joihin jouduin itse pohtimaan ratkaisua. Hän myös auttoi hahmottamaan kokonaisuuden ja pitämään opinnäytetyön sopivissa raameissa, ettei se kasvanut liian suureksi projektiksi, koska aineistoa olisi riittänyt vaikka väitöskirjaan asti.

Työelämänohjaajani toimi sosiokulttuurisena innostajanani ja rinnalla kulkijana. Hän auttoi minua pohtimaan ja refleктоimaan prosessin aikana tulleita haasteita, vastoinkäymisiä sekä saavutuksia ja onnistumisia. Hän auttoi myös esimerkiksi asiasisällön ja oikeinkirjoituksen tarkistamisessa sekä virallisten tiedotteiden ja lupalappujen laatimisessa. Ilman työelämän ohjaajan aktiivista panosta olisin saattanut tuntea haukanneeni liian suuren palan ja opinnäytetyö olisi saattanut kasvaa liian suureksi haasteeksi itselleni. Työelämän ohjaajan rooli korostui prosessin alkuvaiheessa. Ryhmätoiminnan käynnistyttyä, oli hienoa huomata, että minun arviointikykyyni ja itsenäiseen suunnittelukykyyni luotettiin. Koin, että olin osoittanut olevani sen luottamuksen arvoinen ja sain toteuttaa toimintaa itsenäisesti.

Ilman ideointiryhmän nuorten aktiivista panosta tämä opinnäytetyö ei olisi onnistunut. Nuoret määrittivät ryhmätoiminnan suuntaukset valitsimiensa tavoitteiden kautta ja toivat ryhmään energiaa sekä loivat ryhmän rennon tunnelman. Heidän antamansa palaute opetti itselleni tärkeitä asioita liittyen ryhmän ohjaajan taitoihin ja ryhmän motivointiin ja innostamiseen. Jälkikäteen ajatellen olisin voinut panostaa vielä enemmän itse toimintaan, osallistavan tutkimuksen sijaan. Kun tutkin nuorten vastauksia videonauhalla, huomasin saturaatiota aineistossa eli samat asiat tulivat ilmi monissa eri harjoituksissa esimerkiksi sosiometriassa ja ajatuskartta työskentelyssä. Opin, että nuorten sosiokulttuurisessa innostamisessa on tärkeä panostaa enemmän toiminnallisuuteen. Se on tärkeä havainto, jota aion hyödyntää tulevaisuudessa. Sen lisäksi, että opinnäytetyötä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, itselleni oli tärkeintä, että nuoret kokivat hyötyneensä toiminnasta ja saivat positiivisia osallisuuskokemuksia.

Nuorten kertomukset ja opinnäytetyön prosessi saivat minut pohtimaan sitä, että nykyajan yhteiskunta ei anna kovin paljon tilaa epäviralliselle ja kansalaislähtöiselle toiminnalle. Tavalliselle kansalaiselle vaikuttaminen tuntuu olevan melko vaikeaa. Nuorten ja skeittiryhmän välinen tapaaminen sai minut pohtimaan, onko osallisuus edes mahdollista nykyajan yhteiskunnassa, jossa kaikki on ulkoistettu ammattilaisten ja valtion hoidettavaksi. Ihmisten yhteisöllisyydestä lähtöisin oleva toiminta voi olla pahimmillaan rikos, vaikka sen tarkoitus olisi pitää yhteisiä virkistysalueita kunnossa. Esimerkiksi skeittipuiston välineitä ei voi itsenäisesti mennä korjaamaan, vaikka ne rikkinäisenä aiheuttaisivat suuremman turvallisuusriskin kuin

itse korjatut välineet. Yhteiskunnan rakenteet jarruttavat ihmisten omasta aktiivisuudesta lähtöisin olevaa osallisuutta. Kaiken on oltava valtion hallinnassa. Toinen osallisuutta rajoittava tekijä on mielestäni kielteinen asenne. Jos esimerkiksi vaikutusvaltaiset ammattilaiset suhtautuvat nihkeästi nuorten kuulemiseen ja mukaan ottamiseen, on osallisuuden vaikea toteutua missään muodossa. Yhteistyö on kaiken lähtökohta. Vain yhteiskunnan rakenteita muuttamalla voitaisiin tehdä yhteistyötä aktiivisten yhteisöjen jäsenten eli tavallisten asuinalueen asukkaiden: vanhusten, aikuisten, lasten ja nuorten sekä viranomaisten ja kaupungin työntekijöiden esimerkiksi rakennusmiesten kanssa. Yhteisen keskustelun virittäminen ja yhteistyön organisointi virallisen ja epävirallisen tahon välillä on mielestäni avain nuorten parempaan osallisuuteen.

Osallisuuden polarisoituminen on huolestuttava ilmiö, joka voi johtaa kansalaistoiminnan häviämiseen ja pienen eliitin mielipiteiden huomioimiseen. Samalla kun osa nuorista on yhteiskunnallisesti aktiivisia, katkeaa joidenkin nuorten yhteys yhteiskunnalliseen osallisuuteen jo varhaisnuoruudessa. Osallisuuden polarisoitumisella on kaksi huolestuttavaa piirrettä. Jos esimerkiksi pelkästään aktiivisia nuorisovaltuuston tai oppilaskunnan nuoria kuullaan kysyttäessä mielipidettä koko nuorisoa koskevista asioista, muodostuu helposti liian yksioikoinen kuva nuorten tarpeista ja toiveista. Ne nuoret, jotka eivät ole koskaan saaneet positiivisia kokemuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta, eivät välttämättä edes yritä osallistua ja vaikuttaa aikuisena. Osallisuuteen kasvetaan jo lapsuudesta asti, mutta jos osallisuuden kokemukset jäävät kokonaan uupumaan, se voi lisätä ulkopuolisuuden tunnetta ja johtaa syrjäytymiseen. Erityisesti olen huolestunut maahanmuuttajataustaisten sekä muiden vähemmistöjen nuorten mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa tasavertaisesti suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lähteet

af Ursin, P. & Haanpää L. 2012. Nuorten osallistuminen luupin alla. Kyselytutkimus lounais-suomalaisten nuorten yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorisotutkimus 30 (1), 54-69.

Aitolehti, S. 2008. Sosiadraama. Teoksessa S. Aitolehti & K. Silvola. Suhteiden näyttämöt. Näkökulmia psykodraamaan. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 111-126.

Aitolehti, S. & Silvola, K. 2008. Mitä psykodraama on? Teoksessa S. Aitolehti & K. Silvola. Suhteiden näyttämöt. Näkökulmia psykodraamaan. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 11-22.

Eskelinen, T. ym. 2012a. Kansalaistoiminta. Lapset ja nuoret kansalaistoimijoina. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino.

Eskelinen, T. ym. 2012b. Kunnallinen päätöksenteko. Lapset ja nuoret subjekteina kunnallisessa päätöksenteossa. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino.

Gellin, M. ym. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino, 149-179.

Gretschel, A. ym. 2012. Yhdyskunta- ja liikuntasuunnittelu: esimerkkinä skeittialueet ja leikkiuistot. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino, 198-212.

Gretschel, A. 2006. Nuorten vaikutusmahdollisuuksien arviointi (NVA). Ympäristövastuullinen kansalaisuus kouluopetuksessa. Nuorisotutkimus 24 (3), 14-28.

Heikkilä, J. & Heikkilä, K. 2001. Dialogi avain innovatiivisuuteen. Vantaa: WSOY.

Heikkilä, J. & Heikkilä, K. 2001b. Innovatiivisuutta etsimässä. Irtiottoa keskinkertaisuudesta. Jyväskylä: Gummerus.

Heikkinen, H. 2006. Tutkiva ote toimintaan. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 15-38.

Heikkinen, H. ym. 2006. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 39-76.

Heikkinen, H. ym. 2006b. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 78-93.

- Heikkinen, H & Jyrkämä, J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa H. Heikkinen, R. Huttunen & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva: WSOY, 25-62.
- Heikkinen, H. & Syrjälä, L. 2006c. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 144-162.
- Hirsjärvi, S. 1997. Tieteelliselle tutkimukselle asetetut vaatimukset. Tutkimuksen eettiset vaatimukset. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy, 27-30.
- Horelli, L. 2001. Young people's participation in local development: Lip service or serious business? Teoksessa H. Helve & C. Wallace. Youth, Citizenship and Empowerment. Hampshire, England: Ashgate Publishing, 57-71.
- Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalalan alasteella. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Tutkimusraportti 3. Helsinki.
- Huovinen, T. & Rovio, E. 2006. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 94-113.
- Huttunen, R. ym. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa H. Heikkinen, R. Huttunen & P. Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva: WSOY, 111-136.
- Höylä, S. 2012. Views on work with the youth. Youth work in Finland. Teoksessa J. Krappe, T. Parkkinen & A. Tonteri (toim.) Moving in! Art-Based approaches to work with the youth. MIMO-project 2010-2013. Tampere: Juvenes print, 13-32.
- Jokela, A. 2008. Erään Espoon-reissun seuraamukset - eli kuinka Sulatto syntyi. Teoksessa A. Gretschel & Jarno Moisala (toim.) Nuorten Raahe-nuorten ajatuksia osallisuudesta, vaikuttamisesta ja Raahesta. Raahe: Raahen nuorison Tuki ry, 23-26.
- Juhila, K. 2006. Sosiaalityön tekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Jyväskylä: Vastapaino.
- Junttila-Vitikka, P. ym. 2012. Kunnallisen nuorisotyön osallisuusympäristöt. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 118. Helsinki: Hakapaino.
- Juppi, P. 2012. Digitaalinen tarinankerronta nuorten osallisuuden ja identiteettityön välineenä. Teoksessa J. Krappe, T. Parkkinen & A. Tonteri (toim.) Moving in! Art-Based approaches to work with the youth. MIMO-project 2010-2013. Tampere: Juvenes print, 193-226.
- Järveläinen, E. 2012. OPTIMA LOPS KEVÄT 2012: Materiaalit: Kehittämisen_tutkiva_työote_2012 (luentodiat)

Karvinen, V. 2004. Käy eespäin väki voimakas- 50 vuotta sosiaalidemokraattista järjestötoimintaa Vantaan Rajakylässä ja Länsimäessä. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kiilakoski, T. 2007. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. Helsinki: Hakapaino, 8-19.

Kiilakoski, T. ym. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino, 9-34.

Koistinen ym. 2010, Lasten ja Nuorten Vantaa toimintaohjelma vuosille 2010-2012, Vantaan kaupungin nuorisopalvelut

Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Koskinen, S. & Horelli, L. 2006. Ympäristövastuullinen kansalaisuus kouluopetuksessa. Nuorisotutkimus 24 (3), 14-28.

Kuntalaki 17.3.1995/365

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630

Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma 2012-2015, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012:6, 1.2.2012

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Leino, I. 2012. Moniammatillisen työryhmätyöskentelyn ensiaskeleet MIMO-projektissa. Teoksessa J. Krappe, T. Parkkinen & A. Tonteri (toim.) Moving in! Art-Based approaches to work with the youth. MIMO-project 2010-2013. Tampere: Juvenes print, 211-226.

Lukiolaki 21.8.1998/629

Merikivi, H. 2008. Yksilö ja ryhmä psykodraamaterapiassa. Sosiometria ja ryhmän teemat. Teoksessa S. Aitolehti & K. Silvola. Suhteiden näyttäminen. Näkökulmia psykodraamaan. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 101-109.

Muuronen, V. 2007. Lapset ja nuoret oman lähiympäristönsä suunnittelijoina, rakentajina ja ylläpitäjinä - Mikkelin KITE-projekti suunnannäyttäjänä. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. Helsinki: Hakapaino, 143.

Myllyniemi, S. 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Nuorisoasiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 88. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Ojala, T. & Uutela, A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Perustuslaki 11.6.1999/731

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 2011. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2010. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja.

<http://www.avi.fi/fi/virastot/pohjoissuomenavi/Ajankohtaista/julkaisut/Documents/2011/AVI%20peruspalvelut%202010LR.pdf>

Pyry, N. 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrittäjiä. Nuorisotutkimus. Osallisuus ja osallistuminen. 30 (1), 35-53.

Rasku-Puttonen, H. 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 111-125.

Stringer, E. 1999. Action research. Second edition. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. <http://www.tenk.fi/julkaisutjaOhjeet/htkfi.pdf>

Vehviläinen, J. 2006. Nuorten osallisuushanke. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Wallace, C. 2001. Youth, citizenship and empowerment. Teoksessa H. Helve & C. Wallace. Youth, Citizenship and Empowerment. Hampshire, England: Ashgate Publishing, 11-31.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989

Kuviot

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessikuvaus

Kuvio 2. Opinnäytetyön aikajana

Kuvio 3. Toiminnallisen tutkimuksen sykli

Kuvio 4. Toiminnallisen tutkimuksen spiraali

Kuvio 5. Toiminnan prosessikuvaus

Kuvio 6. Osallisuuden tikkaat

Kuvio 7. Skeittialueen kehitettävien asioiden listaus

Kuvio 8. Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamalli

Taulukot

Taulukko 1. Opinnäytetyön tavoitteet, toteutus ja arviointi.

Taulukko 2. Omat henkilökohtaiset tavoitteet.

Liitteet

Liite 1 Lasten ja nuorten Vantaa toimintaohjelman toimenpiteet

1. Toimenpideohjelma tunnetuksi

Toimenpideohjelma tehdään tunnetuksi laajasti ja innostetaan kaupungin päättäjiä ja työntekijöitä ottamaan vastuuta sen toteuttamisesta. Nuorisovaltuusto osallistuu ohjelman tunnetuksi tekemiseen ja käytännöiksi muuttamiseen.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

2. Monialainen työryhmä

Perustetaan työryhmä jatkamaan projektin työtä ja kehittämään edelleen toimenpiteitä osallisuuden edistämiseksi. Työryhmä myös kokoaa lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointeja hyödynnettäväksi kehittämistyössä. Nuorten osallistuminen työryhmään varmistetaan. Työryhmään voivat kuulua esimerkiksi toimialojen nimetyt lasten ja nuorten osallisuuden vastuuhenkilöt.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi

3. Lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi

Kaupungin toimialoilla otetaan pysyväksi käytännöksi lapsija nuorisovaikutusten arviointi jokaisen päätöksen kohdalla.

Päävastuu: Kaikki toimialat

4. Lapsi- ja nuorisoasiavaltuutettu

Lasten ja nuorten etuihin liittyvät tehtävät tulisi keskittää kaupungin organisaatiossa yhdelle henkilölle. Sen vuoksi Vantaalle tarvitaan lapsi- ja nuorisoasiavaltuutettu. Hänen tehtäviinsä kuuluisivat esimerkiksi kaupunkitasoinen lasten ja nuorten edunvalvonta, lapsi- ja nuorisovaikutusten arvioinnin kehittäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen. Tehtävien hoitaminen edellyttää laajaa osaamista kaupungin hallinnosta ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien syvällistä tuntemusta.

Päävastuu: Sivistystoimi, Nuorisopalvelut

5. 5-6-vuotiaiden osallisuus

Kehitetään rakenteita, joilla vahvistetaan 5-6-vuotiaiden osallisuutta päivähoidossa.

Päävastuu: Sivistystoimi, Varhaiskasvatuksen tulosalue

6. Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuuston roolia nuorten kuulemisessa ja osallistumisessa päätöksentekoon vahvistetaan. Nuorisovaltuuston toiminnan kehittämisen kannalta on olennaista, että nuorisovaltuuston edustajat pääsevät nuorten asioiden asiantuntijoina jo valmisteluvaiheissa mukaan käsittelemään päätöksentekoon tulevia asioita. Osallistuminen ideointiin ja suunnitteluun on tärkeää, sillä kannanottojen antaminen valmiisiin esityksiin ei tuo kokemusta todellisesta vaikuttamisesta.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi, keskushallinto

7. Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on edistää oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumista päätöksentekoon, yhteistoimintaa ja kouluviihtyvyyttä. Varmistetaan, että oppilaskuntien hallitukset toimivat kaikissa kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Oppilaskuntien, nuorisovaltuuston ja alueellisen nuorisotyön yhteistyötä lisätään ja tiivistetään.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut, Nuorisovaltuusto

8. Nuorisotalot

Varmistetaan, että nuorten osallisuus on keskeisessä asemassa nuorisotalojen toiminnassa. Jokaisella nuorisotilalla tehdään oma osallisuuskäytäntöjen malli. Nuorisotyöntekijöille järjestetään koulutusta räätälöidysti henkilöstön osaamisen ja tehtäväkuvan mukaan.

Päävastuu: Nuorisopalvelut

9. Vaikuttaja-päivä

Varmistetaan Vaikuttaja-päivän jatkuminen tärkeänä vantaalaisena lasten ja nuorten vaikuttamisforumina.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut

10. Sosiaalinen media kansalais- ja mediakasvatuksessa

Opettajille toimitetaan aineistoa sosiaalisesta mediasta ja erilaisten verkkoympäristöjen käytöstä opetuksessa. Otetaan käyttöön paikkatietosovellus, jonka avulla lasten ja nuorten aloitteet tallennetaan verkkoon tiedon keräämisen helpottamiseksi. Nuorisovaltuusto osallistuu järjestelmän suunnitteluun.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Maankäyttö ja ympäristö

11. Demokratia- ja kansalaiskasvatuksen aineistot

Opettajien ja nuorisotyöntekijöiden avuksi tehdään verkkoaineistoja. Vaikuttamista ja demokratiaa koskevan oppimateriaalin jakelua selkiinnytetään, jotta aineistot ovat helposti käytettävissä eri ympäristöissä.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut

12. Nuorten nettisivut

Kun Vantaan kaupungin verkkosivut uusitaan, luodaan myös nuorten omat Vaikuttaja-sivut. Niiden kautta eri-ikäiset lapset ja nuoret saavat tietoa osallisuus- ja vaikuttamistavoista ja pääsevät tekemään aloitteita. Sivuille lisätään myös Ota yhteyttä -linkki, jonka kautta lapset ja nuoret pääsevät suoraan kontaktiin poliitikkojen ja virkahenkilöiden kanssa. Varmistetaan, että nuoret ovat mukana verkkosivujen suunnittelussa.

Päävastuu: Viestintä | Kumppani: Nuorisopalvelut

13. Nuorten aloitteet

Nuorisovaltuuston aloitteet etenevät kaupungin järjestelmässä nopeutettua reittiä. Aloitejärjestelmä kehitetään läpinäkyväksi ja aloitteiden käsittelylle sovitaan aikataulu. Aloitejärjestelmästä tehdään selkeä prosessikuvaus ja varmistetaan aloitteiden seuranta ja niistä tiedottaminen. Aloitejärjestelmää hyödynnetään Vaikuttaja-päivän ennakotehtävissä ja ryhmätöissä.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

14. Verkkopohjainen aloitejärjestelmä

Varmistetaan, että kaupungin verkkosivuille tulee aloitekanava.

Päävastuu: Viestintä

15. Kansalais- ja järjestötoiminta

Järjestöjä, yhteisöjä ja erilaisia toimintaryhmiä kannustetaan lisäämään ja kehittämään osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien muotoja toiminnassaan. Järjestöjen, yhteisöjen ja toimintaryhmien välistä yhteistyötä kannustetaan, tuetaan ja kehitetään.

Päävastuu: Vapaa-aika ja asukaspalvelut

16. Kieli- ja kulttuuriryhmien osallistuminen

Ollaan yhteydessä monikulttuurisiin järjestöihin ja tuetaan eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumista oppilaskuntatoimintaan, nuorisovaltuustoon ja Vaikuttaja-päivään.

Lasten ja nuorten Vantaa -malli käännetään eri kielille. Yhdessä lasten ja nuorten sekä monikulttuuristen järjestöjen kanssa tutustutaan osallistumismalliin ja osallistumisen periaatteisiin. Tiedotukseen kiinnitetään huomiota.

Päävastuu: Vapaa-aika ja asukaspalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

17. Päätäjien perehdyttäminen

Päätäjien perehdyttämisessä on kysymys informoinnista, jonka seurauksena lasten ja nuorten näkökulma saadaan esille jokaisessa asiassa ja voidaan luoda vuorovaikutukseen perustuva toimintakulttuuri. Perehdyttämistä hoidetaan eri tasoilla. Yhtenä mahdollisuutena on järjestää seminaari vaikuttamisasiosta esimerkiksi aina uuden valtuustokauden alussa. Päätäjien ja virkamiesten käyttöön tuotetaan materiaalia lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi, Keskushallinto

18. Toimialakohtaiset ohjelmat

Vantaan kaupungin toimialat luovat oman vaikuttamistoiminnan mallinsa, joissa otetaan huomioon lasten ja nuorten kuuleminen. Tuloskorteissa huomioidaan vuosittain, mitä lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen tarkoittavat kullakin toimialalla, ja miten asiassa edetään. Jokainen toimiala nimeää vastuullisen virkamiehen, jonka on aktiivisessa yhteydessä mm. nuorisovaltuustoon ja osallistuu monialaisen osallisuustyöryhmän toimintaan.

Päävastuu: Kaikki toimialat

Liite 2 Tutkimuslupa

 VANTAAN KAUPUNKI Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimiala Nuorisopalvelut		TUTKIMUSLUPAHAKEMUS/PÄÄTÖS Numero	
Pyydän tutkimuslupaa Vantaan kaupungin nuorisopalveluihin.			
Nimi	Marianne Merikanto		
Osoite	[REDACTED]	Puhelin	[REDACTED]
Arvo/ammatti	opiskelija		
Tutkimuksen nimi	Vantaalaisten nuorten kokemuksia vaikuttamista- Ryhmätoiminta nuorten osallisuuden rakentajana ja tiedon tuottajana		
Tutkimuksen tarkoitus / tavoite	Opinnäytetyön tavoitteena on toiminnallisen mallin kehittäminen, jonka avulla 1) innostetaan nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan sekä 2) tavoitellaan positiivisia osallisuuskokemuksia ja voimaantumista nuorille. Lisäksi toiminnallisen mallin avulla 3) kerätään tietoa nuorten osallisuus- ja vaikuttamiskokemuksista ja 4) tavoitellaan nuorten tietoisuuden kasvamista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.		
Tutkimus on:	☐ seminaarityö, ☒ pro gradu, ☐ lisenssiahtityö, ☐ väitöskirja, ☐ muu, mikä		
Oppilaitos tai tutkimuslaitos ja tutkimuksen ohjaaja:	Laurea ammattikorkeakoulu /Ira Stiller, Lasten ja nuorten Vantaa-hanke/ Pia Tasanko		
Tutkimuksen kohteena olevat Vantaalla ja muualla	Länsimäellä asuvat 13-17 vuotiaat nuoret		
Tutkimuksen tekemisestä on sovittu kanssa	Aluenuorisopäällikkö Ari Tossavaisen ja Länsimäen nuorisotilan työntekijöiden kanssa		
Otoksen koko	5-10 nuorta		
Käytettävät tutkimusmenetelmät	osallistava/toiminnallinen tutkimus, alku- ja loppukartoituskysely		
Tutkimuksen toteuttamisaika	loka-joulukuu 2012		
Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika	Tammikuu 2013		
Liitteinä:	☒ tutkimussuunnitelma, ☐ kyselylomake, ☐ haastattelurunko.		
Päiväys	21/09 2012	Allekirjoitus	Marianne Merikanto
Lupa myönnetty	Päiväys		/ 20
Tutkimuksen tekeminen edellyttää, että asiasta sovitaan toiminnasta vastaavan kanssa ja vanhemmilta hankitaan suostumus. Tutkimuksella kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Tutkijat ovat lain mukaan salassapitovelvollisia tutkimuksessa tietoonsa saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen.			
<small>Tutkimuslupahakemus/päätös (Nuor-TV)</small>			

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS

19 /2012 1 (3)

Dno VAP 4489/2012/092

Vapaa-ajan ja asukaspalvelut
Nuorisopalveluiden johtaja Eija Ahola

26.9.2012

TUTKIMUSLUPA**Laurea amk opiskelijan Marianne Merikannon opinnäytetyötä varten**

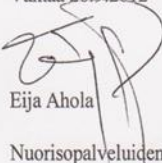
Laurea amk:n opiskelija Marianne Merikanto anoo tutkimuslupaa aiheena "Vantaalaisten nuorten kokemuksia vaikuttamisesta – Ryhmätoiminta nuorten osallisuuden rakentajana ja tiedon tuottajana" tutkimussuunnitelman mukaan.

Opinnäytetyö on Laurea ammattikorkeakoulun ja Vantaan nuorisopalveluiden yhteistyöhanke, joka liittyy laajemmin Vantaan kaupunginvaltuuston ja hallituksen vuonna 2010 hyväksymään Lasten ja nuorten Vantaa toimintaohjelmaan. Käytettävät tutkimusmenetelmät: osallistava/toiminnallinen tutkimus, alku- ja loppukartoituskysely. Tutkimuksen toteuttamisaikataulu: lokakuu 2012-joulukuun 2012, valmistuminen tammikuun 2013.

Nuorisopalveluiden johtajan**päätös:**

Päätän myöntää tutkimusluvan opinnäytetyöhakemuksen ja –suunnitelman mukaan. Tutkimuksella kerättyjä tietoja saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Kartoitukseen osallistuvien on sitouduttava salassapitovelvollisuuteen sekä turvaamaan ehdottomasti kartoituksessa tarkastelemiensa henkilöiden identiteetin ja anonymiteetin.

Täytäntöönpano: Nuorisopalvelut

Päiväys	Vantaa 26.9.2012
Allekirjoitus	
Nimen selvennys	Eija Ahola
Virka-asema	Nuorisopalveluiden johtaja

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan vapaa-ajan ja asukaspalveluiden lautakunnalle, osoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS

19 /2012 2 (3)

Dno VAP 4489/2012/092

Vapaa-ajan ja asukaspalvelut
Nuorisopalveluiden johtaja Eija Ahola

26.9.2012

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaunnista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava.

Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 3.10.2012

Paikka: Nuorisopalvelut, Kielotie 20 C, 01300 Vantaa

Tiedoksianto asianosaiselle:

1. Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95 §)

Asianosainen:

Annettu postin kuljetettavaksi . . .2012

Annettu tiedoksi sähköisenä viestinä . . .2012

Tiedoksiantaja:

2. Luovutettu asianosaiselle

Paikka:

Aika:

Asianosainen:

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTUJAN PÄÄTÖS

19 /2012 3 (3)

Dno VAP 4489/2012/092

Vapaa-ajan ja asukaspalvelut
Nuorisopalveluiden johtaja Eija Ahola

26.9.2012

Vastaanottajan
allekirjoitus _____

Tiedoksiantajan
allekirjoitus _____

Päätöspöytäkirjan oikeaksi todistaminen

Allekirjoitetun ja edeltäkäsin ilmoitettuna aikana nähtävänä olleen päätöspöytäkirjan oikeaksi todistaa:

Päiväys Vantaa ^{26.9} 2012
Allekirjoitus
Nimen selvennys Tuija Vikstedt
Virka-asema toimistosihteeri

Liite 3 Ryhmän aikana käytetyt sosiometriset harjoitukset

Käyttämieni harjoitusten peruseriaatteet ja tarkempi kuvaus niistä löytyvät esimerkiksi teoksesta Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita. Sovelsin harjoituksia ryhmätoimintaan sopiviksi.

Tutustumisharjoitukset

- Nimikierrros kuvien avulla (Kopakkala 2005:153).
- Kartta (Kopakkala 2005: 165), Kartta kotipaikoista (Kopakkala 2005: 150-151).
- Tosiasiasosiometria (Kopakkala 2005: 129-130, 149-150).

Osallistava tutkimus ja mielipiteen ilmaiseminen

- Jana (Kopakkala 2005: 169-171).
- Tilasosiometria (Kopakkala 2005: 131).

Palautteen antaminen

- Kuvien käyttö (Kopakkala 2005: 168-169).
- Työtyytyväisyyskaari (Kopakkala 2005: 162-163).
- Tilasosiometria (Kopakkala 2005: 131).

Liite 5 Alkukartoituksen kysymykset ja vastaukset

Jokaisella vastaajalla on oma värikoodi. X-kirjaimella on merkitty samat vastaukset.

1. Kerro merkityksellisestä tapahtumasta tai hetkestä, jolloin olet päässyt vaikuttamaan, kertomaan mielipiteesi tai osallistumaan päätöksentekoon. Tilanne on voinut tapahtua esimerkiksi kotona, koulussa, harrastuksissa tai vapaa-ajalla.
  - Yönutalla valittiin karkit ja juomat x
  - Nuorisotalolla vaikutan 6 lk. diskoon
  - Koulun diskoihin, kotona matkoihin ja vapaa-ajalla moniin päätöksiin esim. mihin mennään
  - Olen vaikuttanut koulutoimintaan esim. kokeisiin, jälki-istuntooni ja yönutalla.
  - Olen aina saanut valita sen harrastuksen mikä kiinnostaa
  - koulussa pääsin jhkn. ympäristöjuttuun
  - koulussa kun kerrottiin ilmastonmuutoksesta kaikille
  - kotona mitä ruokaa syödään
2. Kerro ikävästä tapahtumasta tai hetkestä, jolloin sinun mielipidettäsi ei ole huomioitu ja et ole päässyt vaikuttamaan tai osallistumaan päätöksentekoon. Tilanne on voinut tapahtua esimerkiksi kotona, koulussa, harrastuksissa tai vapaa-ajalla.
  - Kävin kouluaikana kaupassa ja sain jälki-istunnon
  - Yritin vaikuttaa opettajan mielipiteeseen minusta
  - En voinut vaikuttaa jälki-istuntooni x
  - En pääse vaikuttamaan kunnallisvaalitalanteisiin
  - Ei ole tullut tällaista tilannetta vastaan
  - olisin halunnut mennä Thaimaan matkalle
  - Ei Vastausta x
3. Mihin asiaan sinä haluaisit ottaa kantaa ja vaikuttaa? (Mikä on sinulle itsellesi tärkeä asia?)
  - Rampit xxx
  - Nuorten hyvinvointiin
  - Paremmat kuntoilulaitteet
  - Länsimäen ulkoilmatoimintaan
  - Länsimäen nuorten vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin
  - Ruokajuhlaan

4. Rasti ruutuun millä seuraavilla tavoilla/menetelmillä olet vaikuttanut:

Luovat menetelmät esim. maalaaminen, valokuvaus, elokuva, musiikki, tanssi, näytteleminen, laulaminen xxx

Kirjoittaminen esim. mielipidekirjoitukset, adressit, vetoomukset, anomukset xxx

Kaikille avoin toiminta esim. järjestöt, harrastukset, nuorten toimintaryhmät xxxxxx

Sosiaalinen media esim. Facebook, Youtube jne. xxxxxx

Edustuksellinen toiminta esim. oppilaskuntatoiminta, nuorisovaltuusto, nuorisotalotoiminta, vaikuttajapäivä jne. xxx

Palautteen antaminen esim. asiakaskyselyt, palautteet, nuorisotilojen auditoinnit xxx

Tapahtumat esim. tempaukset, kilpailut, mielenosoitukset xxx

Kulutusvalinnat esim. boikotointi, kasvissyönni jne. x

Muu, Mikä? _____

5. Millä edellä mainituista tavoista / menetelmistä haluaisit vaikuttaa?

- Ei vastausta xxx
- Jokaisella minkä rastin (kirjoittaminen, sosiaalinen media ja tapahtumat)
- Sosiaalinen media
- Edustuksellinen toiminta → ympäristön muokkaaminen
- Palautteen antaminen

6. Arvioi, miten hyvin nuoret voivat mielestäsi vaikuttaa Vantaalla? (Ympyröi vastauksesi)

- Erittäin hyvin x
- Hyvin xxx
- Kohtalaisesti xxx
- Huonosti x
- Erittäin huonosti

7. Arvioi, miten hyvin olet saanut tietoa nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa Vantaalla? (Ympyröi vastauksesi)

- Erittäin hyvin x
- Hyvin xxx
- Kohtalaisesti xxx
- Huonosti xx
- Erittäin huonosti

Liite 6 Loppukartoituksen kysymykset ja vastaukset

Jokaisella vastaajalla on numerokoodi 1-9 väliltä. Nuorten vastaukset ovat **punaisella** värillä.

1. Kerro merkityksellisestä tapahtumasta tai hetkestä ideointiryhmän aikana, jolloin olet päässyt vaikuttamaan, kertomaan mielipiteesi tai osallistumaan päätöksentekoon.

1.video, 2. video, 3. kuvaus, 4. skeittivideo, 5. editointi, 6. kuvaaminen, 7. video, 8. ruokajuhla, 9. olin kuvaaja

2. Kerro ikävästä tapahtumasta tai hetkestä ideointiryhmän aikana, jolloin sinun mielihetki ei ole huomioitu ja et ole päässyt vaikuttamaan tai osallistumaan päätöksentekoon.

1.ei tule katosta, 2. ei tule katosta, 3. -----, 4.-----, 5. leikit, 6. ei ole sellaista, 7. ei tule katosta, 8.-, 9. En valitettavasti päässyt kaikkiin tapaamisiin, kun olin Virossa

3. Mihin asiaan sinä haluaisit seuraavaksi ottaa kantaa ja vaikuttaa? (Mikä on sinulle itsellesi tärkeä asia?)

1.sali, rampit, 2. rampit, 3. Rajiksen UJ, 4. Urheilu asioihin 5. nuorten ulkonaolo 6. graffitiseinät, 7. rampit, 8. kukonnotkon leirii, 9. ramppien kunnostukseen

4. Rasti ruutuun millä seuraavilla tavoilla/metodeilla olet vaikuttanut ideointiryhmän aikana:

Luovat menetelmät esim. maalaaminen, valokuvaus, elokuva, musiikki, tanssi, näytteleminen, laulaminen **1,2,3,4,5,6,7,8,9**

Kirjoittaminen esim. mielipidekirjoitukset, adressit, vetoomukset, anomukset **1,2,3,4,5,6,7,8**

Kaikille avoin toiminta esim. järjestöt, harrastukset, nuorten toimintaryhmät **5**

Sosiaalinen media esim. Facebook, Youtube jne. **3,4,5,8,9**

Edustuksellinen toiminta esim. oppilaskuntatoiminta, nuorisovaltuusto, nuorisotalon vaikuttajaryhmä, vaikuttaja-päivä jne. **1,2,4,5,7**

Palautteen antaminen esim. asiakaskyselyt, palautteet, nuorisotilojen auditoinnit **4,5**

Tapahtumat esim. tempaukset, kilpailut, mielenosoitukset **4,5**

Kulutusvalinnat esim. boikotointi, kasvissyönnit jne. ____

Muu, Mikä? _____

5. Millä edellä mainituista tavoista / metodeista olisit halunnut vaikuttaa ideointiryhmän aikana enemmän, Miksi

4.-----, 5. luoviin, enemmän videointia , 6. näytteleminen, 9. Facebook, paljon kavereita

6. Arvioi, miten hyvin olet saanut tietoa ideointiryhmän aikana eri vaikuttamisen tavoista (Ympyröi vastauksesi)
- Erittäin hyvin 9
  - Hyvin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8
  - Kohtalaisesti
  - Huonosti
  - Erittäin huonosti
7. Arvioi, miten hyvin olet saanut tietoa nuorten mahdollisuuksista vaikuttaa Vantaalla ideointiryhmän aikana? (Ympyröi vastauksesi)
- Erittäin hyvin 4
  - Hyvin 6,7,9
  - Kohtalaisesti 1, 2,3,8
  - Huonosti
  - Erittäin huonosti 5

Jos haluat, voit antaa vielä vapaata palautetta:

1.ei tule katosta, 4. hyvin onnistunut 😊, 5. Ei saatu vaikutettavaa asiaa läpi kunnolla, 9. Tämä ryhmä oli tosi kiva.

Liite 7 Ruokatapahtuman palaute

ANNA PALAUTETTA THAI-RUOKATAPAHTUMASTA

MERKITSE VASTAUKSESI RASTILLA! Vastaukset on merkitty **punaisella**

RUOKA OLI MIELESTÄNI

PAHAA   OK 1 (1/13)   HYVÄÄ 2,4,5,6,7,8,9,10,13 (9/13)   TOSI HYVÄÄ 3,11,12 (3/13)

TAPAHTUMA OLI MIELESTÄNI

TYHMÄ   OK 1,4 (2/13)   KIVA 2,3,5,6,7,8,10 (7/13)   TOSI KIVA 9,11,12,13 (4/13)

KERRO, MITÄ HYVÄÄ TAI HUONOA TAPAHTUMASSA OLI?

1. ihme makuvivahte, 2.-, 3. hyvä kokki, 4.-, 5-, 6. kana oli hyvää, 7. ruokaa, 8. ruoka, 9. plus-saa: yhteishenki, ympäristö & ruoka 10. kana oli vähän mautonta, 11. ruokaa, ei ollut mitään huonoa, 12. ruokaa ja ei ollut mitään huonoa ja kokki oli Boss, 13. tunnelma oli hyvä, kokki oli jees, hauska jne.

HALUAISITKO, ETTÄ TÄLLAISIA TAPAHTUMIA JÄRJESTETTÄISIIN UUDESTAAN?

KYLLÄ 1,2,3 joka päivä, 4, 5, 6,7,8,9!,10,11,12,13 joka päivä

EN

EN OSAA SANOA

KIITOS PALAUTTEESTA!

Liite 8 Tiedote Vanhemmille

TIEDOTE VANHEMMILLE!

Olen sosiaalialan opiskelija, joka tekee opinnäytetyötä nuorten arjen kokemuksista ja ideoista koskien omaan lähiympäristöön vaikuttamista. Opinnäytetyö on Laurea-ammattikorkeakoulun ja Vantaan kaupungin Lasten ja nuorten Vantaa -hankkeen yhteistyöprojekti. Etsin opinnäytetyötäni varten 13–17-vuotiaita nuoria, jotka ovat kiinnostuneita omaan elämään, vapaa-aikaan ja lähiympäristöön liittyvistä asioista. Nuorista on tarkoitus koota ideointiryhmä, joka kokoontuu 3-5 kertaa lokamarraskuun 2012 aikana, noin 1 ½ - 4 tunnin ajaksi. Tämä on erinomainen tilaisuus nuorille saada ääntään kuuluville ja vaikuttaa.

Ryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran Länsimäen nuorisotalon tiloissa torstaina 4.10.2012 klo:18.00.

Opinnäytetyön tarkoituksena on ottaa selvää siitä, mitkä asiat ovat nuorille tärkeitä? Mihin asiaan nuoret haluaisivat saada aikaan muutoksen? Ja mitä voisimme yhdessä tehdä muutoksen aikaansaamiseksi? Ryhmän aikana käsittelemme erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia ja keinoja hyödyntäen luovia ja taiteellisia menetelmiä, kuten musiikkia, valokuvasta, videokuvausta tai kuvataidetta. Nuoret saavat valita jonkin konkreettisen asian, johon ottaa kantaa. Jos mahdollista nuoret voivat itse organisoida esimerkiksi jonkin tapahtuman tai tempauksen ideoiden pohjalta. Toinen vaihtoehto on, että nuoret voivat tehdä esimerkiksi kantaaottavan videon tai dokumentin, joka lähetetään kaupungin päättäjille.

Ryhmään osallistuvien nuorten henkilöllisyyttä, asuinluetta tms. ei paljasteta opinnäytetyössä. Jos nuoret haluavat tehdä ryhmän aikana joitain tuotoksia esimerkiksi piirustuksia, valokuvia tai videoita, ei niitä julkaista ilman nuorten ja vanhempien lupaa. Opinnäytetyöhön osallistuvat nuoret pysyvät siis täysin anonyymeinä.

Ystävällisin terveisin, sosiaalialan opiskelija Marianne Merikanto

Liite 9 Lupa osallistua ideointiryhmään

LUPA OSALLISTUA NUORTEN IDEOINTIPORUKKAAN

Annan luvan lapselleni _____
osallistua Laurea-ammattikorkeakoulun ja Lasten ja nuorten Vantaa- hankkeen yhteistyöprojektin nuorten ideointiporukkaan loka- ja marraskuun 2012 aikana. Samalla annan luvan käyttää kerättyä tietoa suunnitteilla olevan Laurea-amk Tikkurilan Nuorten Kaupunki-hankkeen ja kaupungin ESR-osallisuus-hankkeen kartoitusvaihetta varten.

Aika, paikka ja allekirjoitus_____

.....

Jos haluat tietää lisää nuorten ideointiporukasta tai opinnäyte-
työstä, soita numerooni XXXXXXXXX tai lähetä sähköpostia
osoitteeseeni Marianne.Merikanto@laurea.fi.

Ystävällisin terveisin, sosiaalialan opiskelija Marianne Merikanto

Liite 10 Lupa käyttää ideointiryhmän toiminnasta kerättyä aineistoa.

LUPA KÄYTTÄÄ NUORTEN IDEOINTIPORUKAN TOIMINNASTA KERÄTTYÄ AINEISTOA

Ideointiporukan toiminnassa kerättyä aineistoa, kuten ajatuskarttatyöskentelyä, keskusteluja, videoituja toimintatutkimuksellisia harjoituksia jne. on tarkoitus käyttää opinnäytetyössäni. Ryhmään osallistuvien nuorten henkilöllisyyttä, asuinalueita tms. ei paljasteta opinnäytetyössä. Aineisto tuhoetaan raportoinnin jälkeen.

Nuoret ovat tehneet toiminnan aikana videon. Videossa nuoret kertovat toiveistaan Rajakylän skeittipuiston kehittämiseen liittyen. Nuorten tekemää videota on tarkoitus esittää tarkoituksenmukaisissa kaupungin tilaisuuksissa (esimerkiksi asuin ympäristön suunnitteluun liittyvä koulutustilaisuus kaupungin työntekijöille). Jokaisesta näyttökerrasta keskustellaan ensin nuorten kanssa.

Henkilötietolaki edellyttää, että henkilön kuvan julkaisemiseen on saatava kuvattavan suostumus. Alaikäisen puolesta suostumuksen voi antaa hänen huoltajansa. Noudatamme kuvamateriaalin käytössä ja sen julkaisussa voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä eettisesti hyväksyttäviä periaatteita.

Jos haluat tietää lisää nuorten ideointiporukasta tai opinnäytetyöstä, soita numerooni XXXXXXXXX tai lähetä sähköpostia osoitteeseen Marianne.Merikanto@laurea.fi.

Ystävällisin terveisin, sosiaalialan opiskelija Marianne Merikanto

-----

Aineistoa, jota lapseni _____
on tuottanut yhdessä muiden ideointiporukan nuorten kanssa, saa käyttää opinnäyte-
työn raportissa

kyllä   ei

Nuorten tekemää videota saa esittää kaupungin tilaisuuksissa.

kyllä   ei

Aika, paikka ja allekirjoitus _____

Liite 11 Lupa julkaista ideointiryhmän nuorten asuinalue ja lupa käyttää aineistoa

LUPA JULKAISTA IDEOINTIRYHMÄN NUORTEN ASUINALUE OPINNÄYTETYÖSSÄ JA LUPA KÄYTTÄÄ IDEOINTIRYHMÄN TOIMINNASTA KERÄTTYÄ AINEISTOA

Opinnäytetyön alustavassa suunnitelmassa oli tarkoitus, että ryhmään osallistuvien nuorten henkilöllisyyttä, asuinaluetta tms. ei paljasteta opinnäytetyössä. Ryhmän toiminnan aikana nuorilta itseltään nousi kuitenkin toive, että opinnäytetyössä julkaistaisiin asuinalueen nimi. Tällöin nuorten kannanotot olisivat kohdistettuja Länsimäkeen ja ne voisivat saada enemmän kuuluvuutta. Opinnäytetyö tulee julkiseksi tiedoksi internetiin, Theseus- tietokantaan.

Pyysin aiemmin lupaa saada esittää nuorten tekemää videota kaupungin eri tilaisuuksissa. Pyydän myös lupaa saada esittää video Laurea-ammattikorkeakoulun eri tilaisuuksissa, esimerkiksi opinnäytetyöni seminaarissa. Jos video esitetään yhtä aikaa opinnäytetyön esittelyn yhteydessä, on videokuvasta mahdollista tunnistaa joitain ideointiryhmän henkilöitä. Nuorten nimiä ei kuitenkaan mainita opinnäytetyön raportissa tai videon esittämisen yhteydessä. Jokaisesta videon näyttökerrasta keskustellaan ensin nuorten kanssa.

Henkilötietolaki edellyttää, että henkilön kuvan julkaisemiseen on saatava kuvattavan suostumus. Alaikäisen puolesta suostumuksen voi antaa hänen huoltajansa. Noudatamme kuvamateriaalin käytössä ja sen julkaisussa voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä eettisesti hyväksyttäviä periaatteita.

Jos haluat tietää lisää opinnäytetyöstä, soita numerooni XXXXXXXXXX tai lähetä sähköpostia osoitteeseeni Marianne.Merikanto@laurea.fi.

Ystävällisin terveisin, sosiaalialan opiskelija Marianne Merikanto

---

Annan luvan julkaista nuorten asuinalueen opinnäytetyössä.

kyllä   ei

Nuorten tekemää videota saa esittää Laurea-ammattikorkeakoulun tilaisuuksissa.

kyllä   ei

Aika, paikka ja allekirjoitus_____